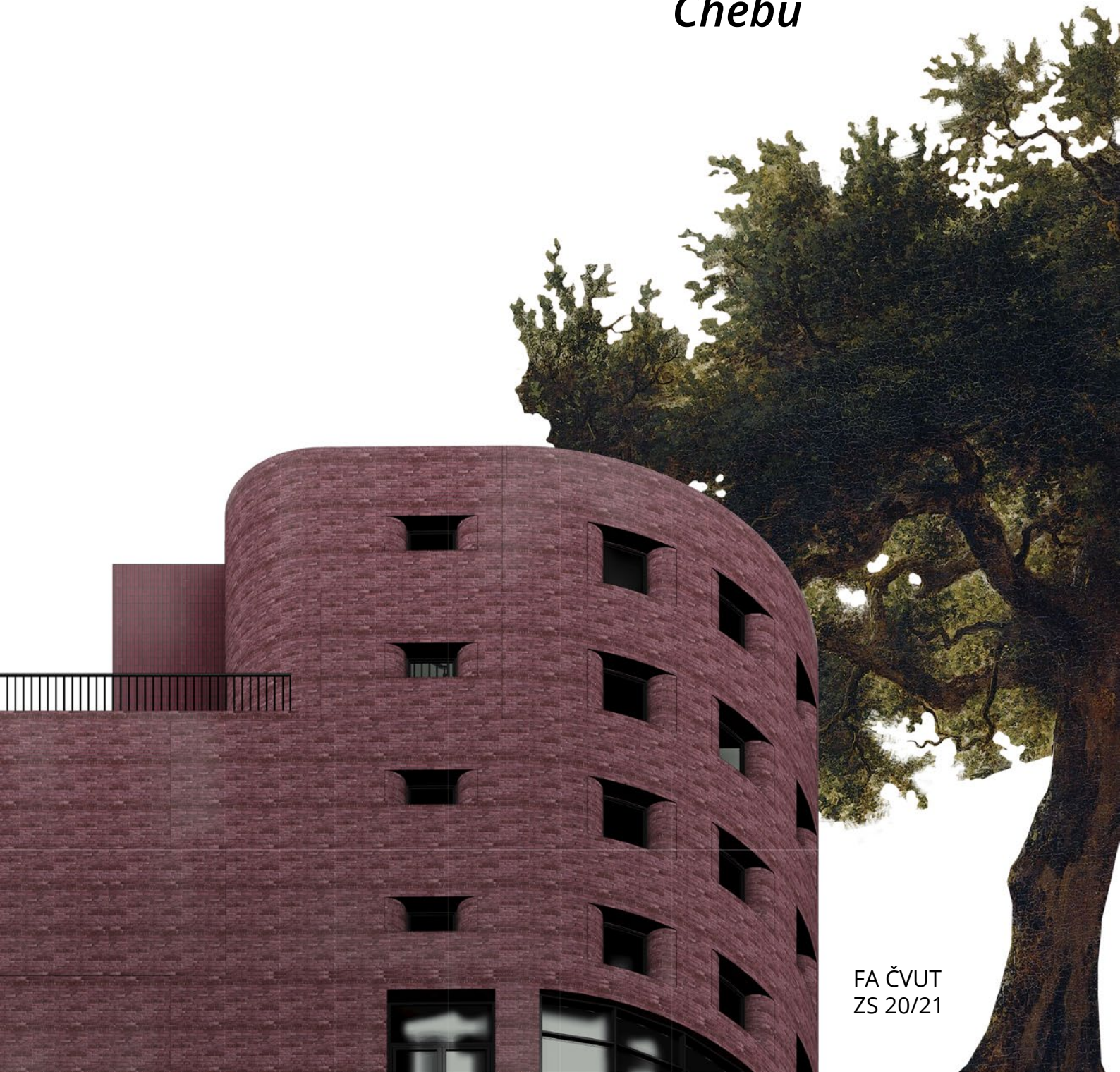

ateliér Redčenkov / Danda
Bozhena Homonay

diplomová práce

***Bydlení
v kontextu
historického jádra
Chebu***

FA ČVUT
ZS 20/21

Fakulta architektury
České vysoké učení technické
Ústav nauky o budovách 15118

diplovová práce: Bydlení v kontextu historického jádra Chebu

autor: Bc. Bozhena Homonay

vedoucí:
doc. Ing. arch. Boris Redčenkov

asistent:
Ing. arch. Vítězslav Danda

oponent:
Ing. arch. David Poloch

OBSAH

ANALYTICKÁ ČÁST

_úvod	
základní charakteristika a informace	8-13
letecký snímek / orthofoto	14-15
_historie	
historie Chebu / historické obrazy	18-21
archivní mapy	22-27
historické fotografie	28-29
_analýza_města	
schwarzplan	32-33
struktura zástavby	34-35
využití území	36-37
bytové plochy	38-39
dopravní síť	40-41
příroda a krajina	42-43
morfologie	44-45
_analýza_historického_jádra	
schwarzplan	46-49
kulturní hodnoty	50-51
využití území	52-53
chebská pevnost / historie / chronologie	54-61
vybrané území / chronologie	62-67
vybrané území / památková ochrana	68-69
vybrané území / vlastnické vztahy	70-71

NÁVRHOVÁ ČÁST

koncept	74-81
schwarzplan	82-83
schéma	84-85
výkresová část	86-133
vizualizace	134-145

zdroje	146
--------	-----

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

Jméno a příjmení: *BOZHENA HOMONAY*

Datum narození: *2/3/1995*

Akademický rok / semestr: *2020-2021 / ZIMNÍ SEMESTR*

Obor: *ARCHITEKTURA A VRBANISMUS*

Ústav: *15118 ÚSTAV NAUKY O BUDOVÁCH*

Vedoucí diplomové práce: *doc. Ing. arch. BORIS REDČENKOV*

Téma diplomové práce: *BYDLENÍ V KONTEXTU HISTORICKÉHO JÁDRA CHEBU*

viz přihláška na DP

Zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

CÍLEM JSOU KONCEPČNÍ ÚPRAVY ÚZEMÍ HISTORICKÉHO JÁDRA CHEBU. VÝSLEDKEM BUDE ALTERNATIVA SOUČASNÉMU BYDLENÍ VE MĚSTĚ CHEB. ZADÁNÍM JE SOUBOR STAVEB V KONTEXTU HISTORICKÉHO JÁDRA CHEBU.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro DI/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení

HLAVNÍ NÁPLNÍ PROJEKTU JE VYTVOŘENÍ VHODNÝCH PROSTOR PRO BYDLENÍ DLE SOUČASNÝCH POŽADAVKŮ.

KONKRÉTNÍ STAVEBNÍ PROGRAM BUDE UPŘESNĚN V PRŮBĚHU SEMESTRU.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

ZÁVĚREČNÉ VÝSTUPY: SITUACE, PŮDORYSY, PŘEZY, VIZUALIZACE - V RŮZNÝCH MĚŘITKÁCH BUDOU BĚHEM SEMESTRU ZPŘESŇOVÁNY A ODBOVHLASENY VEDOUCÍM DIPLOMOVÉ PRÁCE

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- PORTFOLIO

- PLACHTA

- MODEL

- CD

(dle požadavků FA ČVUT)

Datum a podpis studenta *1.10.2020 B. Homonay*

Datum a podpis vedoucího DP *[Signature]*

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

27-10-2020

2.10.20

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Bozhena Homonay
AR 2020/2021, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: (ČJ) Bydlení v kontextu historického jádra Chebu

(AJ) Housing in the context of the old historic town of Cheb

JAZYK PRÁCE: ČJ

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Boris Redčenkov

Ústav: 15118 Ústav nauky o budovách

Oponent práce: Ing. arch. David Poloch

Klíčová slova (česká): Bydlení, soubor staveb, historické jádro, dostavba bloku, Cheb

Anotace (česká): Tématem diplomové práce je bydlení v historickém jádru města Chebu. V této diplomové práci se proto zaměřuji na jedno místo v okolí chebského hradu v ulici Křížovnická, kde navazuji na historii této lokality a snažím se svým projektem vtisknout pro svůj návrh nové moderní využití tohoto prostoru. Výsledkem práce je soubor staveb určených pro bydlení s podzemním parkováním a komerčním parterem. Tato práce se tedy snaží navázat s moderním a citlivým přístupem na historii této lokality a provázat oba prvky v jednom architektonickém návrhu.

Anotace (anglická): The topic of the diploma thesis is living in the historic centre of Cheb. For this purpose, the project is focused on a concrete place nearby the Cheb castle in Křížovnická Street, where it follows the history of this locality. The project also aims to imprint a new modern use of this space. The result of the work is a set of buildings designed for housing with underground parking and a commercial parterre. This work approach therefore is a combination of modern and sensitive usage of a history of this locality and accompanies both historic and modern elements in one architectural design.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

[Signature]

V Praze dne 6.1.2021

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

ANALYTICKÁ
ČÁST

ÚVOD [CHEB]

základní charakteristika:

Okresní město Cheb má dnes zhruba 32 000 obyvatel. Nachází se v Karlovarském kraji a leží v těsné blízkosti hranic s Německem. Nachází se 40 km od Karlových varů a 5 km od hranic s Bavorskem. Město protíná řeka Ohře, ale tato řeka nevytváří hlavní identitotvornou osu města.

Pro město je důležité, že leží takřka na státních hranicích, protože je magnetem nejen pro české obyvatele, ale i pro obyvatele a turisty z Německa. Cheb má pro svoji historii k Německu blízko, kromě toho je velmi dobře dostupné německým turistům i co se týče dopravy.

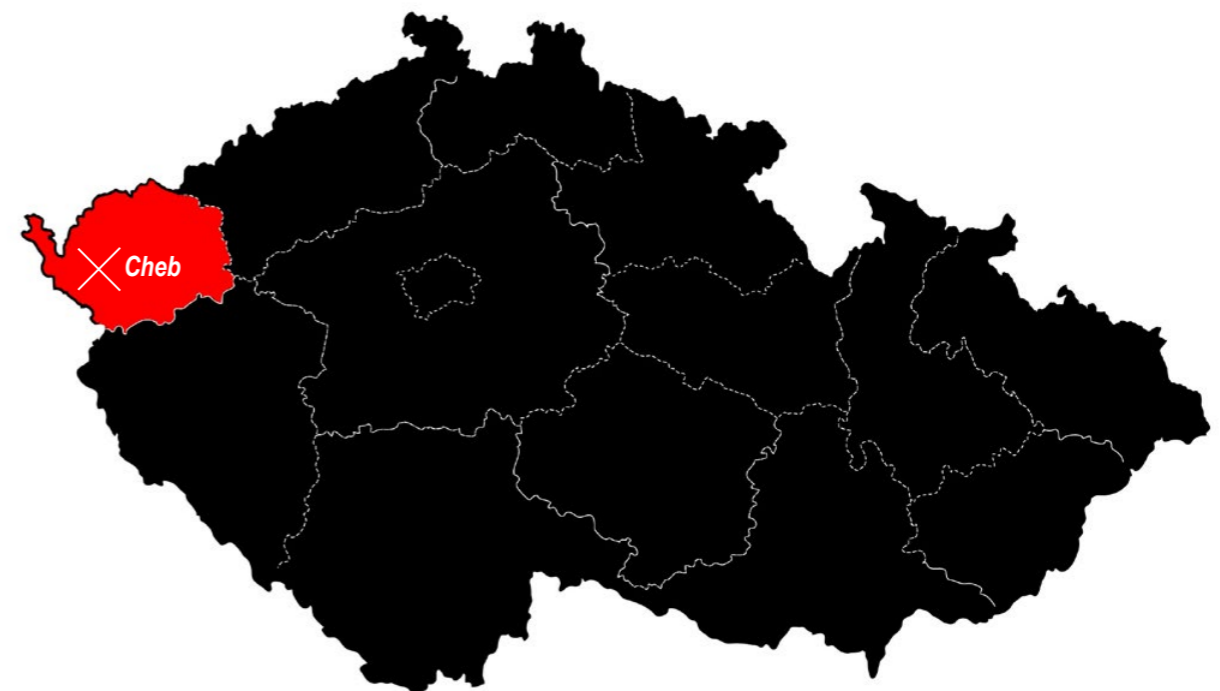
Z Chebu do Norimberku je možné dostat se autem za dvě hodiny, do Řezna za hodinu a 35 minut. Oproti tomu Hlavní město České republiky Praha se lze z Chebu zdolat za dvě a čtvrt hodiny. Krajské a lázeňské město Karlovy Vary je autem vzdálené již pouze půl hodiny cesty po dálnici D6.

Cheb má výhodu přímého železničního spojení s Prahou za dvě a tři čtvrtě hodiny. Cheb se nachází na důležitém železničním koridoru Cheb-Plzeň-Praha-Olomouc-Ostrava. Toto město je tudíž hlavním železničním uzlem z mezinárodního hlediska, kde spojuje německé Sasko a Bavorsko s Českou republikou.

základní informace o Chebu:

[německy Eger]

status:	město
okres:	Cheb
kraj:	Karlovarský
historická země:	Čechy
počet obyvatel:	31 977 [2020]
rozloha:	96,37 km ²
nadmořská výška:	459 m n. m.

Cheb v rámci České Republiky

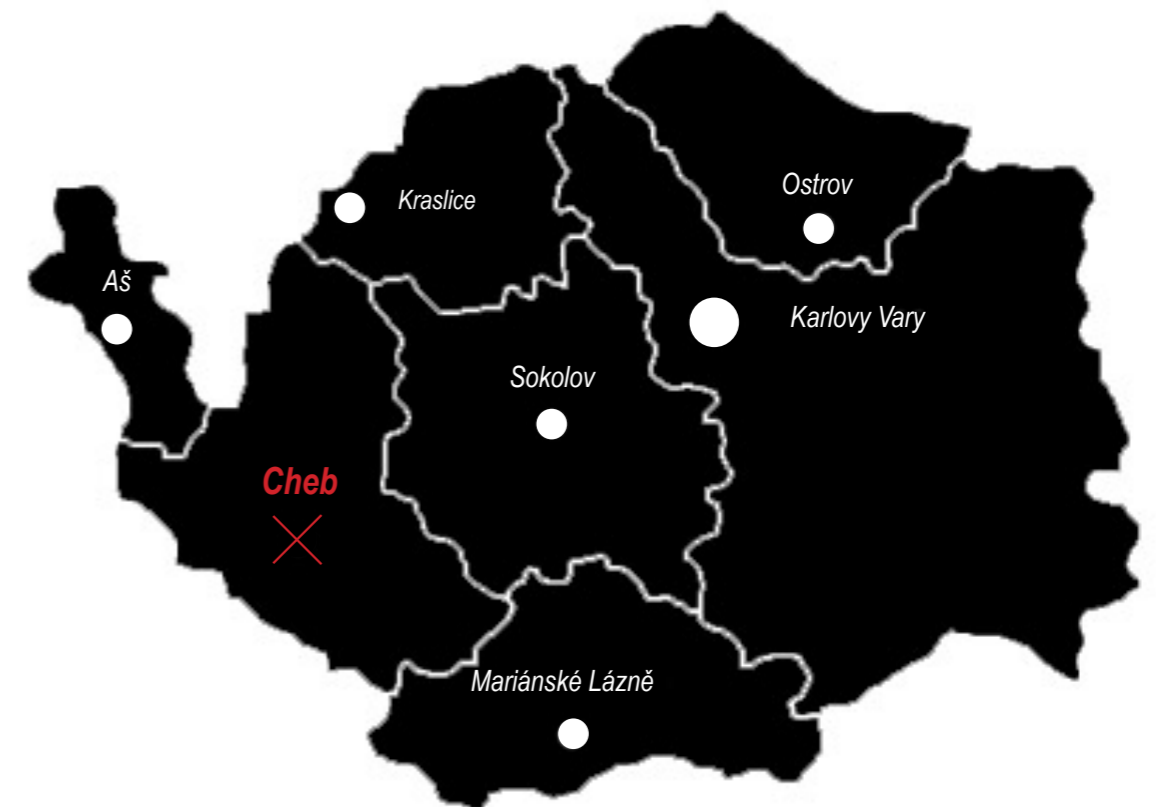
ÚVOD [CHEB]

Cheb je město s původním dochovaným historickým jádrem, jehož architektonický ráz má blíže spíše k sousednímu Bavorsku než k Čechám. Pro město jsou typická řešení střech s okenicemi v několika patrech, která v Česku často nenajdeme. Jádro města je velmi dobře zachované. Půdorysy města, náměstí a historické hradby dnes vytváří památkovou zónu.

I přesto, že je Cheb poměrně zachovaný, některé památky jsou nenávratně zničeny. Jedná se například o budovu synagogy, kostel svatého Jošta, klášter Milosrdných sester sv. Kříže nebo křížovou cestu. Mezi důležité dochované památky patří například chebský hrad, který nechal zbudovat císař Friedrich Barbarossa v roce 1180, nebo tzv. Špalíček – skupina 11 kupeckých středověkých domů, který je zachován na stejném půdorysu minimálně od roku 1472. Nedochovala se třetí řada těchto domů, která stála na západní straně náměstí.

Shledáváme, že německá minulost města má důsledky pro podobu města dodnes. Nejen architektura a kultura, ale i ekonomika byla ovlivněna německým působením. Sudetoněmecká minulost se podepsala také na dalším vývoji tohoto území po druhé světové válce.

Většina obyvatel Chebu totiž byla německého původu a s vysídlením Němců po roce 1945 ztratilo město svoji dynamiku a populační pokles způsobil pomalejší ekonomický rozvoj tohoto území. Dnes je celý Karlovarský kraj jedním z nejvíce sociálně-ekonomicky postižených regionů v České republice.

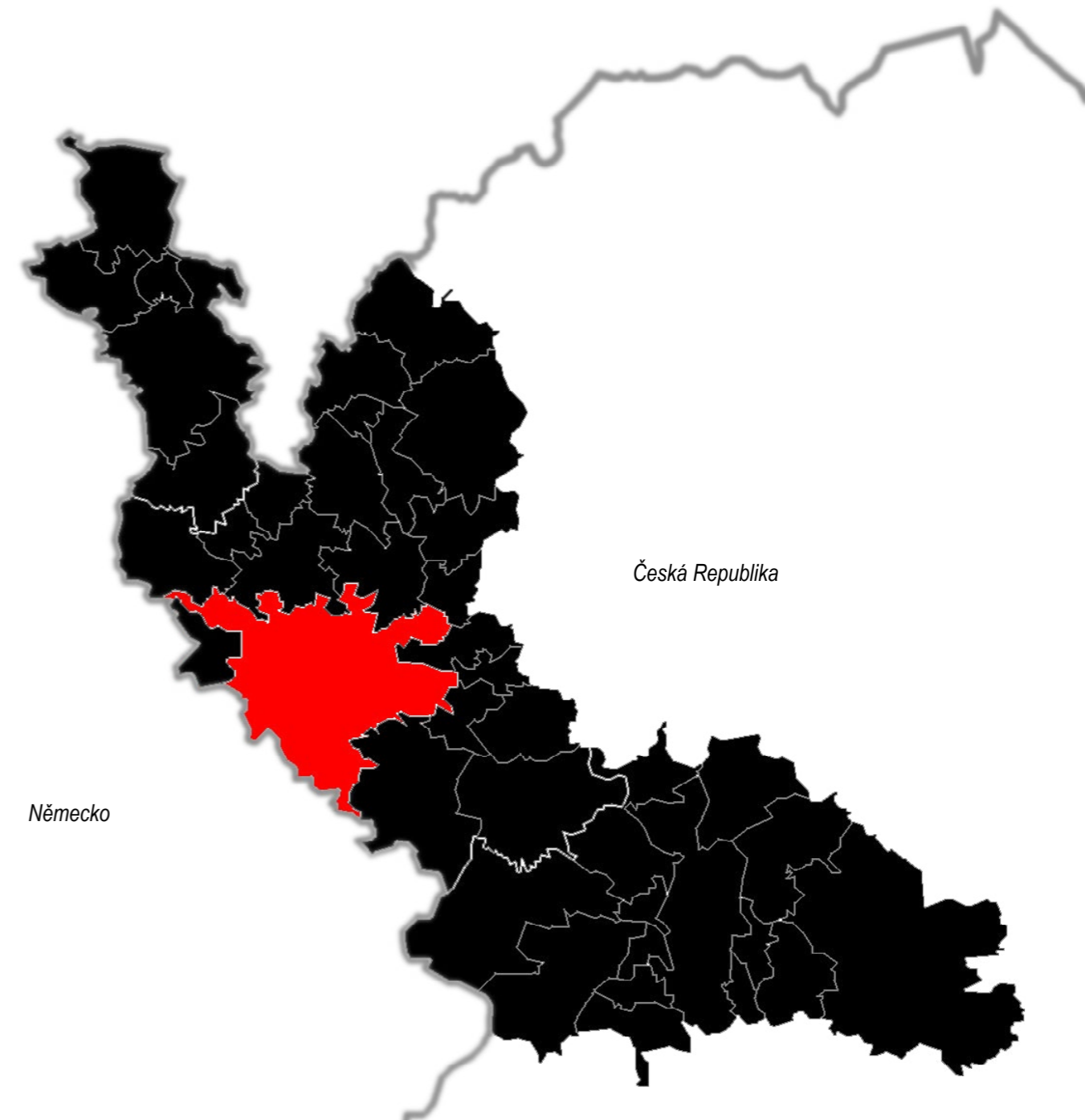
Karlovarský kraj

ÚVOD [CHEB]

Když porovnáme data o sčítání lidu, zjišťujeme, že ani v roce 2020 se počet obyvatel nevyšplhal na stav před druhou světovou válkou. V roce 1930 zde žilo 37 599 lidí, v roce 1950 již pouhých 20 178.

Pro Cheb je důležitý průmysl, především odvětví strojírenství, textilu, kovodělnictví, zpracování dřeva a potravinářství. V okolí Chebu jsou důležité dva sektory podnikání. Nejprve tradiční těžba hnědého uhlí a celý sektor těžkého průmyslu navázaný na těžbu uhlí a kaolinu.

Vedle průmyslu zde prosperuje také turistický ruch. V Karlovarském kraji se nachází lázeňský trojúhelník Karlovy Vary-Mariánské lázně-Františkovy lázně. Cheb leží 6 km od Františkových lázní a 40 km od Karlových Varů. Město tak v sobě skrývá potenciál rozvíjet turistický ruch, jelikož návštěvníci lázeňských měst se rádi zastaví i zde. Překážkou dnes je špatná dopravní dostupnost z Prahy kvůli nedostavěné dálnici D6.

okres Cheb / město Cheb

http://tic.cheb.cz/assets/Image.ashx?id_org=100426&id_obrazky=6071&datum=1%2F10%2F2013+3%3A42%3A55+PM

letecký snímek

orthofotomapa

Cheb ve druhé polovině 16.století. Mědirytina. G.Braun - F. Hogenberg. Civitates orbis terrarum, 1574. Foto Boháč (2008)

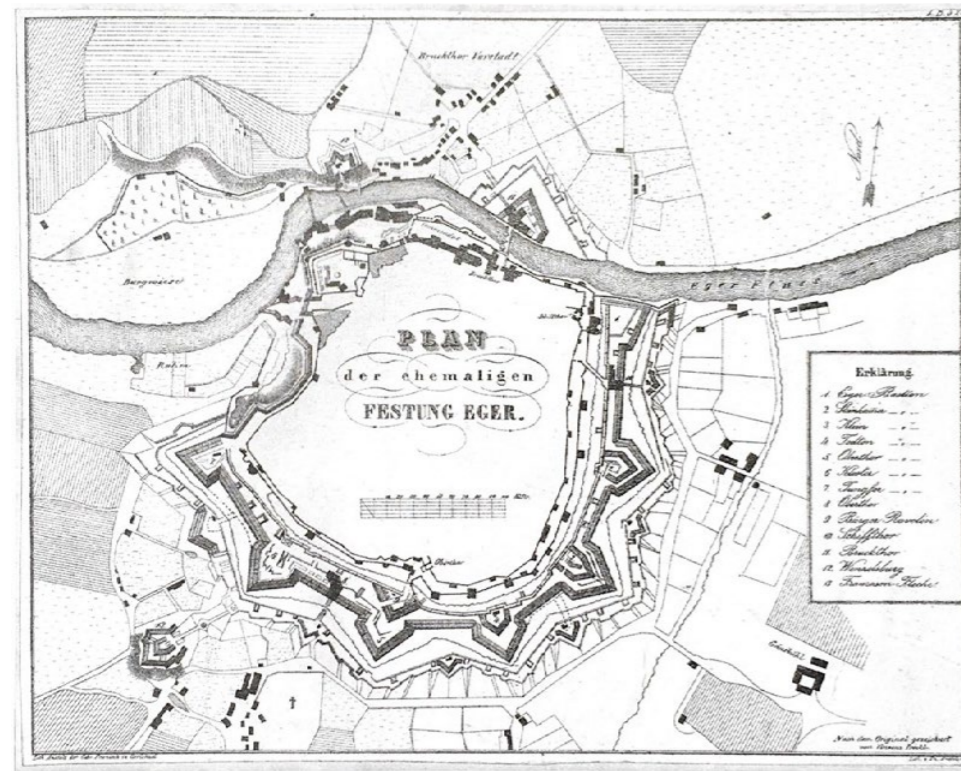
historie

HISTORIE CHEBU

První zmínka o Chebu je z roku 1061. Ačkoliv město postihl velký požár v roce 1806, jenž zničil severní část města, středověký ráz si Cheb v architektuře zachoval doposud na některých místech – původní půdorysy domů a linie ulic jsou často zachované a zřetelné například u tzv. Špalíčku. Ve výborném stavu se dochovalo také chebské opevnění. Celkově však z původní středověké podoby mnoho nezbylo. V 19. století se proměnil charakter Chebu vlivem požáru a zrušením statu Chebu coby pevnosti. V této době se město modernizovalo pod vlivem biedermeieru a vznikaly tak nové parky, zahrady a sady na místě zbořených hradeb a parkánů. (Boháč, 2008: 5, 27 a 49)

Na přelomu 18. a 19. století se v Chebu rozmohlo lazebnictví. V roce 1807 vznikají oficiálně Františkovy Lázně, které patří pod chebský magistrát. Příliv hostů ze zahraničí pozvedl Cheb nejen ekonomicky, ale i kulturně. V 60. letech 19. století vznikají v Chebu důležité železniční uzly mezi Bavorskem a Plzní, taktéž zde vede trať pro obchod mezi Berlínem a Mnichovem.

Půdorys města vymezený ve 13. století se tak mění a otevírá pomyslně město. Mimo historické jádro vznikají od konce 60. let industriální budovy.

Plán barokní pevnosti před rušením opevnění v roce 1809
Litografie V. Prokla kolem roku 1830, Foto Boháč (2008)

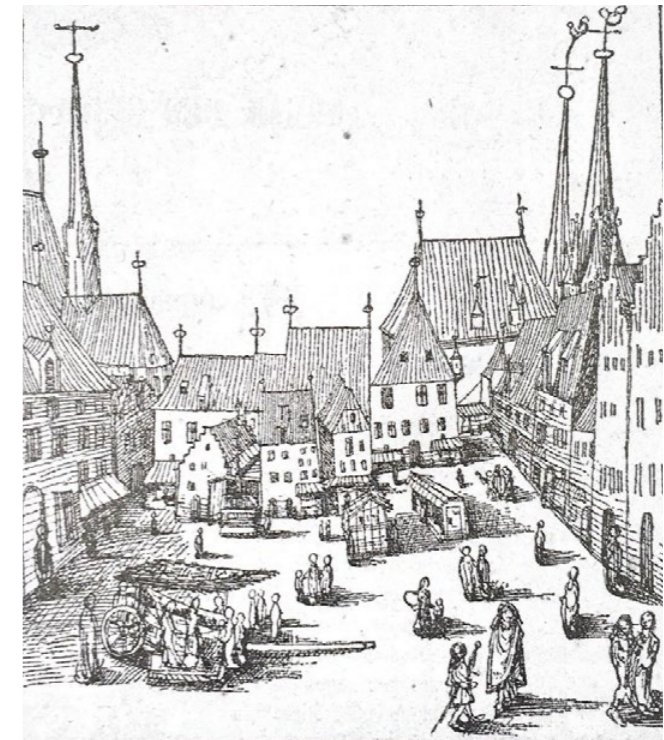
Müllerova mapa Chebska s vyobrazením Chebské kyselky a vedutou Chebu J. N. Haberstumpfa z roku 1715,
Foto Boháč (2008)

HISTORIE CHEBU

Největší růst města ale zaznamenáváme mezi lety 1892-1912, kdy Cheb během dvou dekád získal moderní podobu vlivem masivní výstavby a kdy vznikly důležité stavby určující pro moderní městskou infrastrukturu Chebu (školy, jatka, elektrárna, nový hřbitov, banka, knihovna, nový most, soudní a vězeňská budova), jež se stala základem pro další rozvoj města. (Ibid, 27-31)

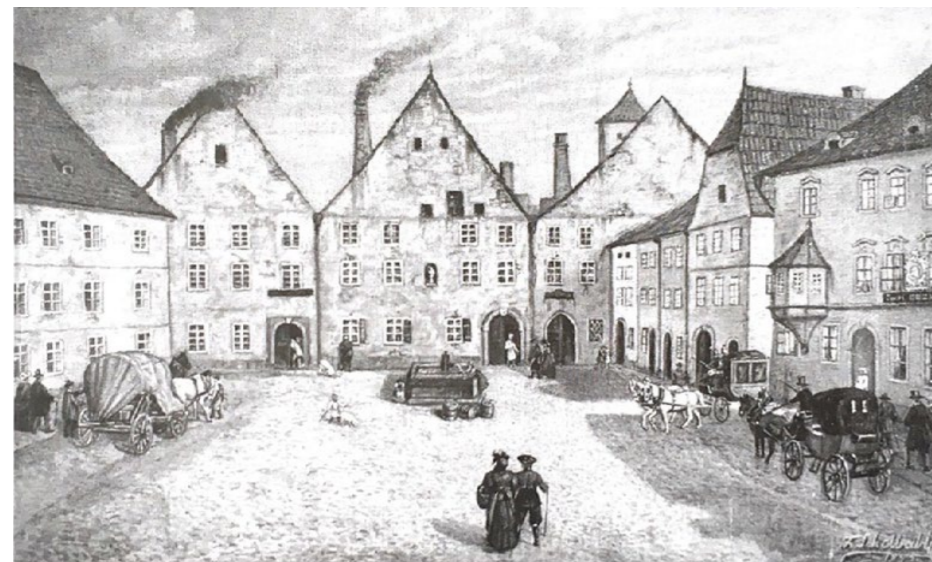
Během Druhé světové války nebylo historické jádro nijak příliš významně zničeno, kromě kostela sv. Mikuláše, jenž postihl požár kostelní věže. V roce 1945 však letectva západních velmocí cíleně bombardovala nádraží a okolní zástavbu. Nádraží se podařilo obnovit až v roce 1962. Jak již bylo řečeno dříve v této práci, po Druhé světové válce bylo pro město zásadní, že byla vysídlena německá většina obyvatel Chebu. Vylidnění centra města přineslo i fenomén „vybydlení“ starých historických budov. Noví obyvatelé totiž preferovali vily a moderní byty na předměstí. V roce 1949, jak dodává historik regionálních dějin Jaromír Boháč, je z 600 domů historického jádra Chebu polovina neobydlena. Bohužel z 537 domů vymezených v památkovém území se do r. 1955 podařilo opravit jen 59, jiných 67 bylo zbouráno. (Ibid, 31-32)

V reakci na chátrání památkového území (vyhlášené v roce 1950) se mezi roky 1958-1960 přistoupilo k asanaci historického jádra. Asanace byla velkorysá – bylo investováno více než 90 mil. korun, avšak nebyla příliš citlivá k původní gotické parcelaci vnitrobloků. Rekonstrukce vnitrobloků rušila křídla budov zasahujících dovnitř, aby se vytvořil větší prostor vhodný pro potřeby bydlení své doby.

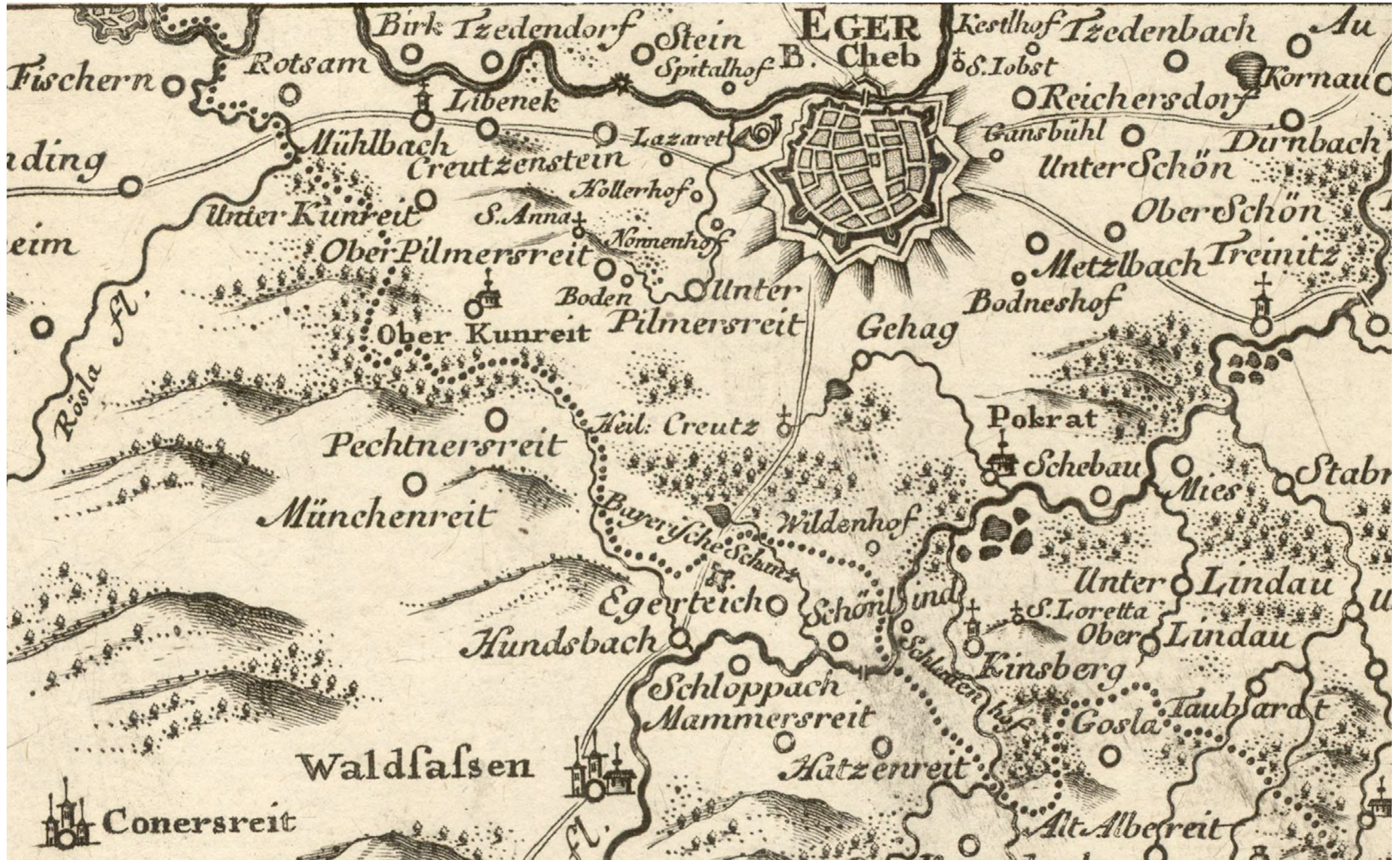
Okem dnešního pozorovatele je ale takto pojatá asanace spíše kritizována, jelikož se z původně zamýšlených vnitrobloků plných zeleně a hřišť staly velké zanedbané plochy. Kromě toho asanační projekt „propojil prostorové interiéry nejrůznějších domů a zcela zničil jejich původní dispozici.“ (Boháč, 2008: 33) Tento přístup měl podle Boháče za cíl získat z asanace co nejvíce bytů, a proto se dost často bouralo a stavěla se nová zástavba. (Ibid, 32-33)

Na obranu minulého režimu, který asanaci prováděl, je nutno dodat, že i takto režim investoval obrovské finanční částky do asanace a společenská poptávka byla po nových bytech pro moderní životní styl, pro něž se historické byty zkrátka nehodily. I v reakci na společenskou poptávku byly od roku 1962 sníženy finance na rekonstrukci historického Chebu a zbylé peníze se použily pro výstavbu panelových domů. Cheb tímto rozhodnutím přišel o významnou historickou zástavbu v okolí hradu – Rejtarský dvůr a Jehlářské náměstí. Panelové domy nahradily původní zástavbu ve Školské ulici a na Kasárním náměstí. Mezi roky 1945 a 1963 bylo podle Boháče zbouráno 632 budov. Jaromír Boháč k tomu dodává: „Způsob rekonstrukce změnil staré historické jádro města v pouhou dekorativní kulisu a nový Cheb se příštích dvacet let stává městem panelových sídlištních ubikací, které obkličují zbytky starého historického města.“ (Ibid, 33-34)

historické obrazy: severní strana chebského náměstí se Zelným trhem na kresbě kolem roku 1470, Foto Boháč (2008)

historické obrazy: jižní strana uzavřeného náměstí před prolomením Nádražní ulice v roce 1866 na obraze F. Schibla z roku 1893, Foto Boháč (2008)

archivní mapy: Müllerovo mapování z roku 1720

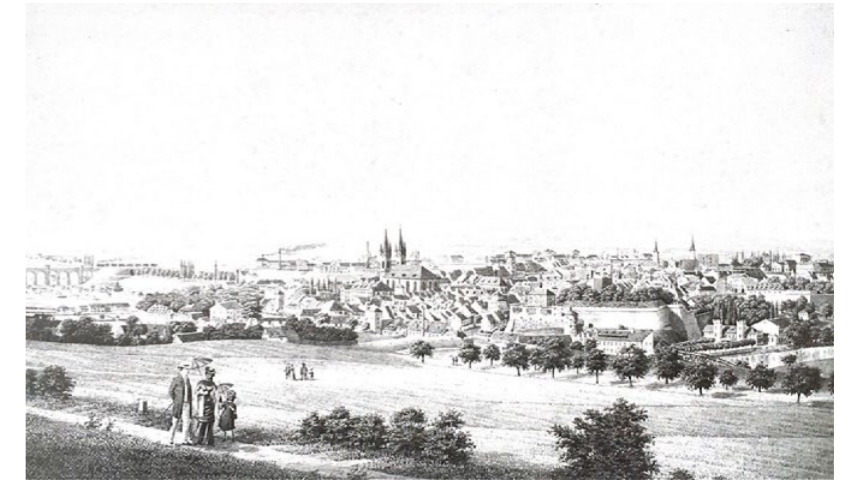

archivní mapy: Císařské povinné otisky stabilního katastru

budova banky z roku 1907 v ulici Obrněné brigády. V roce 1998 přestavbou navýšeno jedno patro.

celkový pohled na Cheb od severozápadu v roce 1885. Litografie A.Slowikowského

zástavba v okolí náměstí na leteckém snímku kolem roku 1930.

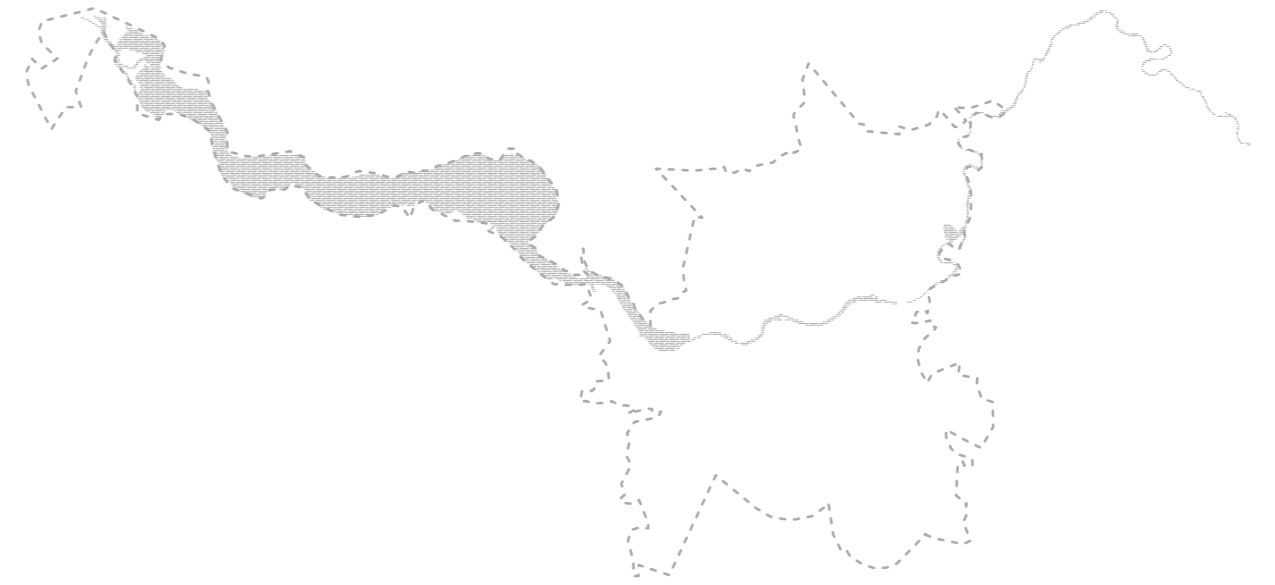
letecký pohled na Cheb od západu v roce 1916.

pohled z hradu na Rejtarský dvůr. Neznámou ulici a ulici Dobrovského v roce 1952.

Nádražní ulice s posledními domky z původní zástavby staré Engersgasse před stavbou nájemního domu firmy Focke a Picher v roce 1903. Vpravo kavárna Valdštejn. Foto J.Haberzettl.

_analýza_města

Analýza a návrh:

Pro město Cheb bylo v minulosti určující, že se historické centrum po druhé světové válce vylidnilo a následně začalo chátrat. V padesátých letech prodělalo historické jádro Chebu asanaci, ale namísto oprav a rekonstrukcí byly zbourány celé bloky domů, kde vznikly proluky, náměstí, byly vybourány vnitrobloky, a ulice se tím staly urbanisticky nedokončené. Především v okolí chebské pevnosti vznikly proluky, které byly původně zastavěné. Dnes jsou tato místa nevyužitá a zasloužila by si získat novou funkci. V této diplomové práci se proto zaměřuji na jedno toto místo v okolí chebského hradu v ulici Křížovnická, kde navazuji na historii této lokality a snažím se svým projektem vtisknout pro svůj návrh nové moderní využití tohoto prostoru – diplomová práce zde navrhuje dokončit zástavbu s ohledem na uliční linii, kdy je použita jednoduchá fasáda s fortifikačními tvary korespondující s blízkou chebskou pevností. Taktéž vnitroblok je v tomto návrhu zastavěn – opět v návaznosti na tradici výstavby v této lokalitě. Projekt se zabývá bydlením a v tomto návrhu se pracuje s konceptem spolubydlení a startovacích bytů. Otázka dostupného bydlení je v současné době aktuálním tématem. Tato práce se tedy snaží navázat s moderním a citlivým přístupem na historii této lokality a provázat oba prvky v jednom architektonickém návrhu.

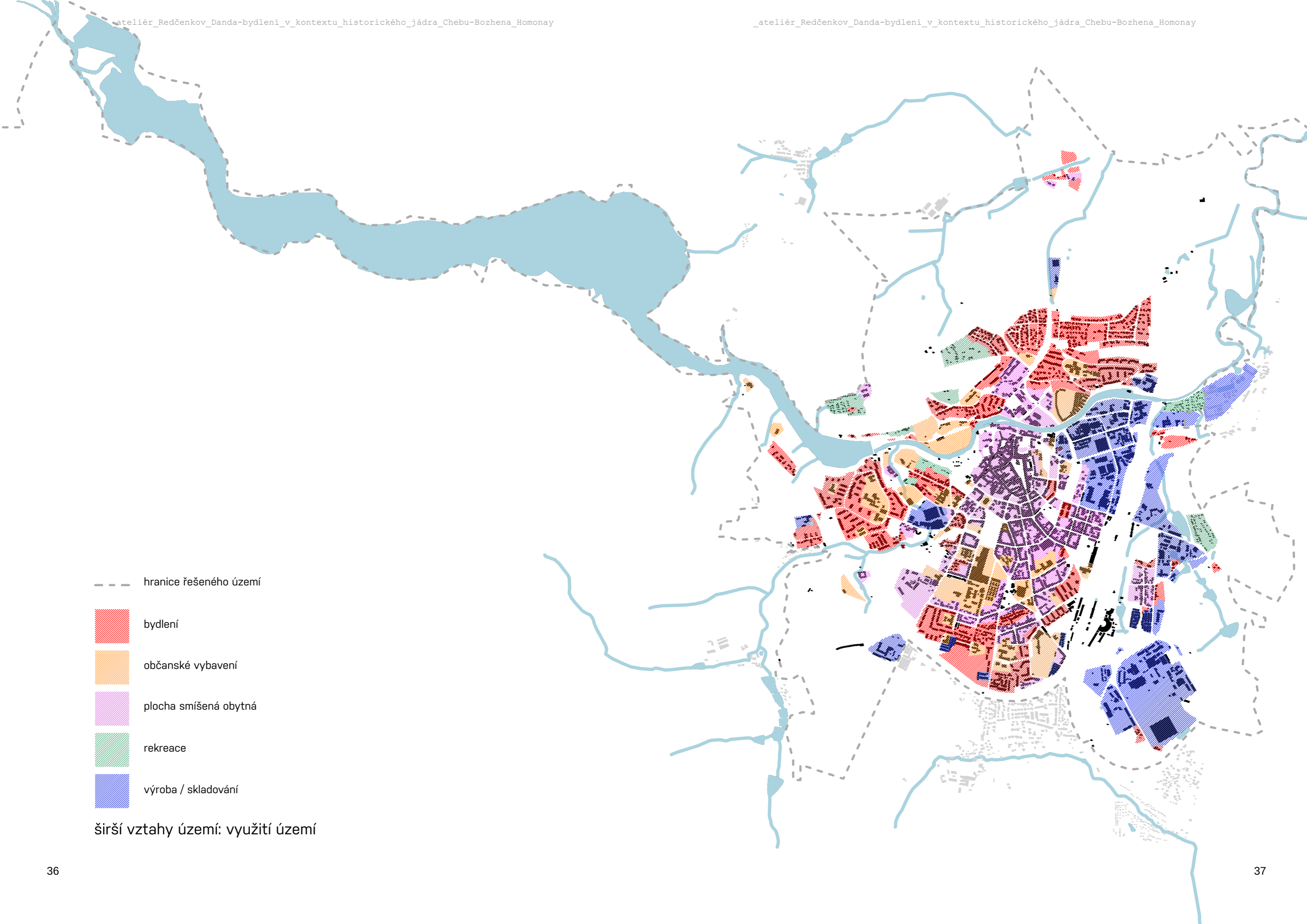
širší vztahy území: schwarzplan

- hranice řešeného území
- historické jádro
- kostely
- zástavba v území
- zástavba mimo řešené území

širší vztahy území: **struktura zástavby**

- hranice řešeného území
- bydlení
- občanské vybavení
- plocha smíšená obytná
- rekreace
- výroba / skladování

širší vztahy území: využití území

širší vztahy území: bytové plochy

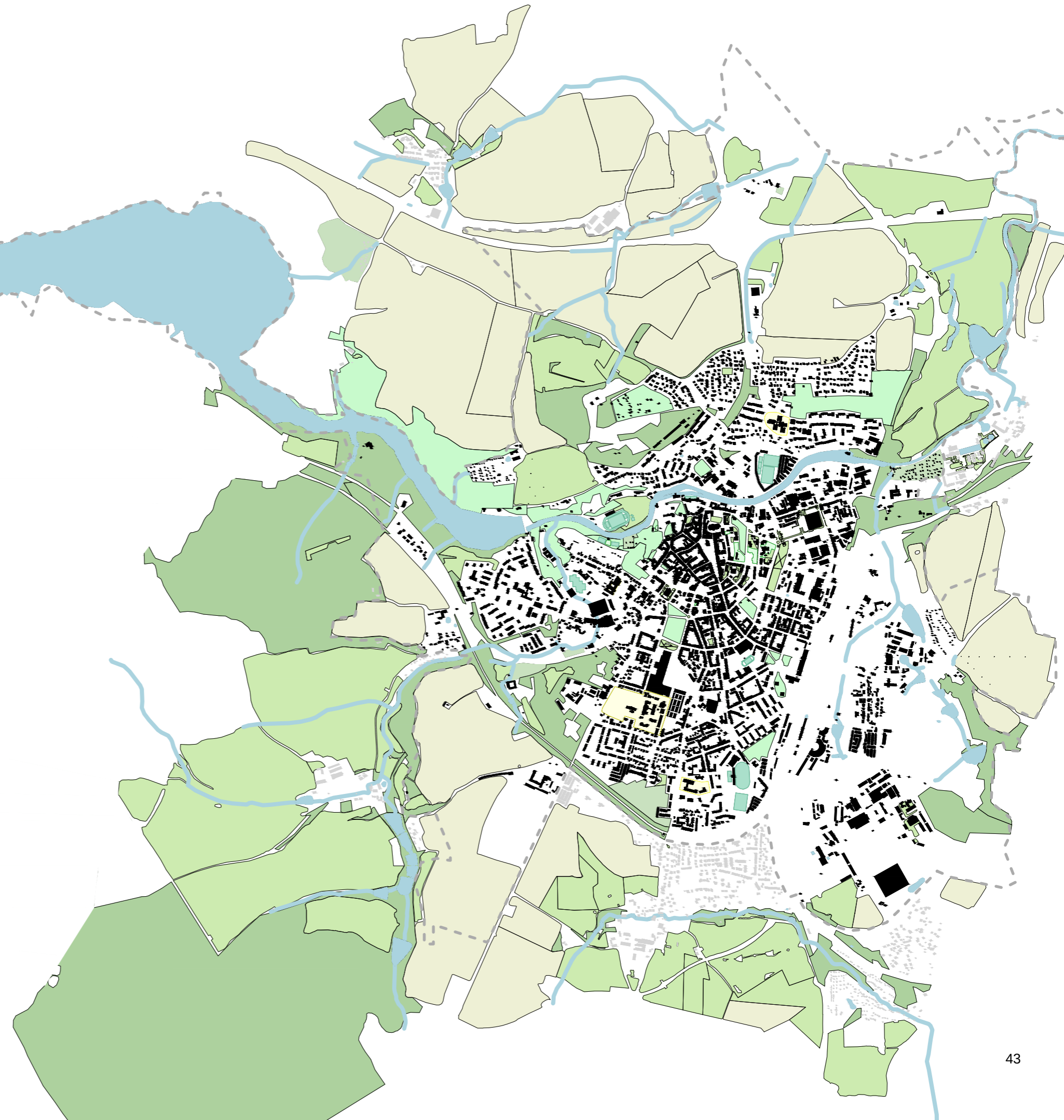
- hranice řešeného území
- železnice
- dálnice
- silnice I. třídy
- silnice II. třídy
- silnice III. třídy
- místní komunikace
- účelová komunikace
- cyklostezka
- lanovka

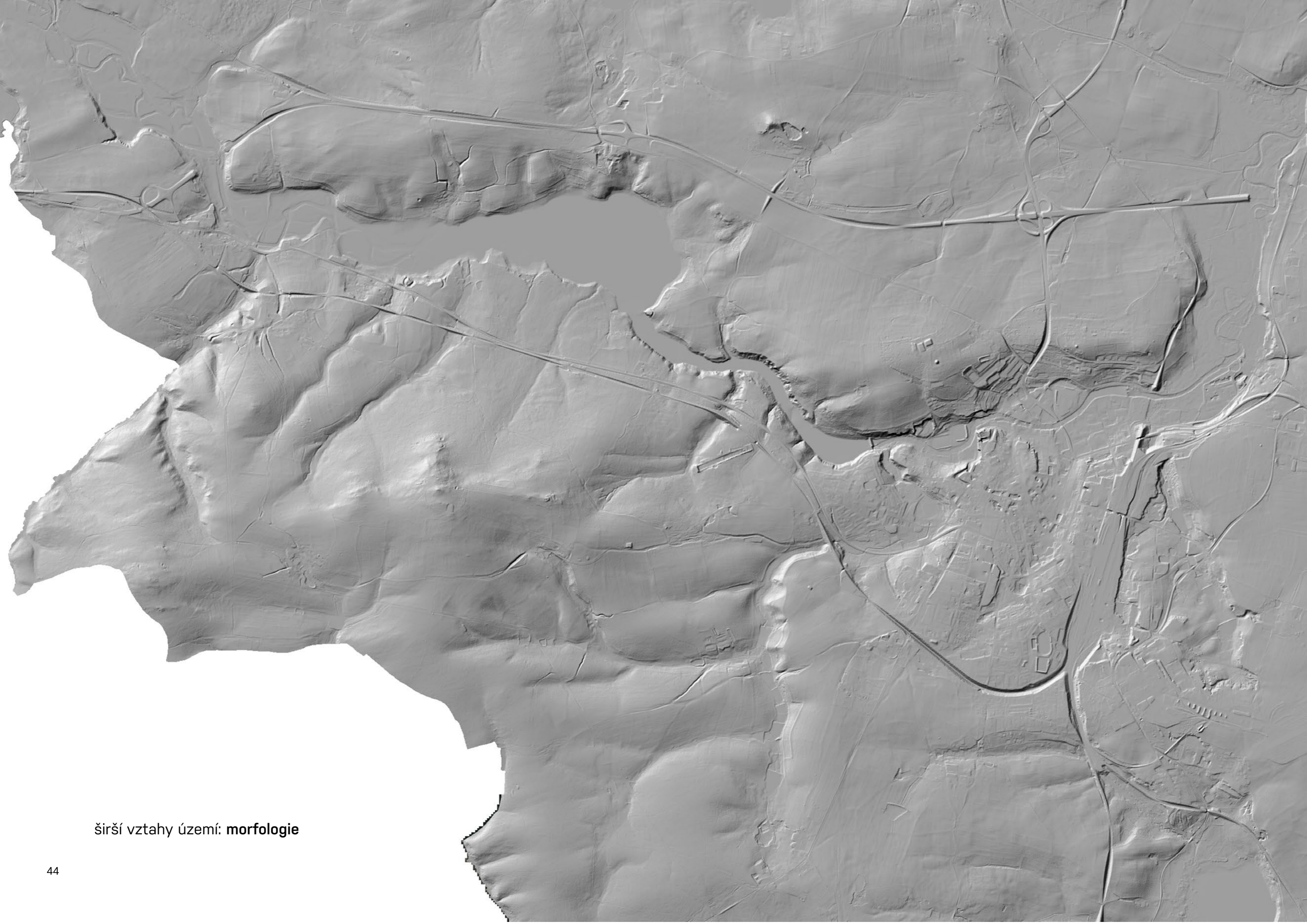
širší vztahy území: **dopravní síť**

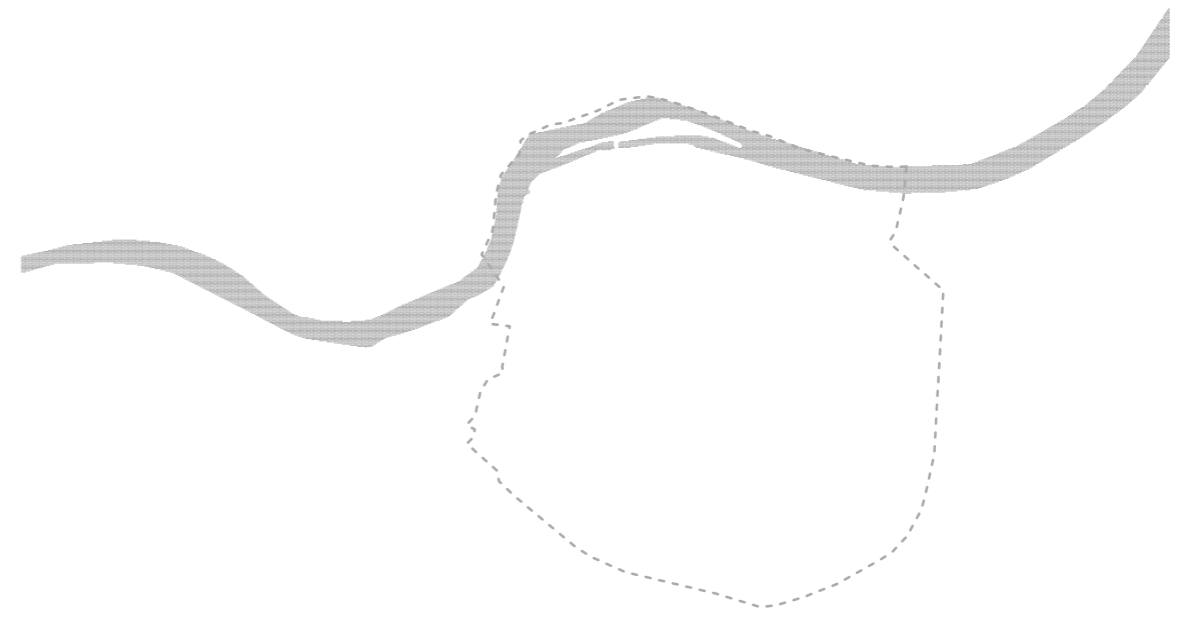
- hranice řešeného území
- plochy vodní
- pastvina a louka
- plochy zemědělské
- plochy lesní
- vřesoviště
- městská zeleň
- park
- sportovní hřiště
- přírodní rezervace

širší vztahy území: příroda a krajina

širší vztahy území: morfologie

_analýza_historického
_jádra

--- hranice historického jádra

▨ vybrané území

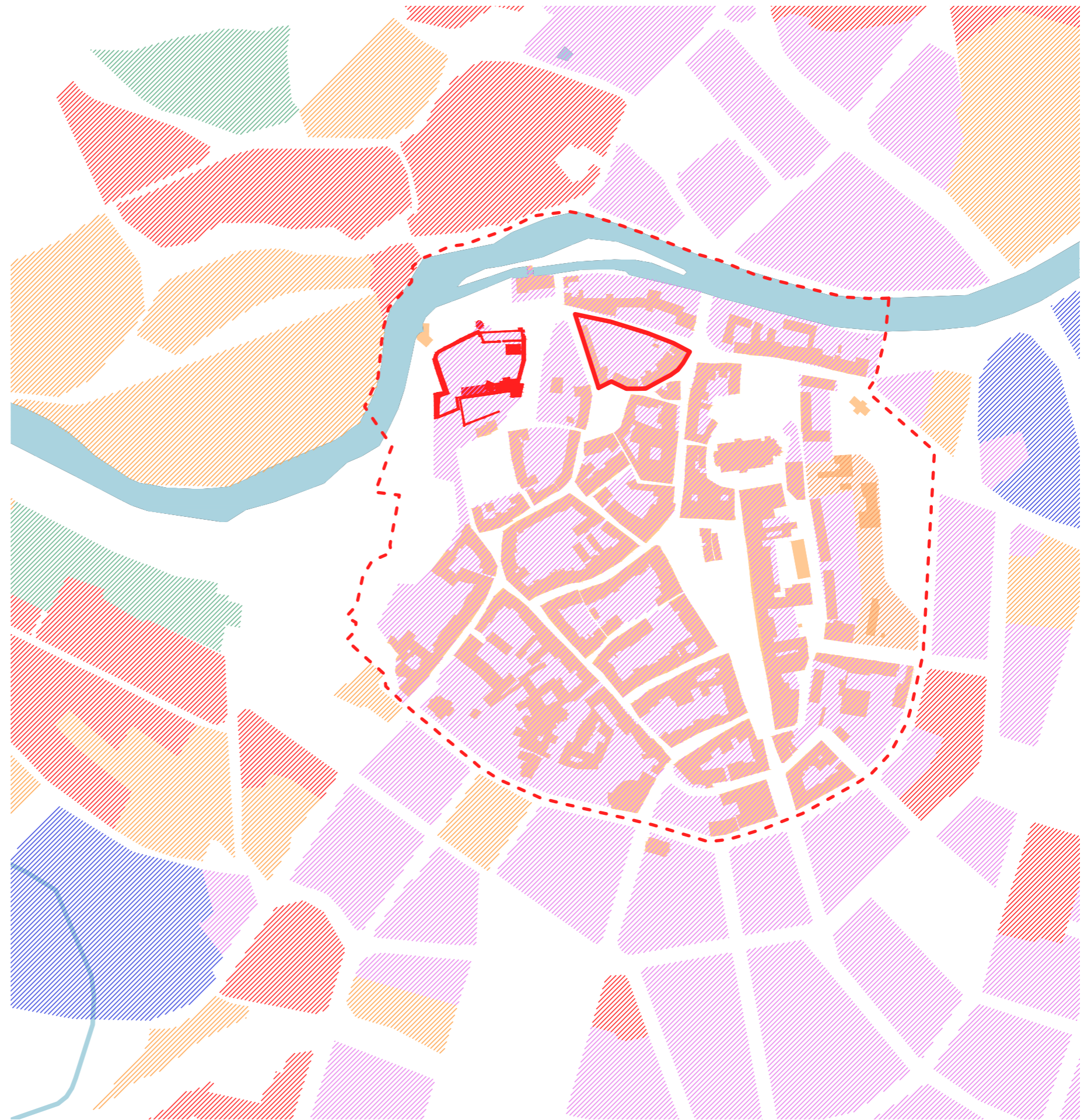
schwarzplan

- hranice historického jádra
- vybrané území
- památky
- zástavba v historickém jádru
- zástavba mimo historické jádro

kulturní hodnoty

- hranice historického jádra
- vybrané území
- bydlení
- občanské vybavení
- plocha smíšená obytná
- rekreace
- výroba / skladování

využití území

CHEBSKÁ PEVNOST

historie chebské pevnosti:

Chebské opevnění, tedy hradby, je budováno od 13. století. Hradby měly tři hlavní brány: Horní brána, Mostní brána a Lodní brána. Všechny byly napojené na středověké obchodní stezky. Podobně jako s železnicí i ve středověku Cheb spojoval Sasko s Bavorskem, Mostní bránou. K Lodní bráně se sbíhaly cesty od Lokte a od Prahy. Koncem 14. století je dobudováno opevnění. Staré hradby jsou doplněny novými věžemi a do opevnění je začleněn nově i hrad rozšířením hradebního okruhu. (Boháč, 2008: 38-39)

Během Třicetileté války bylo město poničeno a z jedné třetiny vyhořelo. V roce 1647 po obléhání Švédy bylo město vyplněno a zcela zpusťeno. Vnější opevnění, která jsme mohli vidět na starších vedutách, je podle nového stavebního plánu zrušeno. Naopak celé město je uzavřeno v jedné zesílených hradbách, doplněných o sedm bastionů. Nové opevnění mělo vzdorovat moderní dělostřelbě. (Ibid, 39)

S nástupem baroka se proměnil způsob vedení boje, a proto se musel přebudovat i hrad, jenž se přestavoval ze středověké falce (raně středověký hrad, jenž nesloužil jen k účelům obrany, ale sloužil i panovníkovi a jeho dvoru k byrokracii a k bydlení) na citadelu od konce 17. století a v roce 1728 získal Písečnou bránu, která hrad chránila i před útokem z města. V 18. století získal Cheb i několik barokních budov. Na výstavbě se podíleli stavitelé Christoph Dientzenhofer, Giovanni Alliprandi, Angelus Pfeffer či Balthasar Neumann. V roce 1808 přestává Cheb být oficiálně pevností. Rok poté postihne Cheb velký požár, kdy je zničeno přes sto budov v severní části města. Město požárem přišlo o půdorys staré synagogy, jež byla v 15. století přestavěna na katolický kostel. Shořelo ještě několik kostelů. (Ibid, 40-41)

Severní stěna hradního paláce a Mlýnská věž na snímku pořízeném kolem roku 1910 [cit. 02.01.2021].
Dostupné z: <http://www.hrad-cheb.cz/cz/fotogalerie/chebsky-hrad-v-toku-casu-13>

Tato zkáza ale městu otevřela nové možnosti rozvoje. Barokní opevnění bylo zdemolováno, odkrývaly se původní středověké hradby a ráz města nabýval opět podoby z 16. století. Vlivem působení purkmistra Abrahama Tetzauera však bylo zničeno mnoho středověkých památek. V roce 1821 nechal zničit zbytky hradu na druhé straně Ohře, jenž dal postavit král Václav II. R. 1828 byla zbourána Skalní věž, v r. 1832 byla zbourána Valchařská věž, v roce 1833 Mostní brána a v r. 1834 Lodní brána. Uvnitř města dochází k přestavbám v duchu empiru. (Ibid, 41)

V druhé polovině 19. století vzniká za zaniklými hradbami nové město. Hradby jsou vesměs zcela zdemolovány právě v tomto období. Koncem 19. století se dochovalo z 50 hradebních věží pouze osm. Dnes jsou dochovány pouze čtyři věže. V předminulém století je tedy zničena vnější středověká podoba města a ve století minulém je významně zničena i středověká zástavba uvnitř města. Původní středověký Cheb bychom tedy našli před zhruba 160 lety. (Ibid:42)

CHEBSKÁ PEVNOST

Okolí hradu a jeho historická proměna:

Hrad a okolí hradu měly odlišné osudy. Pevnost se podařilo zachovat i přes barokní přestavbu, taktéž palác a kapli císařské falce, a to kvůli změně funkce těchto dvou budov na muniční sklady – původně měly být obě stavby úplně zbourány. Ačkoliv byly palác a kaple ve špatném stavu, v roce 1818 získala alespoň kaple střechu a obě památky se podařilo uchovat pro další generace (v lepším stavu se dochovala zastřešená kaple, palác zůstal jen v troskách). Roku 1809 byla strhnuta přilehlá budova paláce zvaná Kuchelhaus. Po roce 1895 získává hrad město a začíná jej využívat pro rekreační účely. Od roku 1908 je nádvoří využíváno pro Valdštejnské hry, v roce 1911 je odkryto slovanské pohřebiště. Po druhé světové válce je hrad Cheb v majetku státu a je zde zřízeno letní kino. Po roce 1989 se hrad opět vrací do majetku města. Po revoluci byl hrad rekonstruován. (Boháč, 2008: 43-44)

Okolí hradu bohužel nebylo zachráněno, ačkoliv původní zhotovitel asanačního plánu z dubna 1949, podnik Stavomat, počítal s renovací bloku staveb mezi ulicemi Trčky z Lípy, Dobrovského a Kachní ulic. Škoda to je také proto, že zde byla zachována středověká parcelace půdorysu původní kupecké osady. Stejný záměr zde měl i Stavoprojekt v roce 1951, jenž měl dokonce schválený plán rekonstrukce. Bohužel je však v roce 1960 zástavba podél ulice Trčky z Lípy zcela zdemolována. Zmizel tím Rejtarský dvůr a budovy známé Krämlingovy zahradní restaurace. V roce 1961 byly zbourány také čtyři domy na rohu Dobrovského ulice. Zůstaly zde stát jen tři domy před hradem, z důvodu soukromého vlastnictví. V této době byla zbourána zástavba podél ulice Elišky Krásnohorské, jež propojovala hrad s Jánským náměstím. Také ulice Pod Věží a Jehlářské náměstí s 11 historicky významnými domy byly zbourány. Domy na Jehlářském náměstí se nacházely mezi dosud stojící řadou domů v ulici Trčky z Lípy a Růžovou ulicí.

romantický pohled na chebský hrad a podhradí v polovině 19. století [cit. 02.01.2021].
Dostupné z: <http://www.hrad-cheb.cz/cz/fotogalerie/chebsky-hrad-v-toku-casu-13>

Blok domů na Jehlářském náměstí byl cenný také pro svoji románskou dispozici půdorysu. Nejstarší náměstí v této lokalitě – Jánské náměstí bylo také bouráno. Zbýl pouze jeden dům na rohu Mlýnské ulice. (Ibid, 44-45)

V 60. letech byly v této lokalitě postaveny nové stavby. Soubor domů v horní části Jánského náměstí respektuje původní členění, rozdílné výšky budov, uliční linii i rozmanitost fasád. V případě přestavby Růžové ulice však již bylo použito prefabrikátů. S další novou výstavbou v této lokalitě se v době asanace opomíjel jeden z hlavních účelů výstavby v historickém jádru města – ochrana památky. Od Jakubské do Růžové ulice je původní zástavba vybourána a nahrazena unifikovanou výstavbou, o jedno patro vyšší než původní zástavba. Jak bylo napsáno výše, prioritou pro minulý režim byla výstavba nových panelových domů před nákladnou rekonstrukcí původní historické zástavby.

CHEBSKÁ PEVNOST

Ačkoliv byly původně plány asanace k původní zástavbě velkorysé, nakonec se proti plánu ve velkém bouralo. Byl to trend, který postihl i jiná česká města. (Ibid, 46-47)

Pod hradem stála dříve také plynulá zástavba. Tato zástavba začínala v Jánském náměstí a pokračovala Mlýnskou ulicí přes, v roce 1866 zdemolovanou, Mlýnskou bránu až k ústí Křížovnické ulice. Celá tato ulice byla zbourána, včetně bloku domů na rohu ulice, jenž sousedil s Mikulášským dvorem. Pod hradem stávaly také mlýny.

Po požáru Písečné brány v roce 1947 zmizely z mapy Chebu i tyto budovy. Stát zůstal jen Hahnův mlýn. Prázdný zůstal také prostor mezi ulicemi Křížovnická a Mikulášská. Naproti stojí původně gotický, později barokně přestavěný kostel sv. Bartoloměje. (Ibid, 47-48)

vybrané území / Chebský hrad

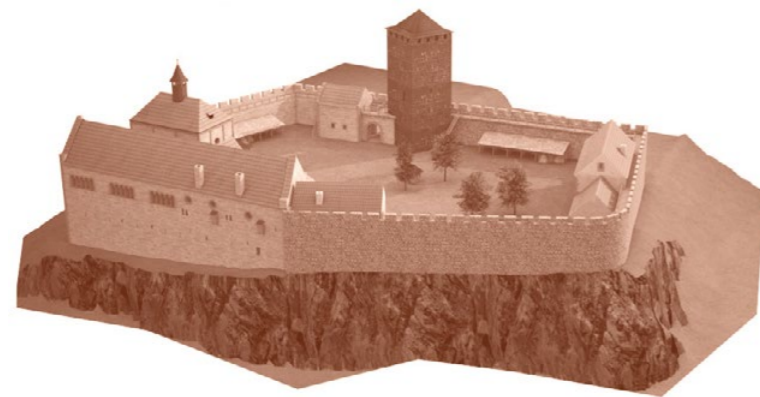
CHEBSKÁ PEVNOST

1. Na místě původního slovanského hradiště byl vybudován nový hrad.

3. Chebský hrad, přebudovaný na pevnost, se stal součástí celého městského opevnění, na obrázku je vidět vznik Mlýnské a Skalní věže

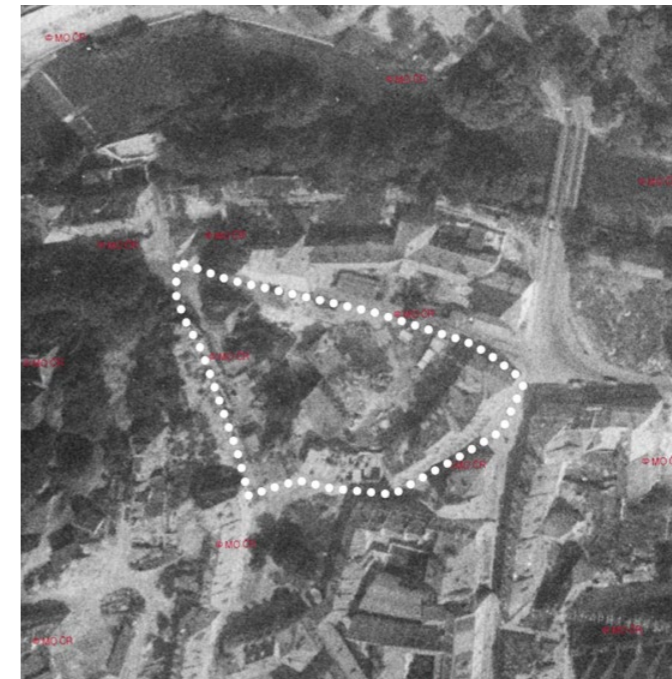
2. zde je vidět vznik paláce nad skalnatým srázem, hradní kaple a vznik dominantní černé hranaté věže z bosovaných kvádrů

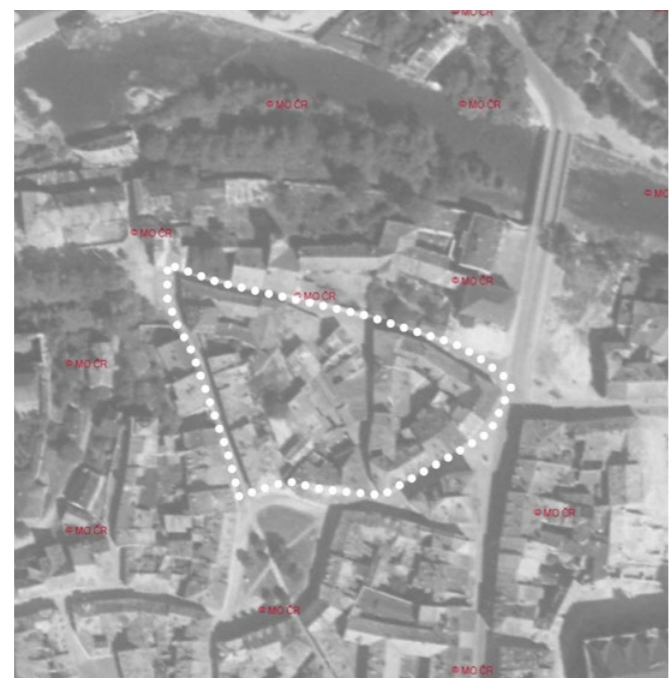
4. současný stav 2020

Císařské povinné otisky stabilního katastru

letecké měřické snímky 1963

letecké měřické snímky 1948

orthofotomapa 2020

vybrané území / chronologie

Zahuštění města:

Zadání je vymezeno historickým jádrem. Cílem je zvýšení hustoty městské výstavby a kvality veřejného prostranství. V řešeném prostoru se navíc v minulosti nacházela zástavba určená k bydlení, která zde nyní urbanisticky chybí. Diplomová práce má tedy snahu citlivě doplnit tvář města, která mu chybí, s ohledem na okolní historickou zástavbu, ale s moderním nádechem.

O lokalitě:

Parcela leží mezi dvěma ulicemi: Křížovnická (místní komunikace) a Mikulášská (účelová komunikace ve vnitrobloku). Vybraná parcela je v současné době nepřístupná pro veřejnost a ohrazená zdí. Jedna třetina se využívá jako parkování pro rezidenty okolních bytových domů, větší zbytek pozemku je vegetace. Návrh počítá s demolicí drobné stavby v severní části pozemku. Pozemek je svažitý. Vnitroblok chátrá a není v přívětivém stavu. Výhodou parcely je poloha v centru a lepší dostupnost k okolním památkám a občanské vybavenosti. Pro střešní krajinu jsou pozoruhodné šikmé střechy historické zástavby, kromě blízké budovy školy, jež prošla asanací.

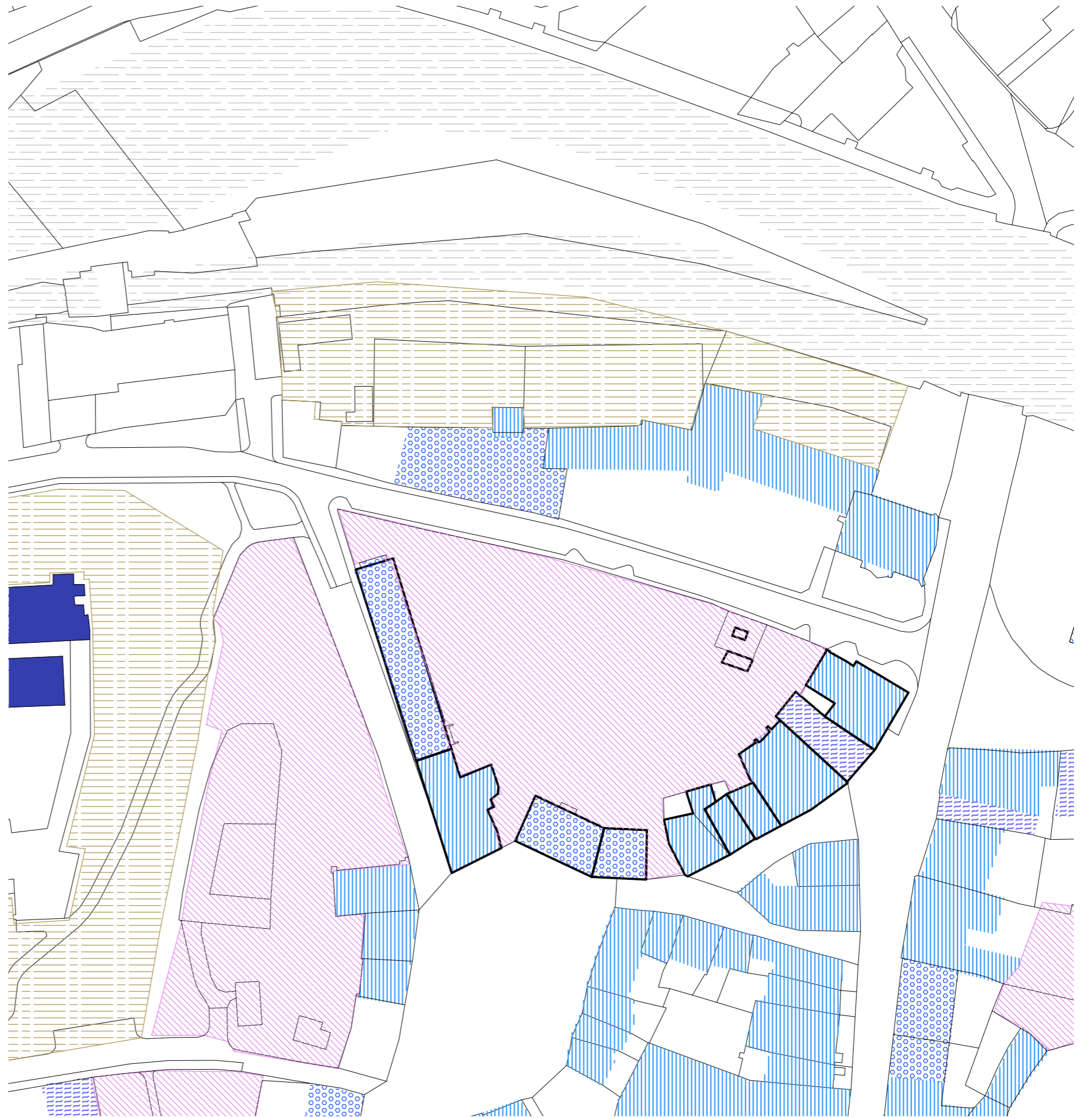

Vybraná parcela je černobíle označená na modelu historického jádra. Zde jsou dva bloky zahuštěné zástavby. Na rohu je vidět dominantní věž a také ulice, která se vine směrem na Jánské náměstí. S oběma prvky pracuji v další návrhové části.

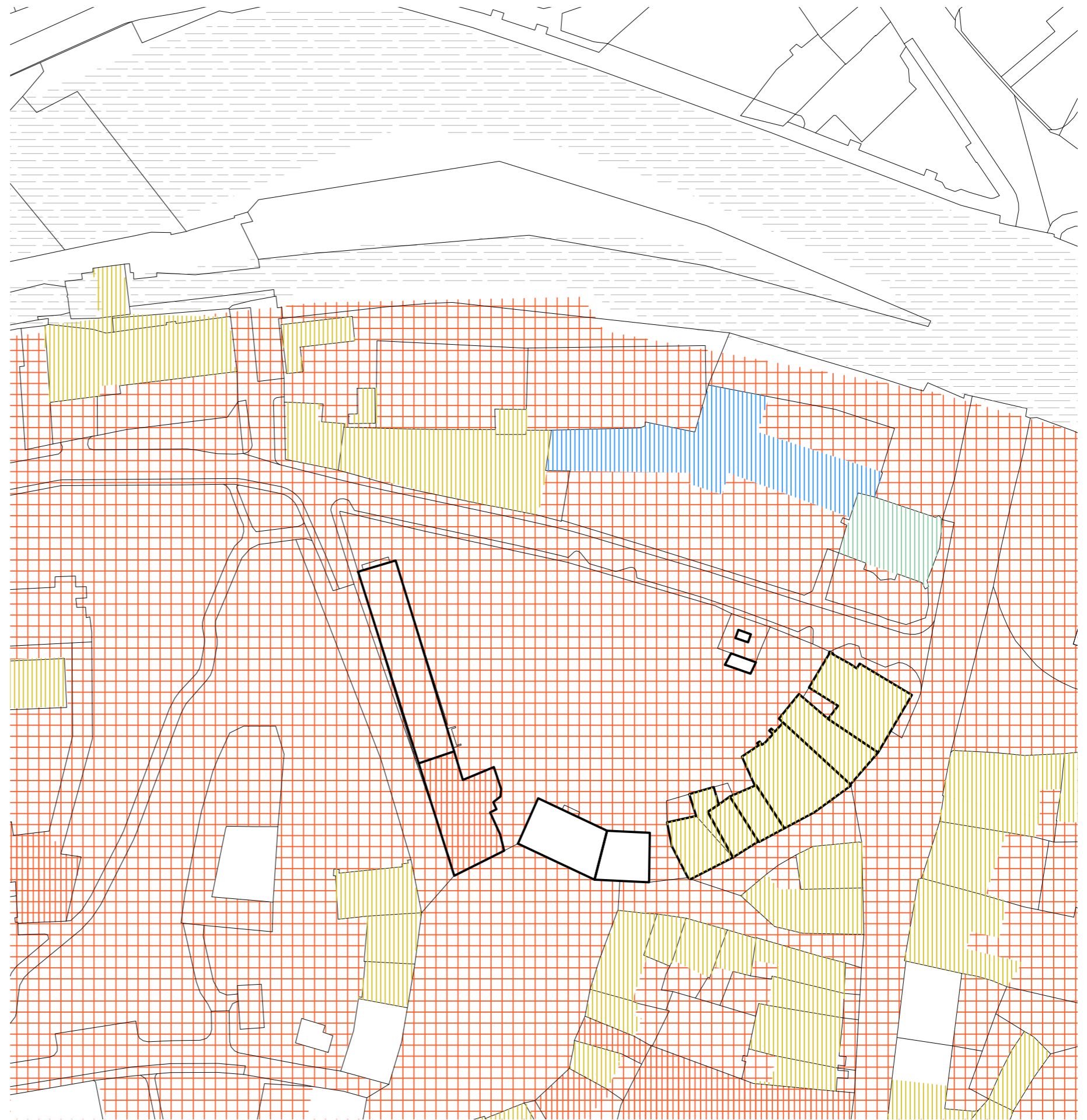

vybrané území / původní zástavba před asanací

- Chebský hrad
- prostory městského prostranství
- nemovité kulturní památky
- objekty památkového zájmu
- poasanační budovy
- zastavitelná plocha

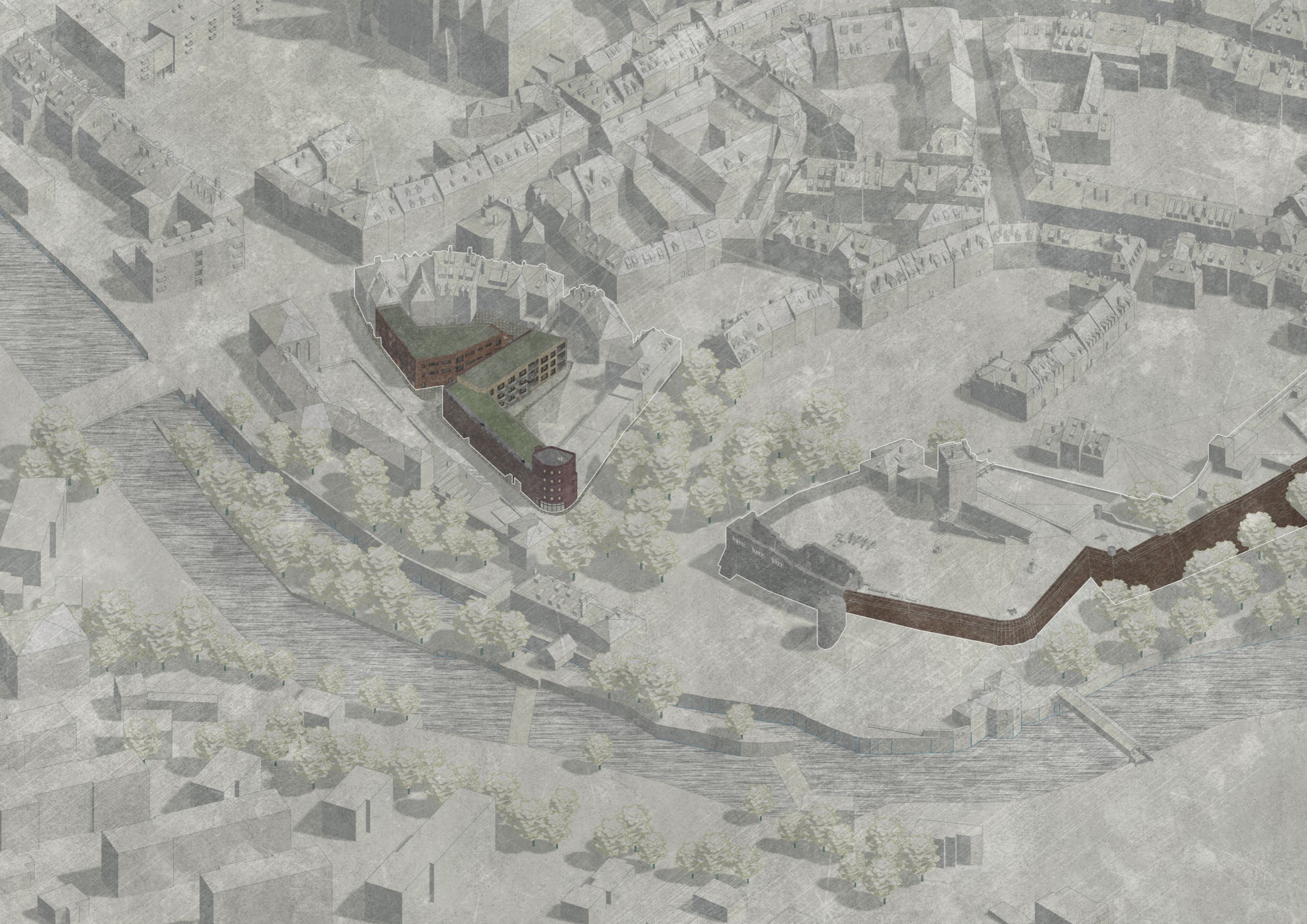

vybrané území / památková ochrana

vybrané území / vlastnické vztahy

NÁVRHOVÁ
ČÁST

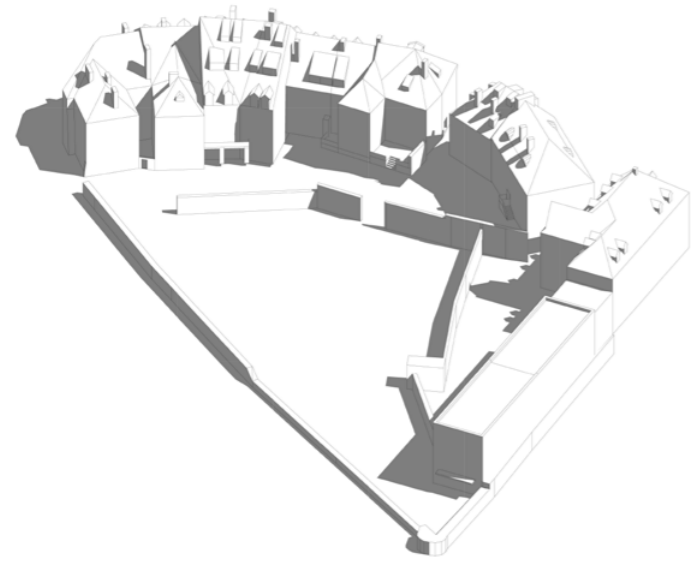

Filozofie konceptu:

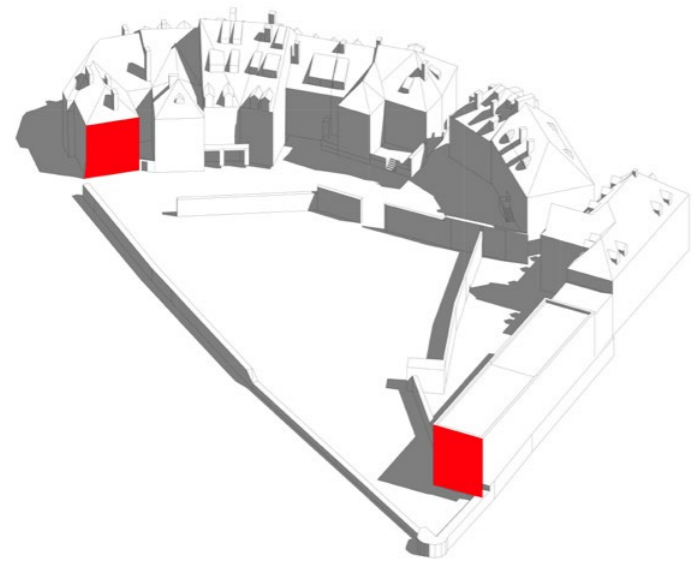
Návrh přímo reaguje na hodnoty v území, morfologii a lokalitu, s níž pracuje. Studovaný blok se nachází v severní části historického jádra u řeky Ohře, v blízkosti chebského hradu. V urbanistickém řešení se s ohledem na dlouhodobé zkoumání řešeného území a analýzu historických map nepočítá s původní parcelací, která je zobrazena na stabilním katastru z 19. století. Jednou z příčin jsou současné technické normy a požadavky (například oslunění bytových jednotek, šířka komunikace pro vozidla, atd.), jimž by v dnešní době nebylo možné vyhovět. Pro urbanismus byl použit jiný klíč než kopírování historických cest a parcel – novým klíčem se stalo vytvoření liniové stavby s aplikací fortifikačních tvarů. Důvodem tohoto užití je odkaz na historické dědictví a sousedství s dominantní chebskou památkou – hradem Cheb. Návrh doplňuje a respektuje stávající zástavbu. Celý návrhový proces byl provázán snahou zdůraznit identitu místa, nalézt a identifikovat *genia loci*. Projekt je propojen s minulostí, ale zároveň je vhodný pro život v současné době.

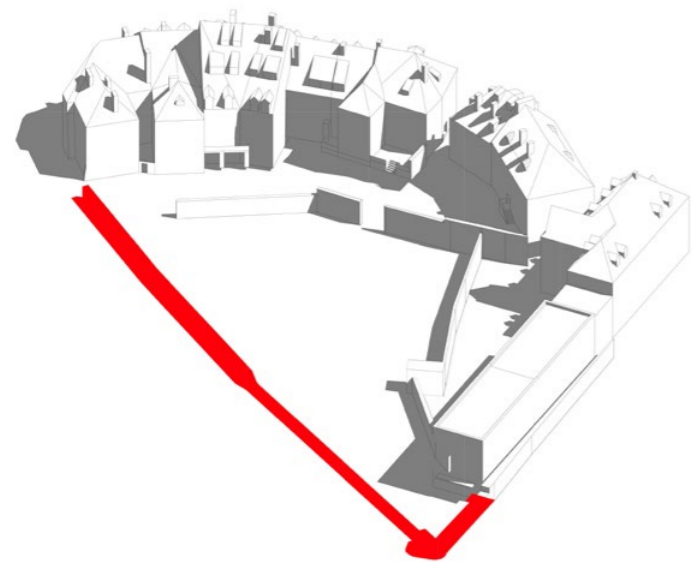
axonometrie: soubor staveb v kontextu chebské pevnosti

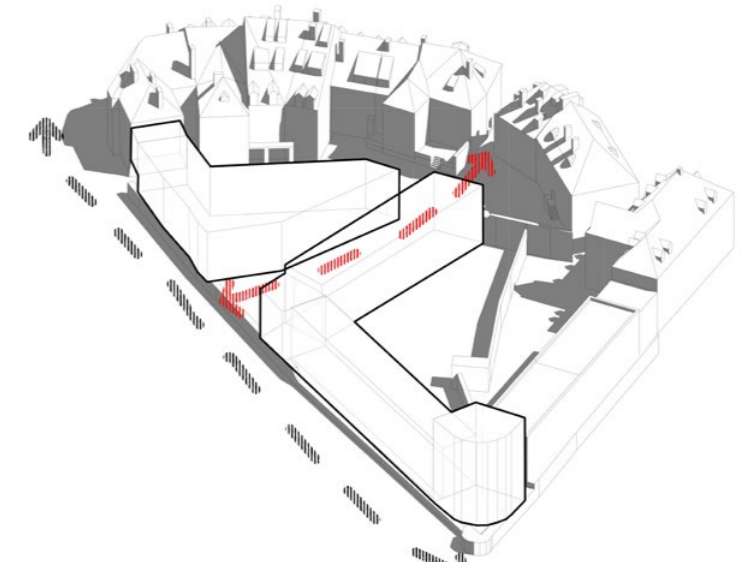
stavající stav

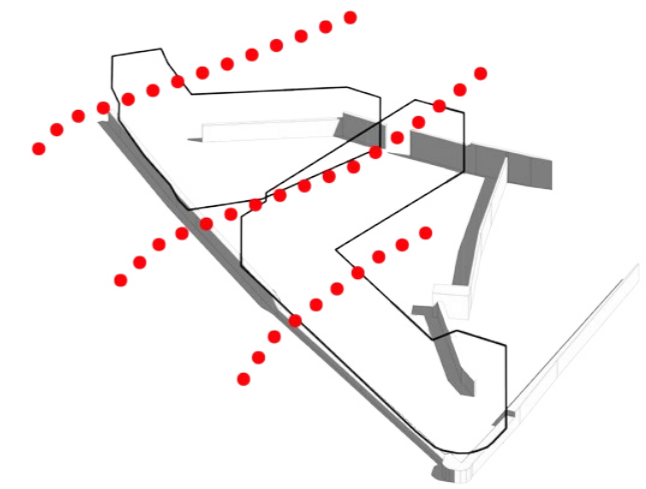
napojení na slépe fasády okolních staveb

ostranění zdi

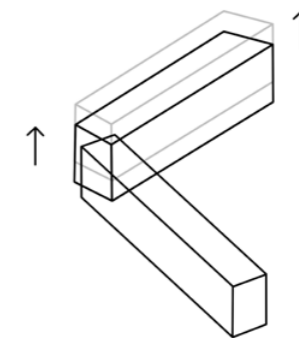

vytváření nové ulice

zachování pěší prostupnosti blokem

posunutí hmoty o půl podlaží kvůli svažitosti terénu

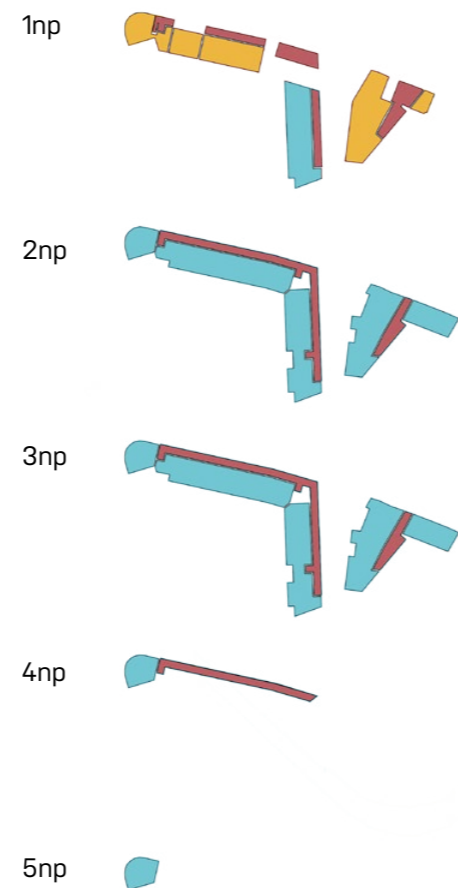
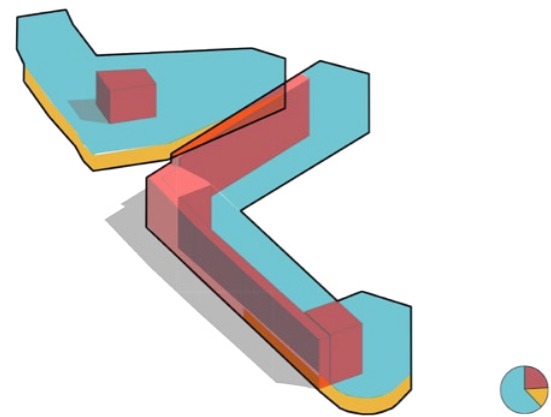
koncept

Popis konceptu:

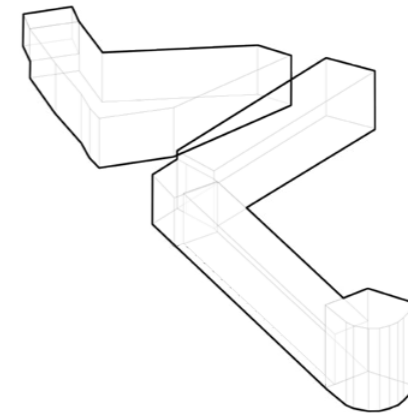
Návrh se skládá ze dvou hmot. Z hlediska urbanistického se vytváří nová ulička, která propojuje ulici Křížovnickou s Janským náměstím a zároveň půlí dvě hmoty. Ulice je spíše účelová silniční komunikace s jedním pruhem, v nejužším bodě je pouze čtyři metry široká (průjezd u stávajících domů na Janském náměstí), což znemožňuje vytvoření dvoupruhové silnice. Hmoty zaplňují nedokončený blok, vytváří se uliční třída na ulici Křížovnická. Hmoty jsou pěším přístupné. Průjezd se v ulici Mikulášské zachovává, parkování se přemísťuje podél stávajících dělicích venkovních zdí (plotu).

Funkční schéma:

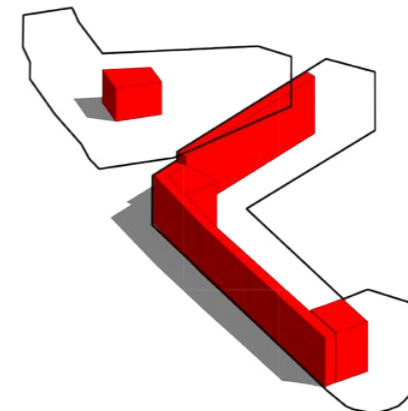
- bydlení
- komerce/služby
- komunikace

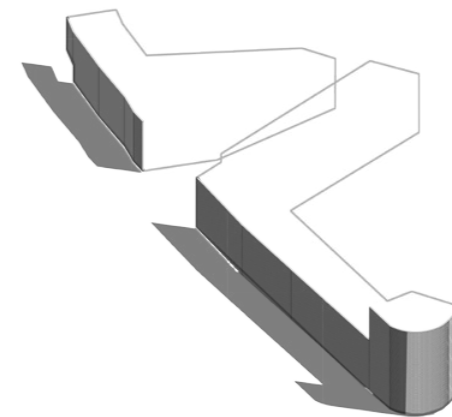
hmota

komunikační jádra

vytváření nového "opevnění"

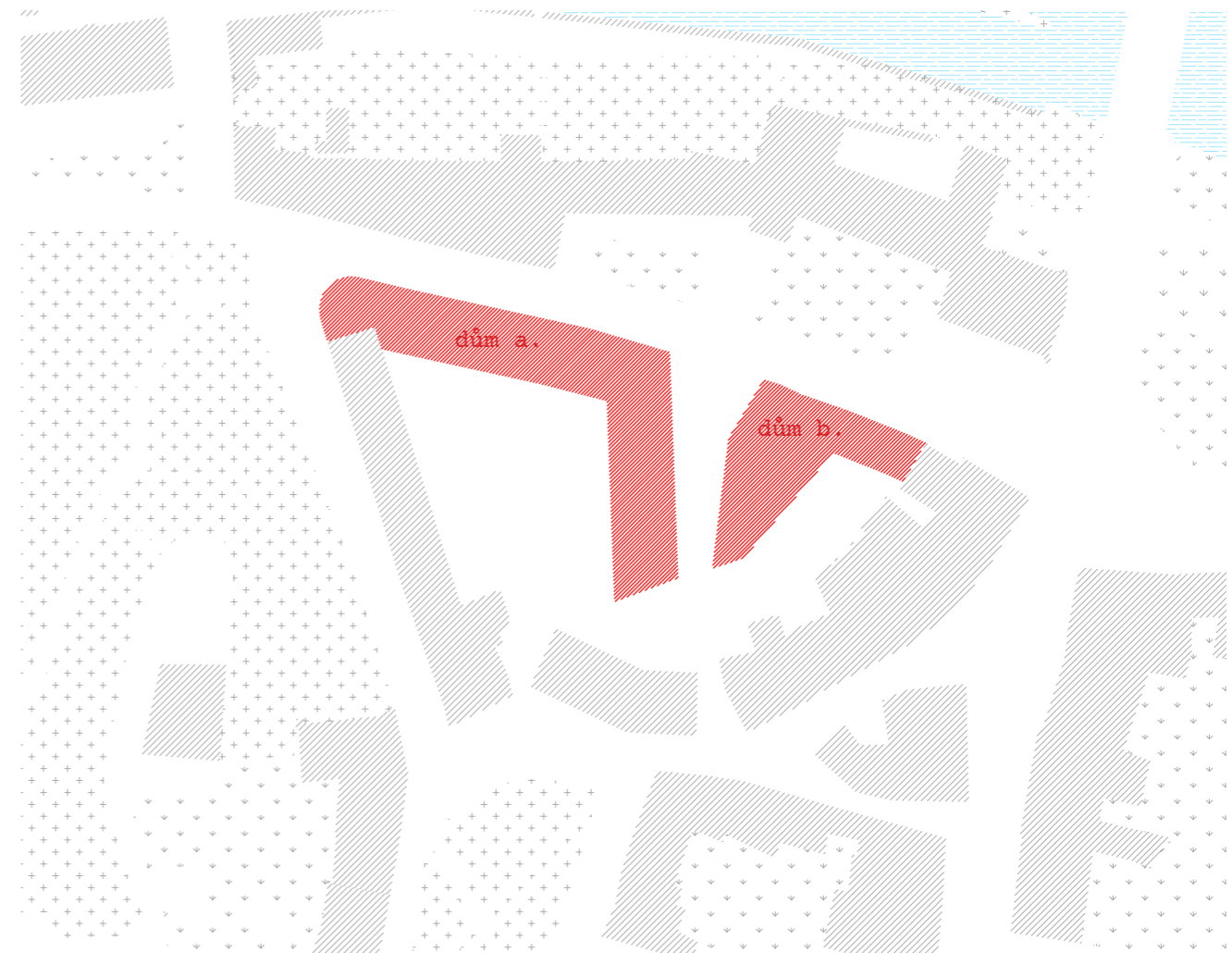
koncept

Popis návrhu:

Soubor staveb se skládá z dvou obytných budov (v projektu označené jako „dům A.“ a „dům B.“). Soubor staveb je funkčně horizontálně členěn na jednotlivé vrstvy, a to na podzemní parking, živý parter, bydlení a nabízí rekreaci na zelené střeše. Dům A. má lineární charakter. Linie se zalamuje a je téměř kolmá na sebe. Jedná se o pavlačový dům. Pavlač je pobytová, slouží jako společenský prostor a je atypicky umístěná do „hlavní“ fasády směrem do ulice Křížovnické pro severojižní orientaci pozemku. Dům A. navazuje na slepou fasádu přilehlé stavby školní budovy (Svobodná chebská škola, základní škola a gymnázium s.r.o.).

Dům respektuje výšku okolní zástavby, má 1 podzemní, 3 nadzemní podlaží a na rohu čtyřpatrovou věž (5 podlaží). Jsou zde navrženy podzemní hromadné garáže, vjezd do parkingu je z nově vytvořené ulice. Vnitřní rampa splňuje technické požadavky. V podzemním podlaží jsou technická místnost, prádelna, kolárna a jednotlivé sklady. Parter je komerční, určený na pronájem obchodu nebo služeb. Každý obchod má své zázemí a sklad. V rohu se nachází kavárna s rychlým občerstvením, v půdorysu má půlkruhový tvar a k dispozici toalety a sklad. Také je zde multifunkční místnost, která se může pronajímat jako konferenční místnost nebo může sloužit pro rezidenty jako místnost společensko-setkávací. Je orientovaná do vnitrobloku na jih, má 2 východy a předprostor, jenž může sloužit jako terasa.

Fasáda je cihlová, je to dlouhá zeď, občas perforovaná. Vchody do budovy z ulice Křížovnická jsou schované do bočních stran a nenarušují kontinuitu severní cihlové zdi. Jediné otvory, které narušují kontinuitu podlouhlé zdi, jsou pěší obdélníkové průchody, které se táhnou skrze blok na Jánské náměstí. Hmotu domu A. uskakuje o půl podlaží nahoru kvůli svažitosti terénu. V této části hmoty jsou umístěny byty. Vnitroblok je ohraničený původní zdi, zde se nachází dětské hřiště a zahrady pro jednotlivé byty v prvním podlaží. Hloubka domu je 11 m. V návrhu je dům rozdělený na 3 části ve vyšších patrech co-housingu: veřejná pavlač, polosoukromý obývací prostor a soukromé ložnice se zázemím pro osobní hygienu.

0 50

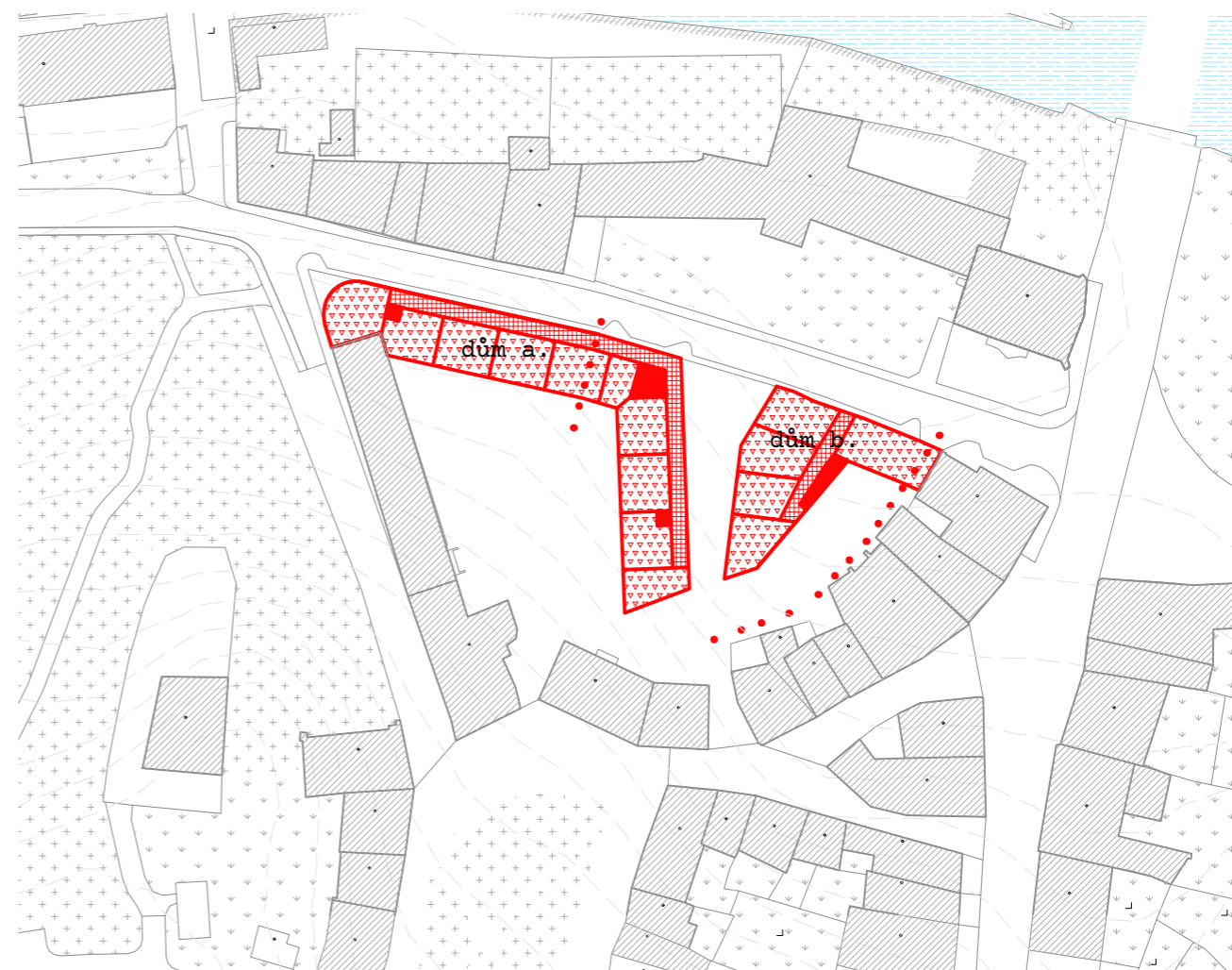
1:1250

schwarzpran

Popis návrhu:

Obytný prostor je flexibilní, ukotveno je pouze kuchyňské jádro. Předsíň je jen naznačená, není uzavřená a nemá další dveře – to je z toho důvodu, že obývací prostor je jakýmsi filtrem mezi soukromým a veřejným. Je vymezen posuvnými příčkami, má možnost se zavřít pro 2 ložnice do 1 buňky, nebo naopak otevřít se pro všechny (například v případě uspořádání večírku). Také v rohové části je umístěn 1 byt s atypickou půlkruhovou dispozicí, další bytovou typologií jsou startovací byty pro rodiny, garsonky, byty pro páry a pro velké rodiny. Je zde široká škála nabídky rozměrů a charakterů bydlení pro budoucí rezidenty. V posledních patrech je jediný luxusní mezonetový byt, má také půlkruhovou dispozici, ve čtvrtém patře je klidová zóna (ložnice a dětské pokoje), a nahoře v pátém patře – zóna společenská – prostorný obývací pokoj s atriem.

Dům B. je kompaktnější hmota, má jedno komunikační jádro. Dům má pouze 3 nadzemní podlaží a navazuje na slepou fasádu stávající budovy. Původní průjezd z ulice Křižovnická do ulice Mikulášská je zachován. Stejně jako dům A. má jedno podzemní podlaží, jen místo rampy má výtah pro auta. V parteru jsou umístěny obchody nebo jiné aktivity, místnost pro odpad, kolárna apod. V druhém a třetím podlaží je pouze bydlení. Každý byt má buď lodžii, nebo balkon. Fasáda je také cihlová. Střechy jsou zelené, pochozí. V návrhu se počítá s využitím dešťové vody.

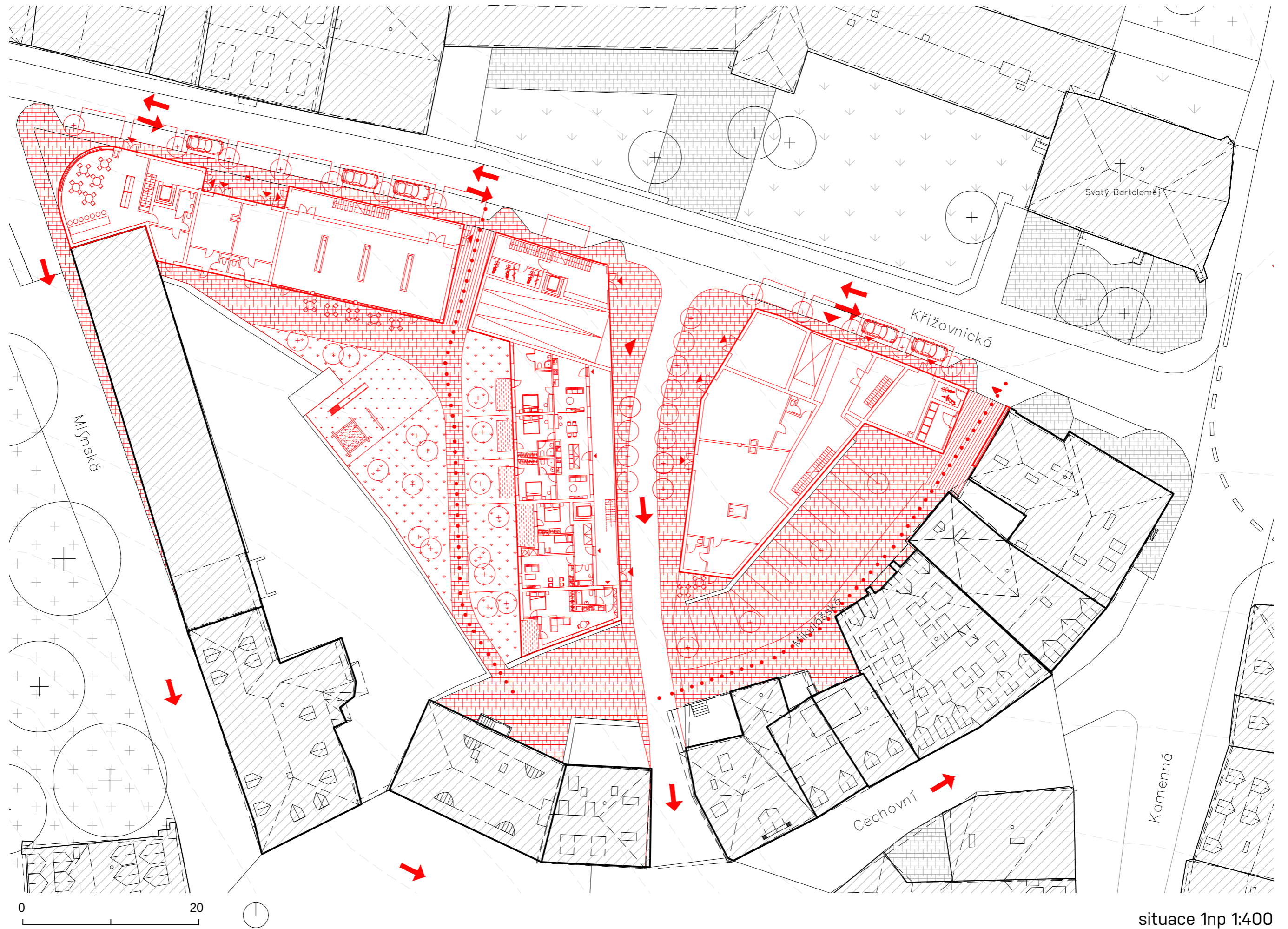

0 50

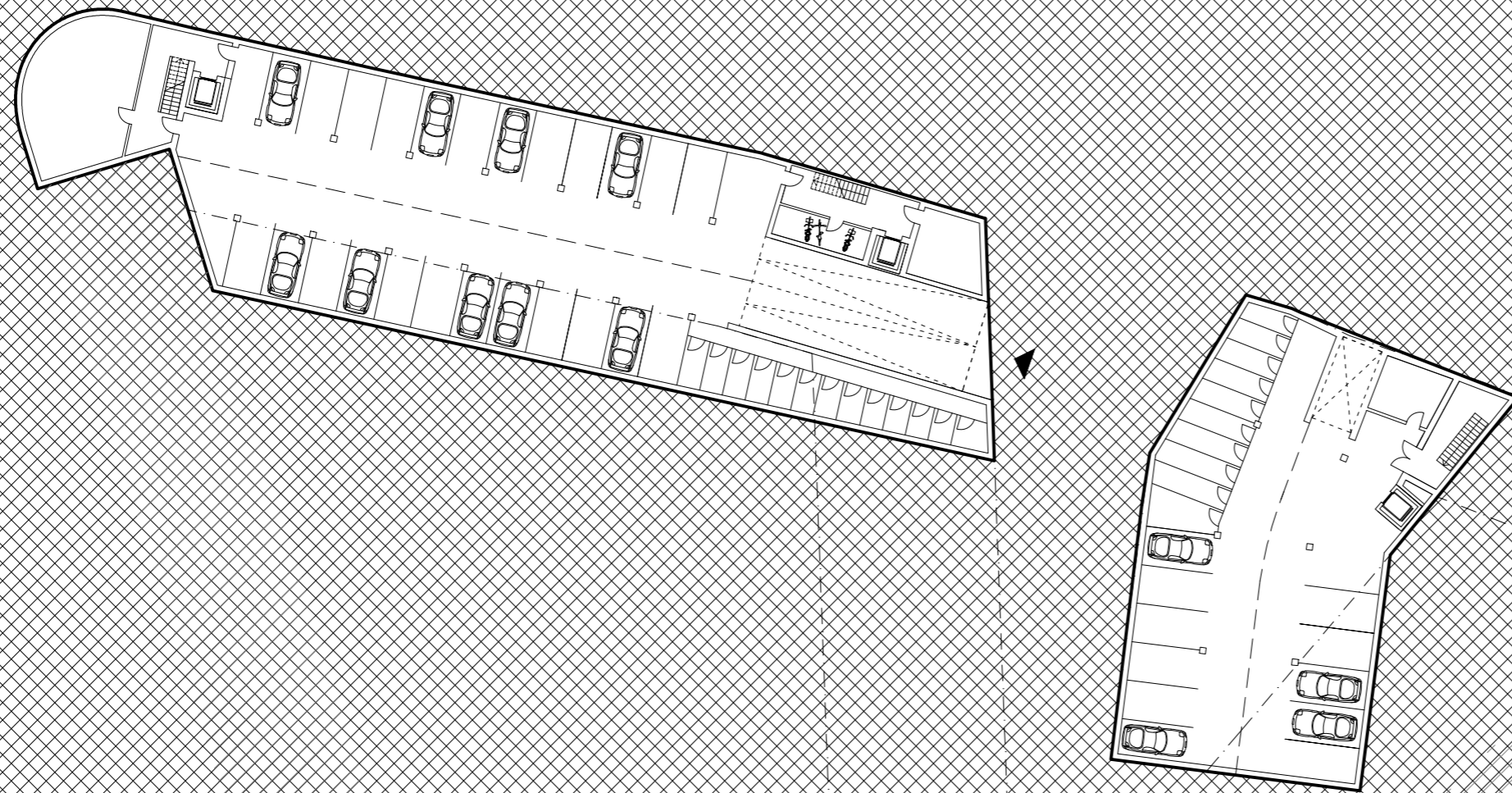

1:1250

schéma

situace 1np 1:400

0 20

1pp 1:400

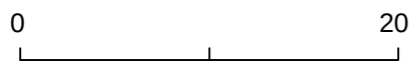
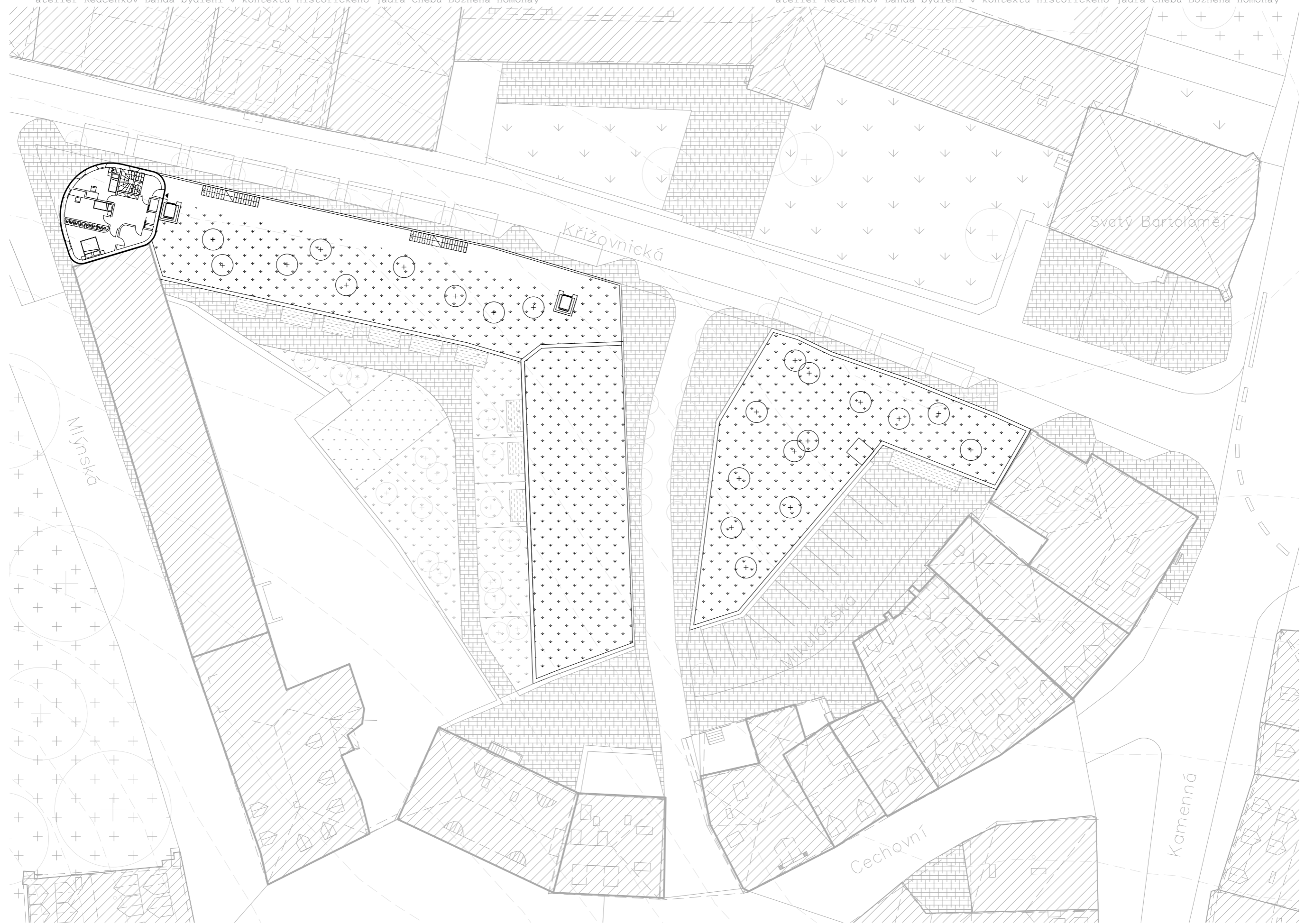
0 20

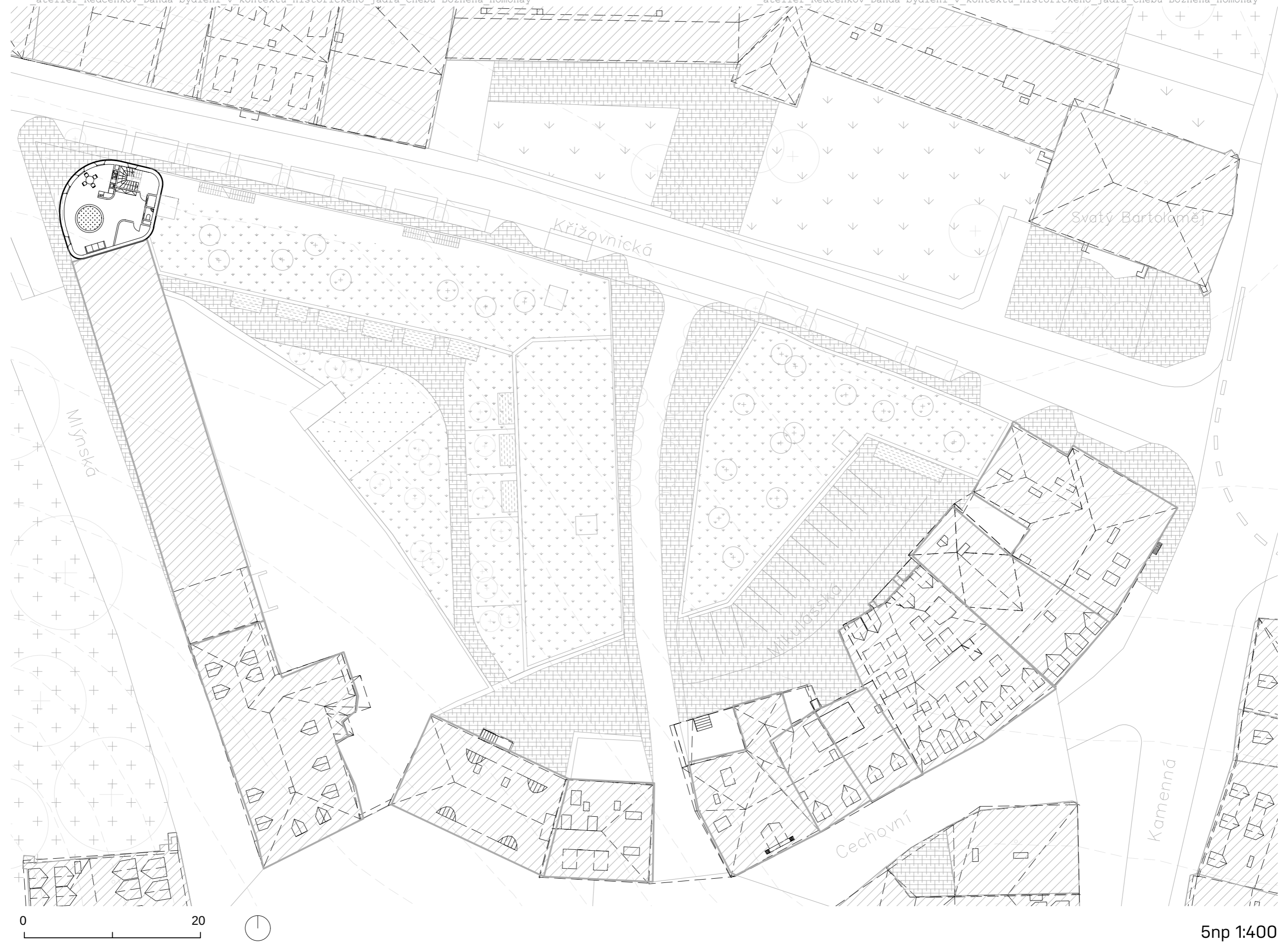
2np 1:400

3np 1:400

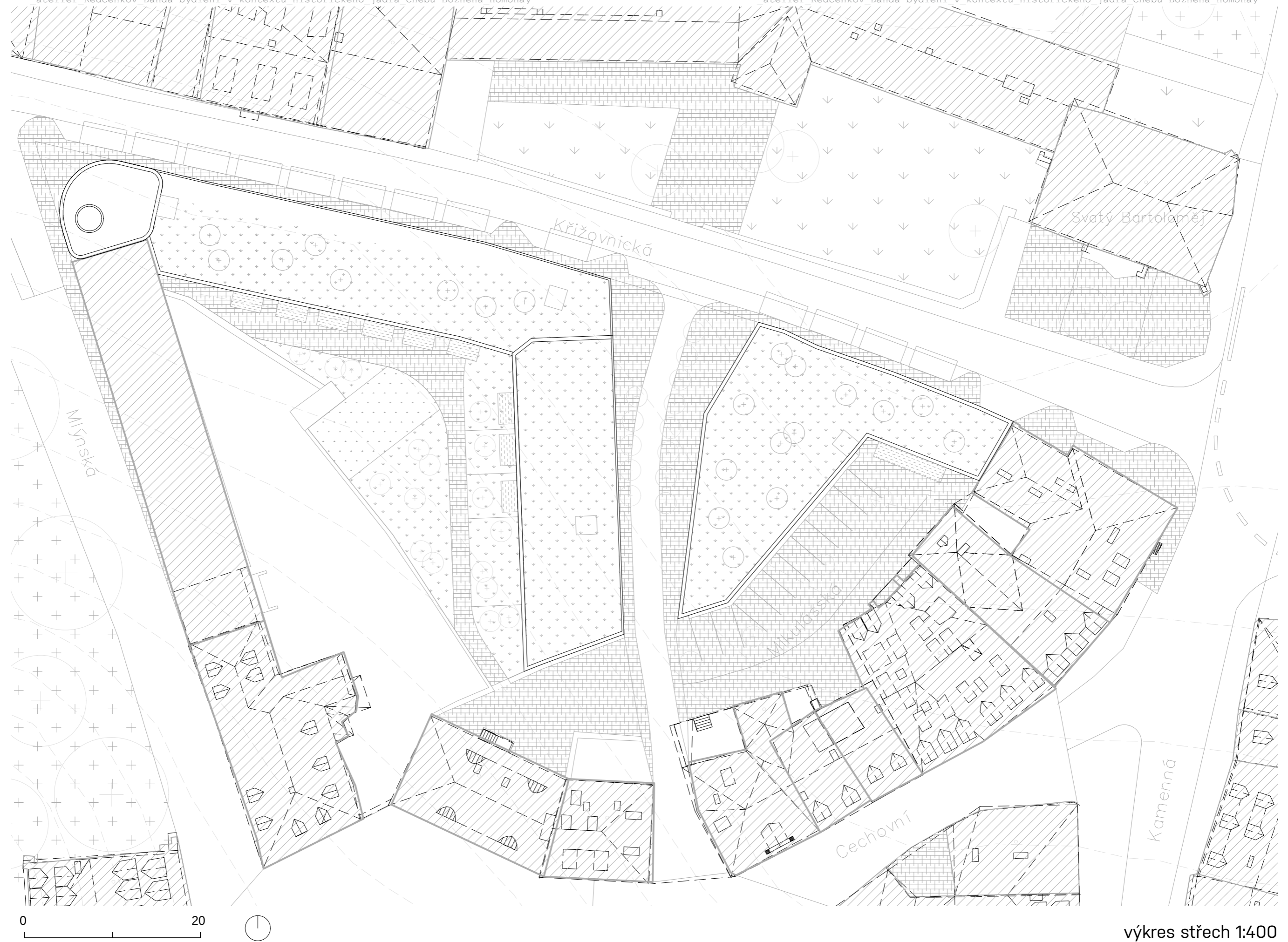
4np 1:400

0 20

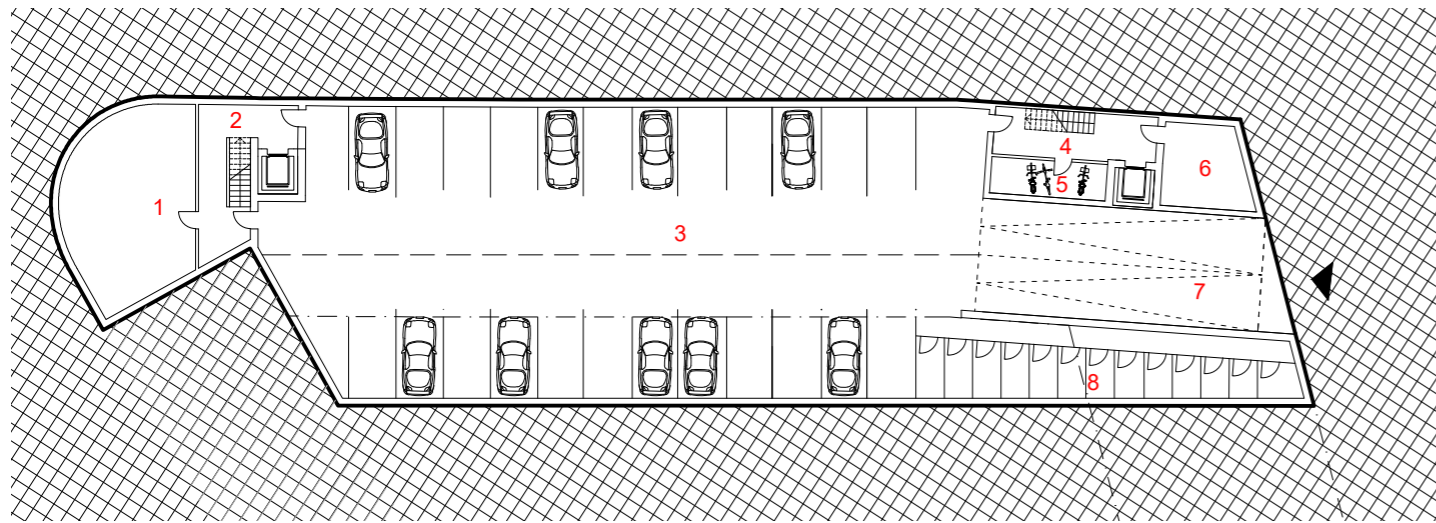
5np 1:400

0 20

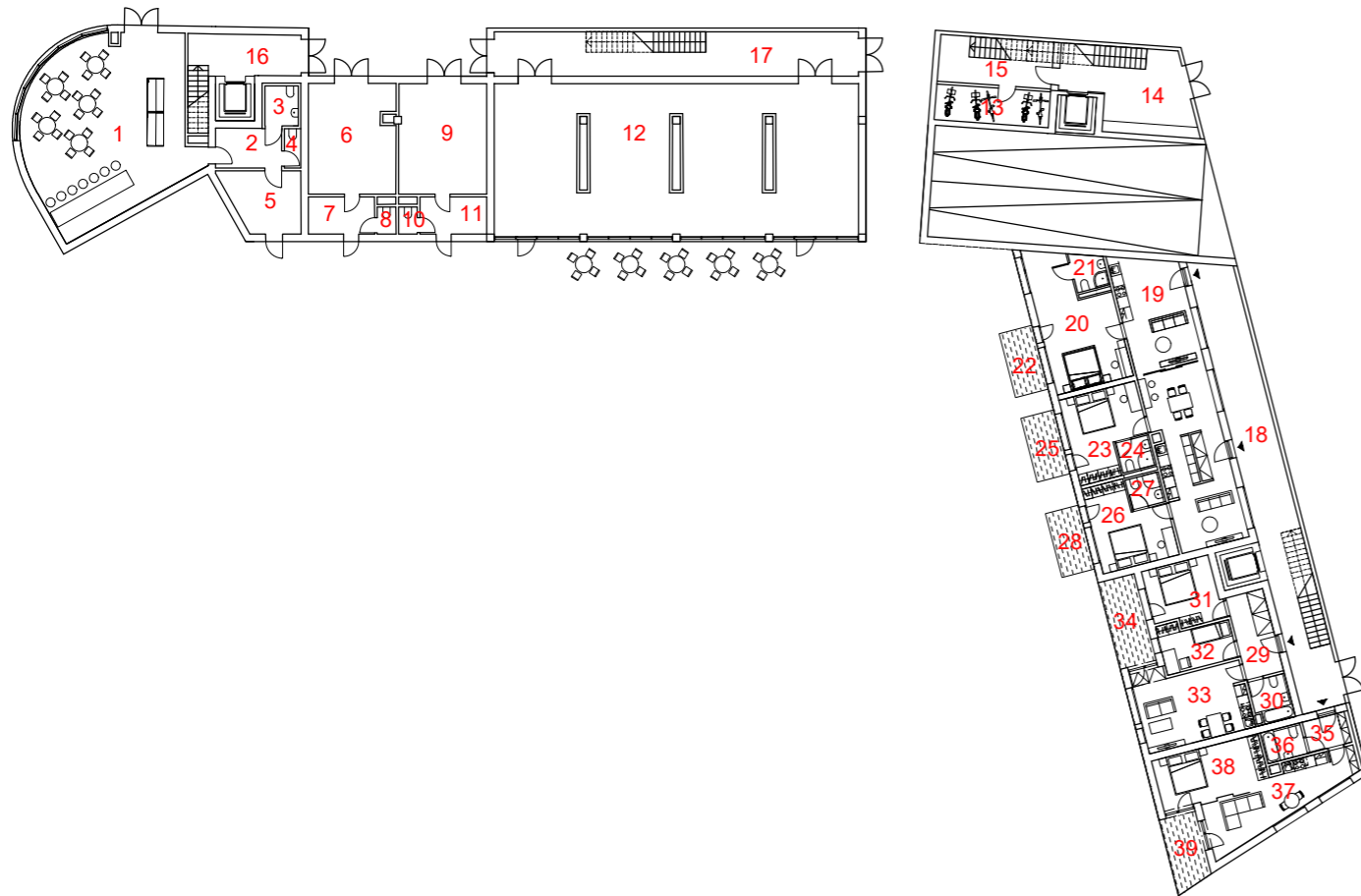

výkres střech 1:400

1pp

- 1. prádelna
- 2. CHÚC A
- 3. parking
- 4. CHÚC A
- 5. kolárna
- 6. technická místnost
- 7. rampa
- 8. sklady

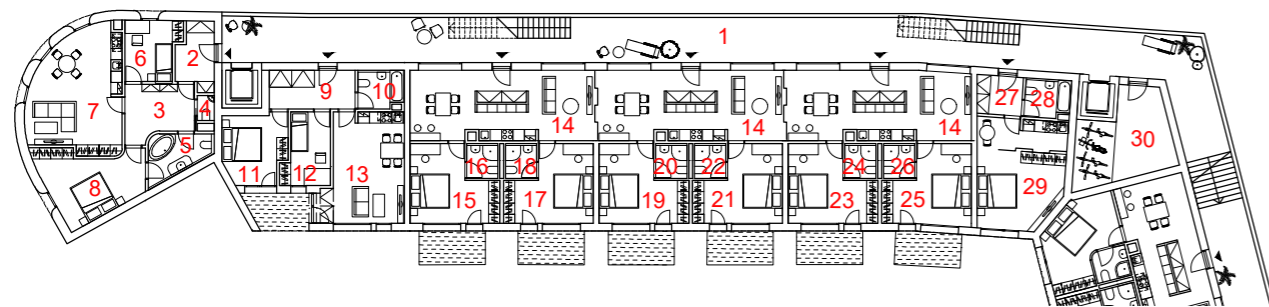
1np

- 1. kavárna
- 2. chodba
- 3. WC pro hendikepované
- 4. WC
- 5. Zázemí kavárny
- 6. obchod/služby
- 7. sklad
- 8. WC
- 9. obchod/služby
- 10. WC
- 11. sklad
- 12. společenská místnost
- 13. kolárna
- 14. zádveří
- 15. CHÚC A
- 16. CHÚC A
- 17. zádveří
- 18. pavlač
- 19. obytný prostor
- 20. ložnice
- 21. koupelna
- 22. balkon
- 23. ložnice
- 24. koupelna
- 25. balkon
- 26. ložnice
- 27. koupelna
- 28. balkon
- 29. předsíň
- 30. koupelna
- 31. ložnice
- 32. dětský pokoj
- 33. obytný prostor
- 34. lodžie
- 35. předsíň
- 36. koupelna
- 37. obytný prostor
- 38. ložnice
- 39. lodžie

2np

3np

- 1. pavlač
- 2. předsíň
- 3. hala
- 4. WC
- 5. koupelna
- 6. dětský pokoj
- 7. obytný prostor
- 8. ložnice
- 9. předsíň
- 10. koupelna
- 11. ložnice
- 12. dětský pokoj
- 13. obytný prostor
- 14. obytný prostor
- 15. ložnice
- 16. koupelna
- 17. ložnice
- 18. koupelna
- 19. ložnice
- 20. koupelna
- 21. ložnice
- 22. koupelna
- 23. ložnice
- 24. koupelna
- 25. ložnice
- 26. koupelna
- 27. předsíň
- 28. koupelna
- 29. obytný prostor
- 30. technická místnost

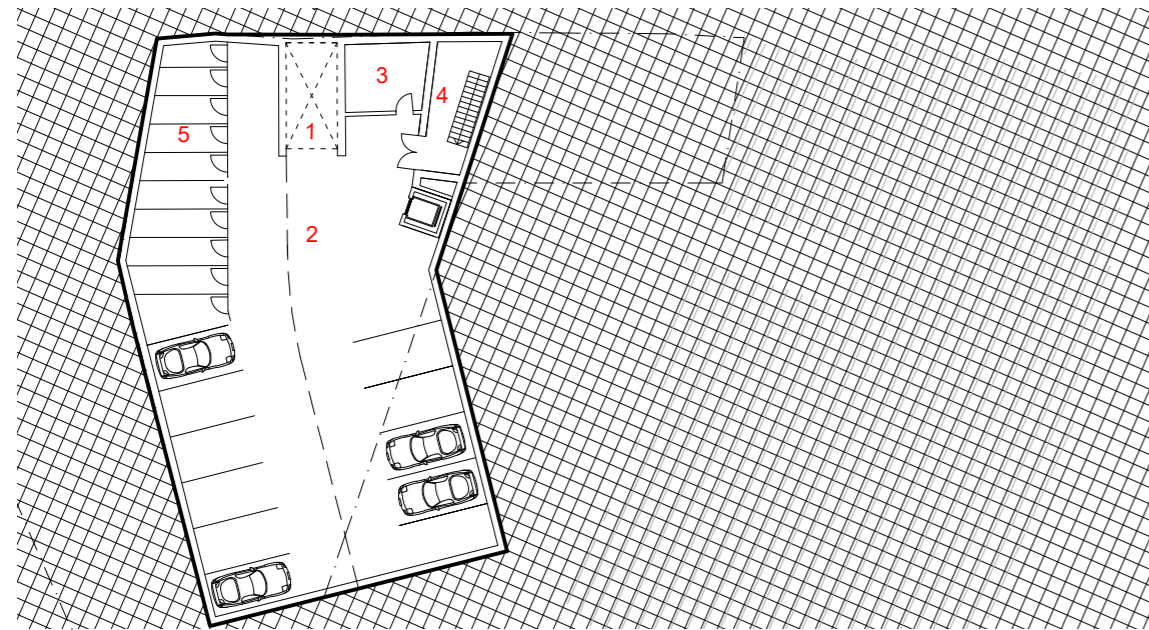

0 20

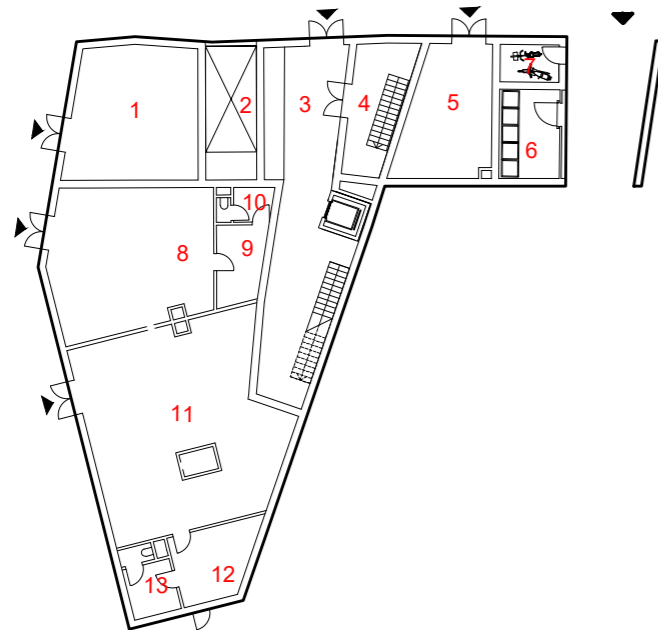

1:400

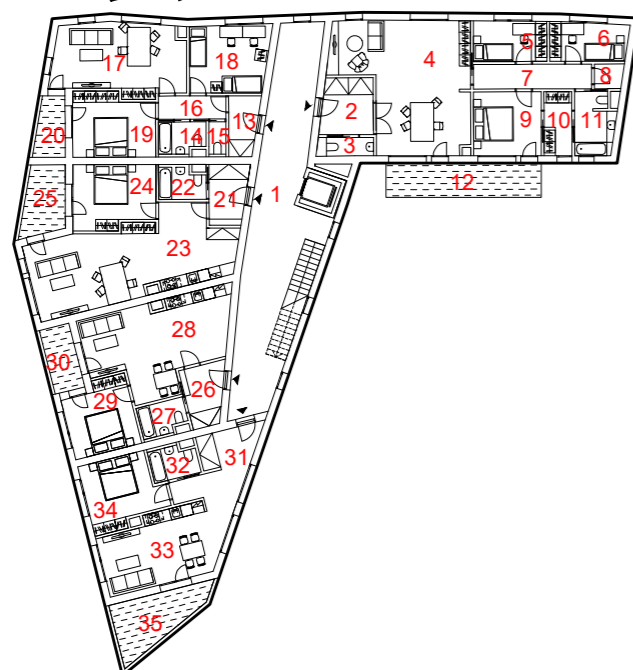
tabulka místností

- 1pp**
1. výtah pro auta
 2. parking
 3. technická místnost
 4. CHÚC A
 5. Sklady

- 1np**
1. obchod
 2. výtah pro auta
 3. CHÚC A
 4. CHÚC A
 5. Obchod
 6. Místnost pro odpad
 7. kolárna
 8. obchod/služby
 9. sklad
 10. zázemí pro obchod/služby
 11. obchod/služby
 12. sklad
 13. zázemí pro obchod/služby

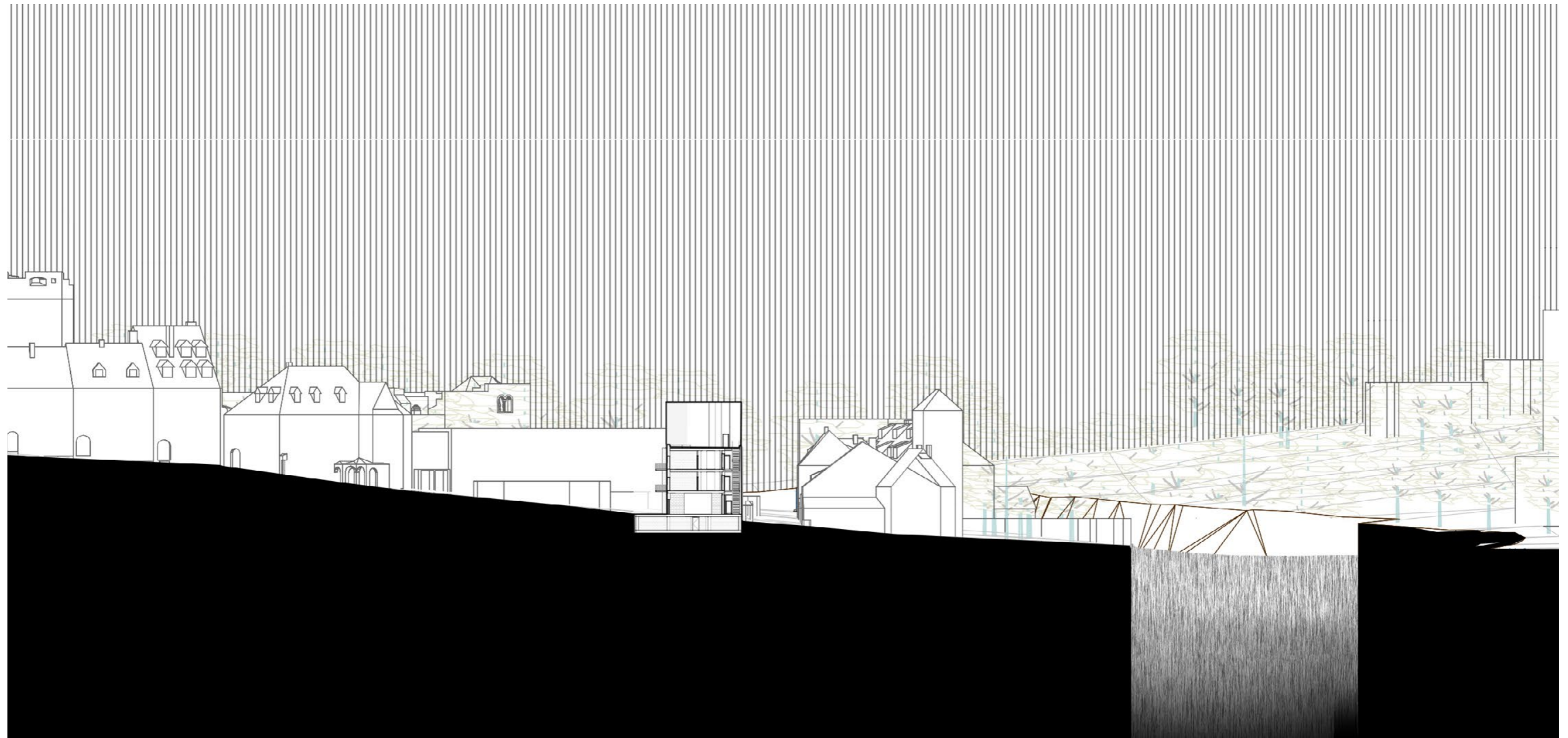

2np	1. CHÚC A	20. balkon
	2. předsíň	21. předsíň
3np	3. WC	22. koupelna
	4. obytný prostor	23. obytný prostor
	5. dětský pokoj	24. ložnice
	6. dětský pokoj	25. lodžie
	7. chodba	26. předsíň
	8. špíz	27. koupelna
	9. ložnice	28. obytný prostor
	10. šatna	29. ložnice
	11. koupelna	30. lodžie
	12. balkon	31. předsíň
	13. předsíň	32. koupelna
	14. koupelna	33. obytný prostor
	15. WC	34. ložnice
	16. chodba	35. lodžie
	17. obytný prostor	
18. dětský pokoj		
19. ložnice		

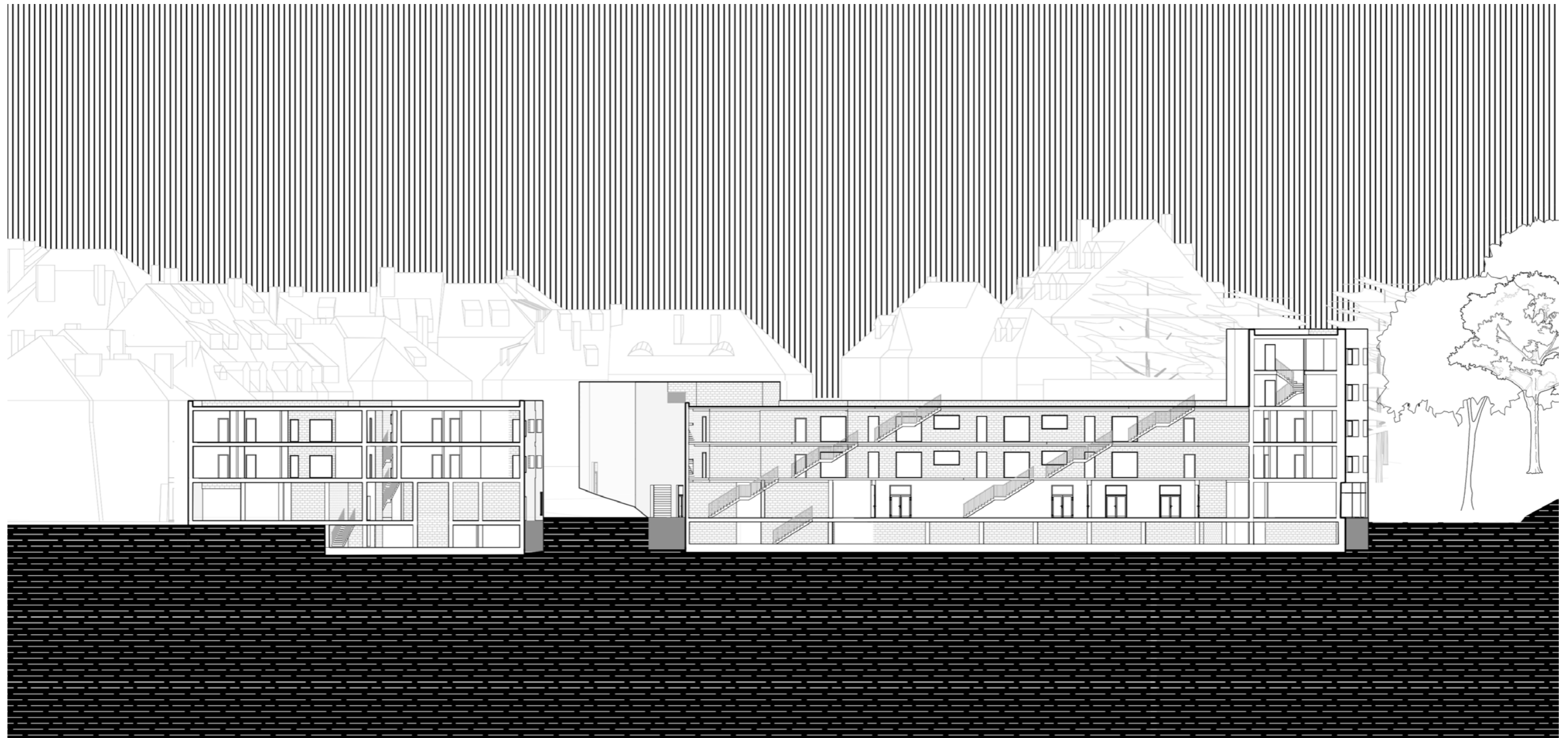
1:400

tabulka místností

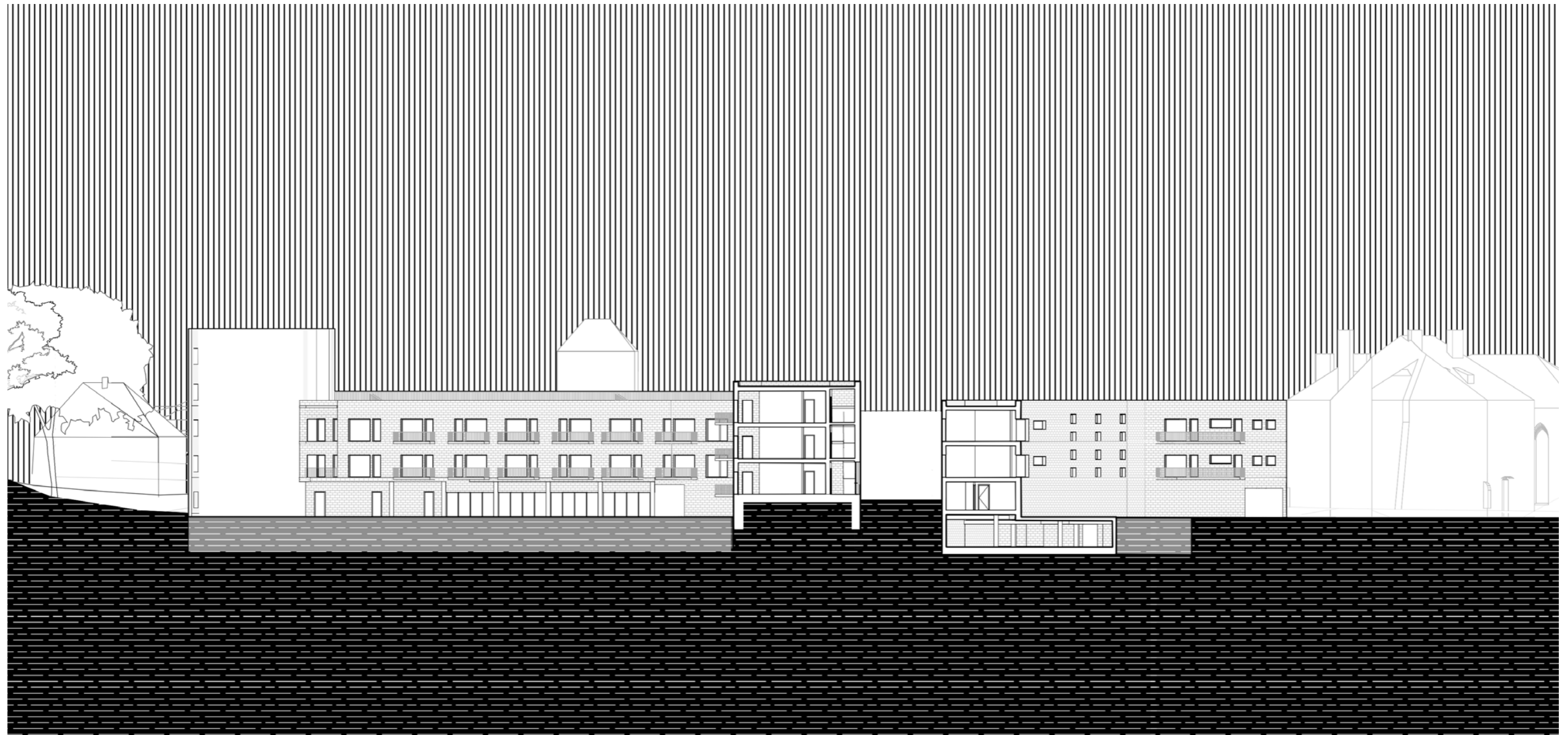
0 20

řez územím

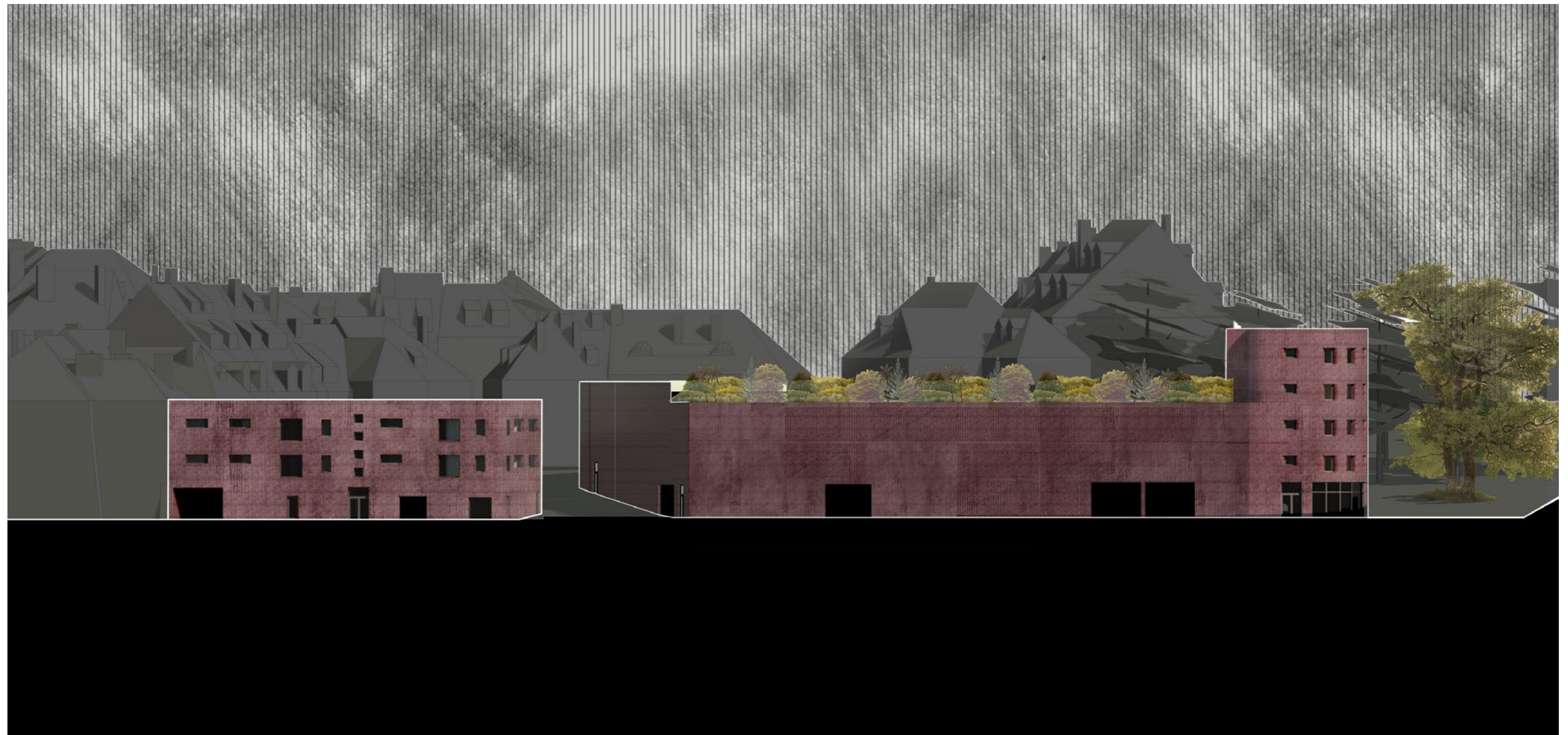
0 20

řez podélný 1:400

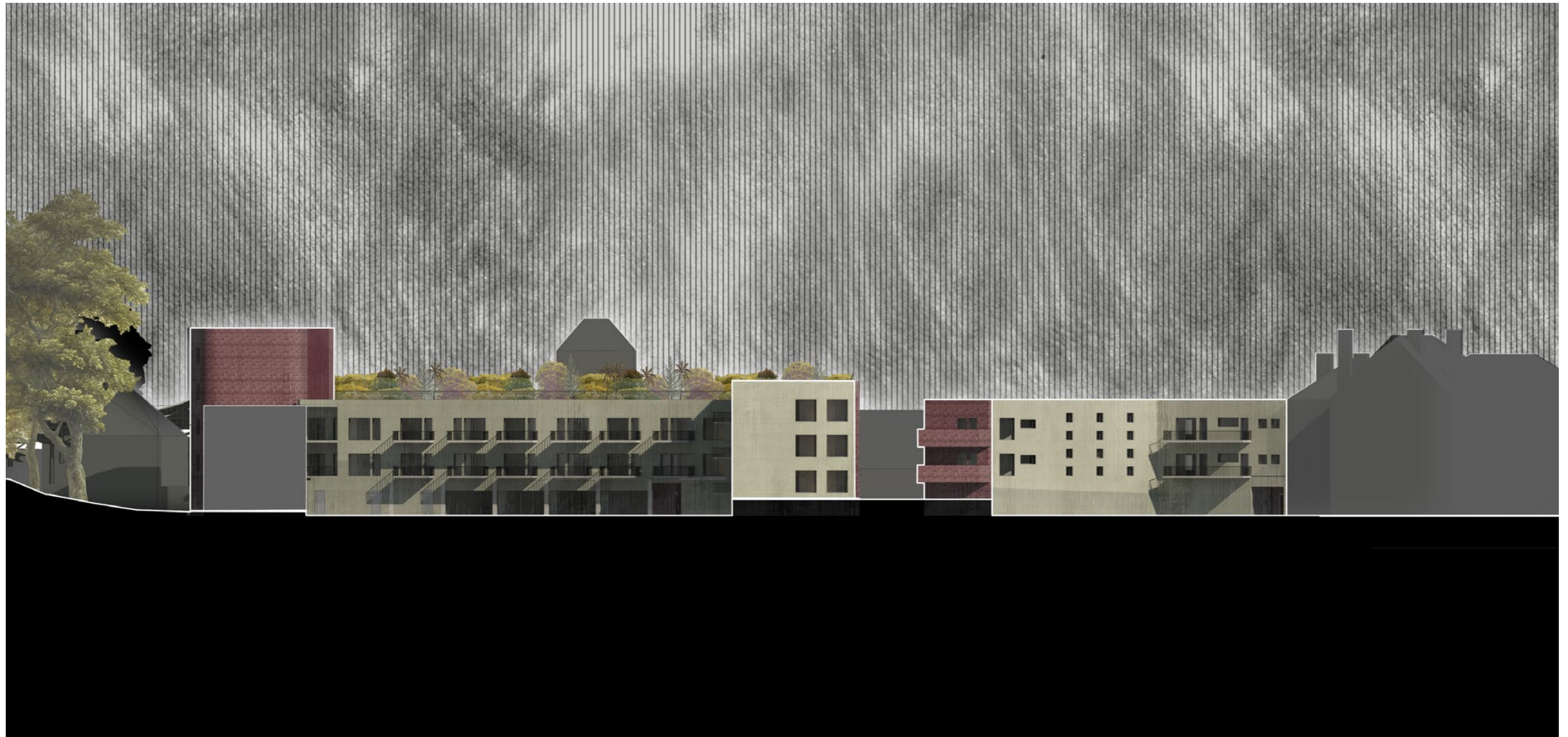
0 20

řez příčný 1:400

0 20

pohled severní 1:400

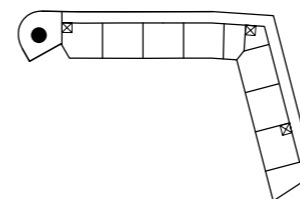
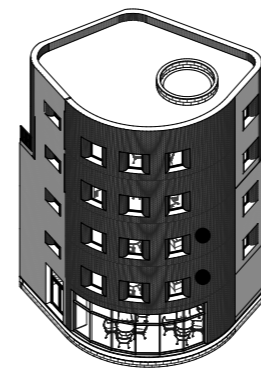
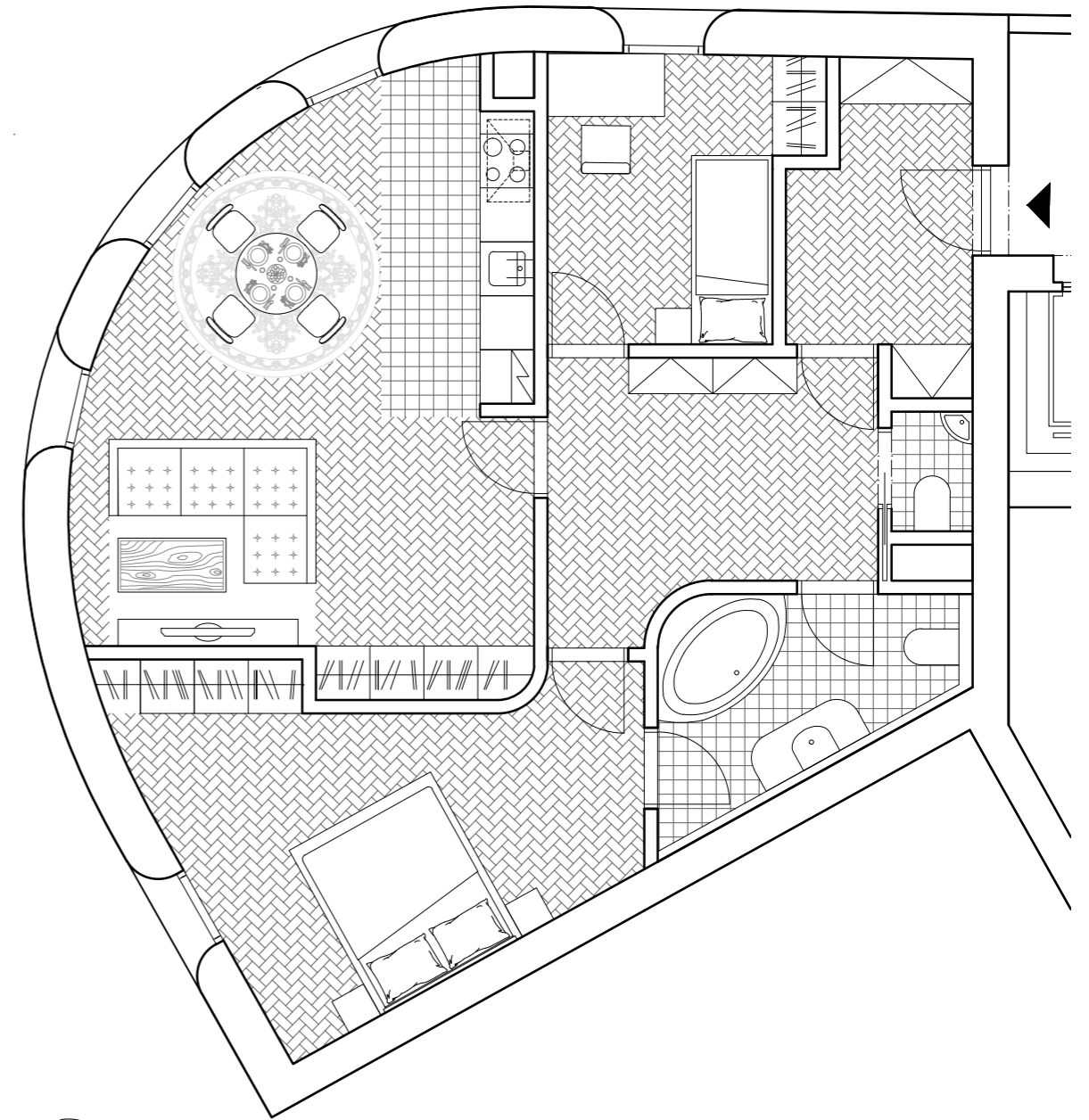

0 20

pohled jižní 1:400

byť pro rodinu
3+kk
80 m²

byť s půlkruhovou dispozicí

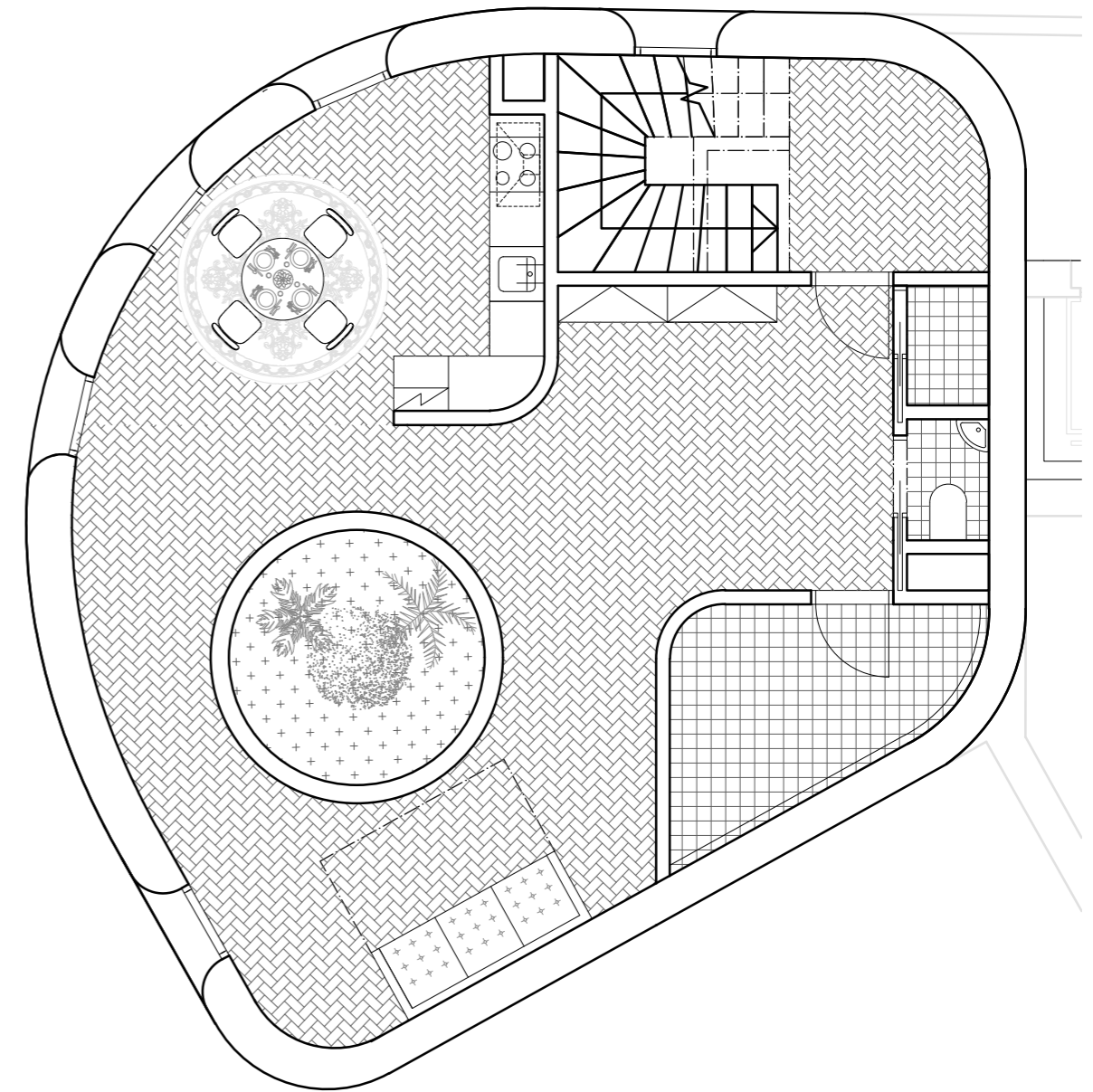
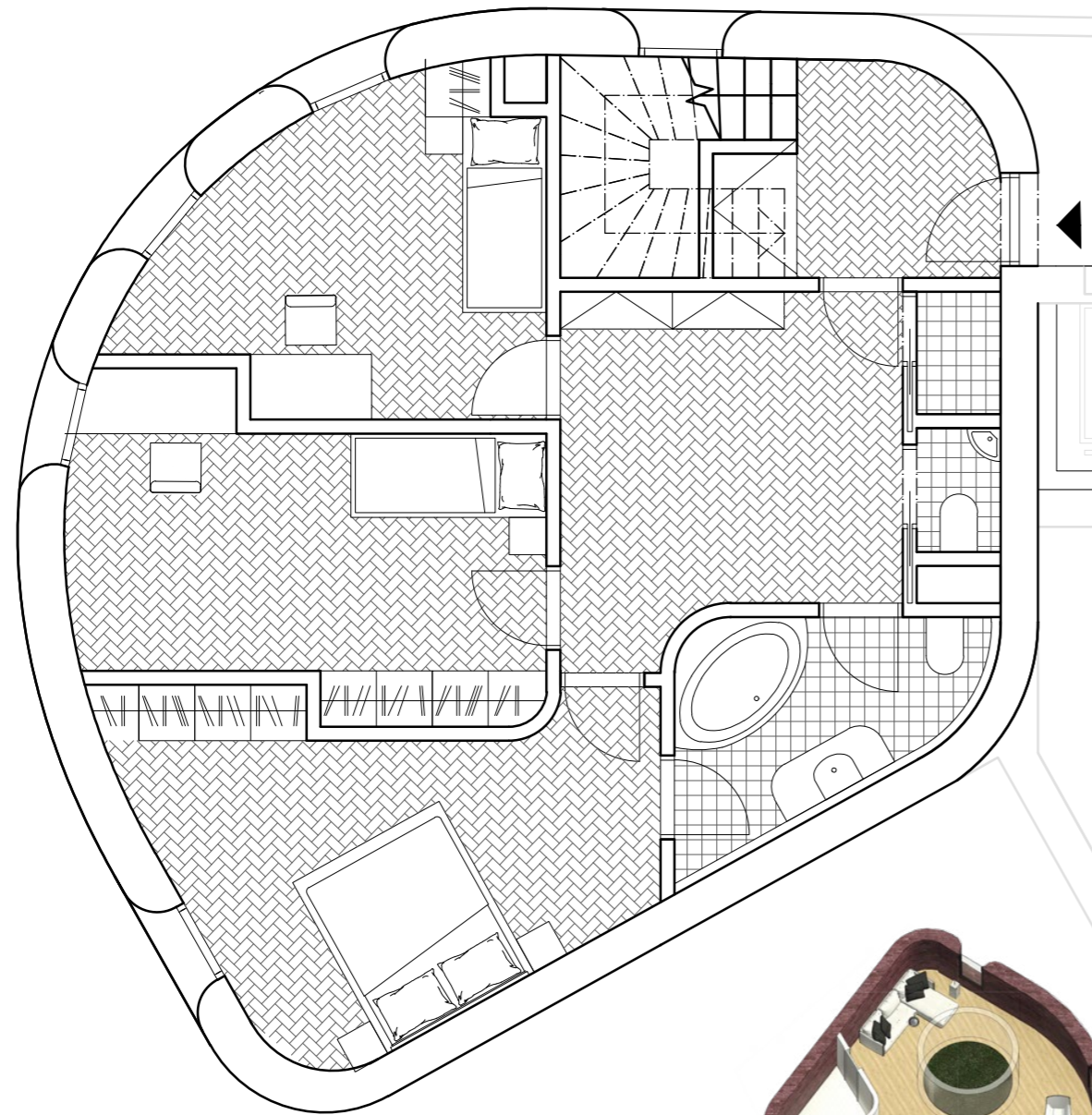

předsíň	6,5 m ²
wc	1,2 m ²
koupelna	6,5 m ²
hala	10 m ²
obytný prostor	30 m ²
ložnice	17 m ²
dětský pokoj	9 m ²

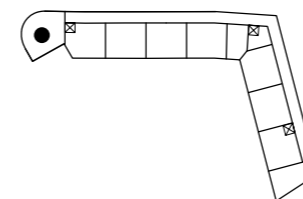
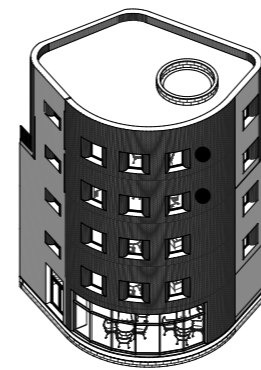
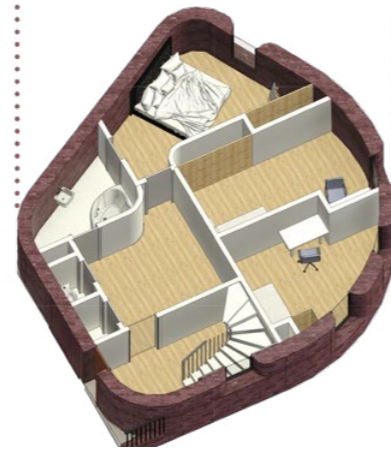
1:75

dům a. --- detail bytu ---2np/3np

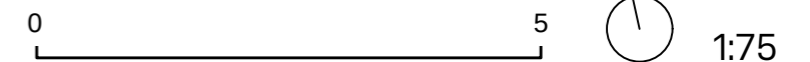

luxusní mezonetový byt
4+kk
160 m²

Atypický byt vyššího standardu v posledních patrech cihlové věže. Prostorný obývací pokoj osvětluje vnitřní atrium kruhového tvaru.

4np	
předsíň	5 m ²
wc	1,5 m ²
koupelna	6,5 m ²
hala	12 m ²
ložnice	17 m ²
dětský pokoj	13 m ²
dětský pokoj	13 m ²
5np	
chodba	5 m ²
obytný prostor	60 m ²
špíz	1,5 m ²
wc	1,5 m ²
komora	6,5 m ²

dům a. --- detail bytu --- 4np/5np

co-housing
76,5 m²
+ 6,3 m² balkon

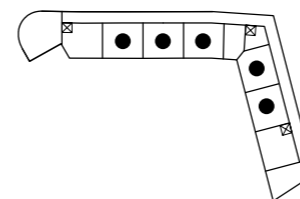
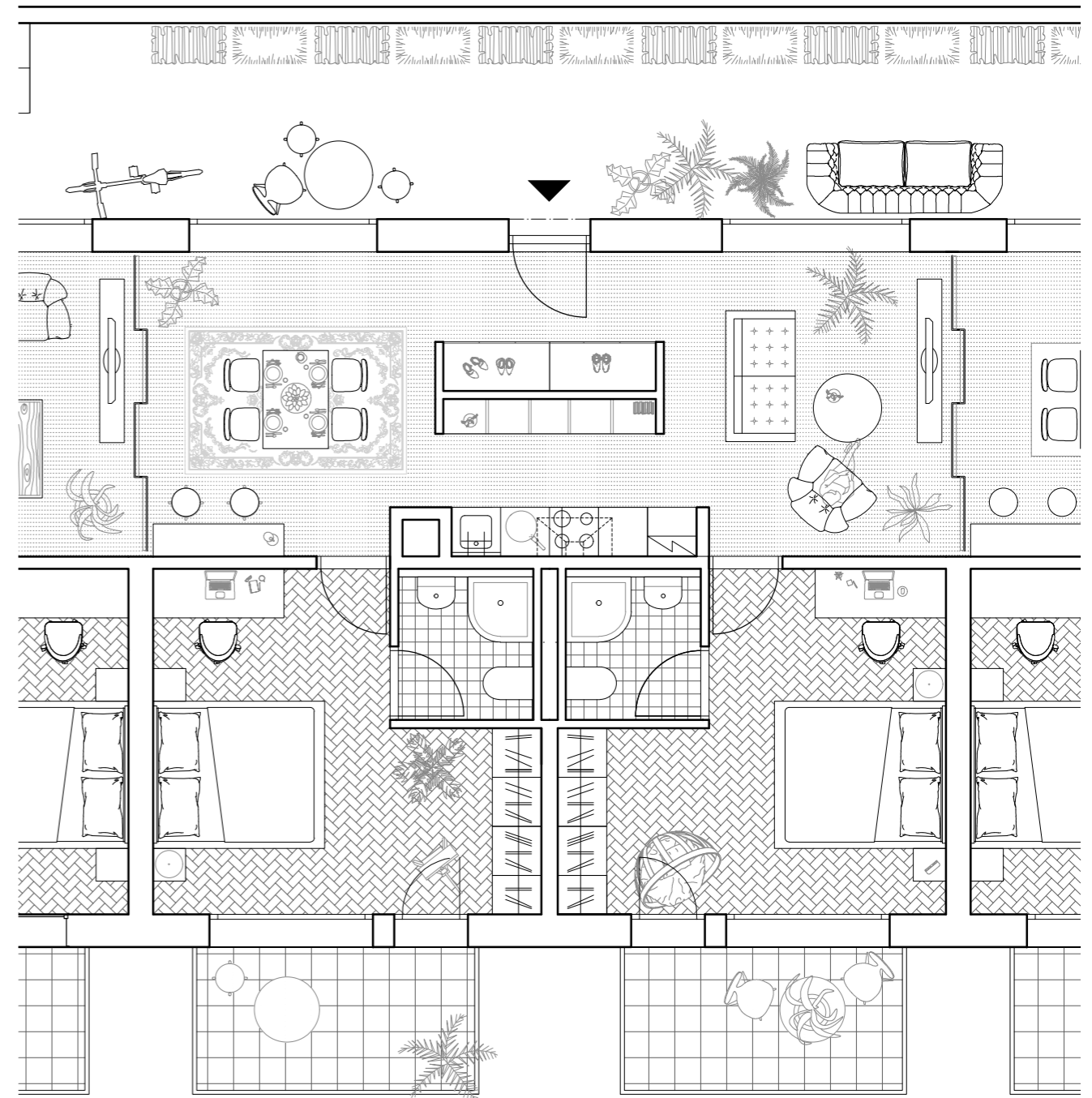

Obývací prostor slouží jako filtr mezi soukromým prostorem a veřejnou pavlačí. Pro dvě ložnice je jedno kuchynské jádro. Celý poloveřejný prostor je flexibilní, je možné jej otevřít pomocí posuvných příček pro všechny bytové jednotky v co-housingu.

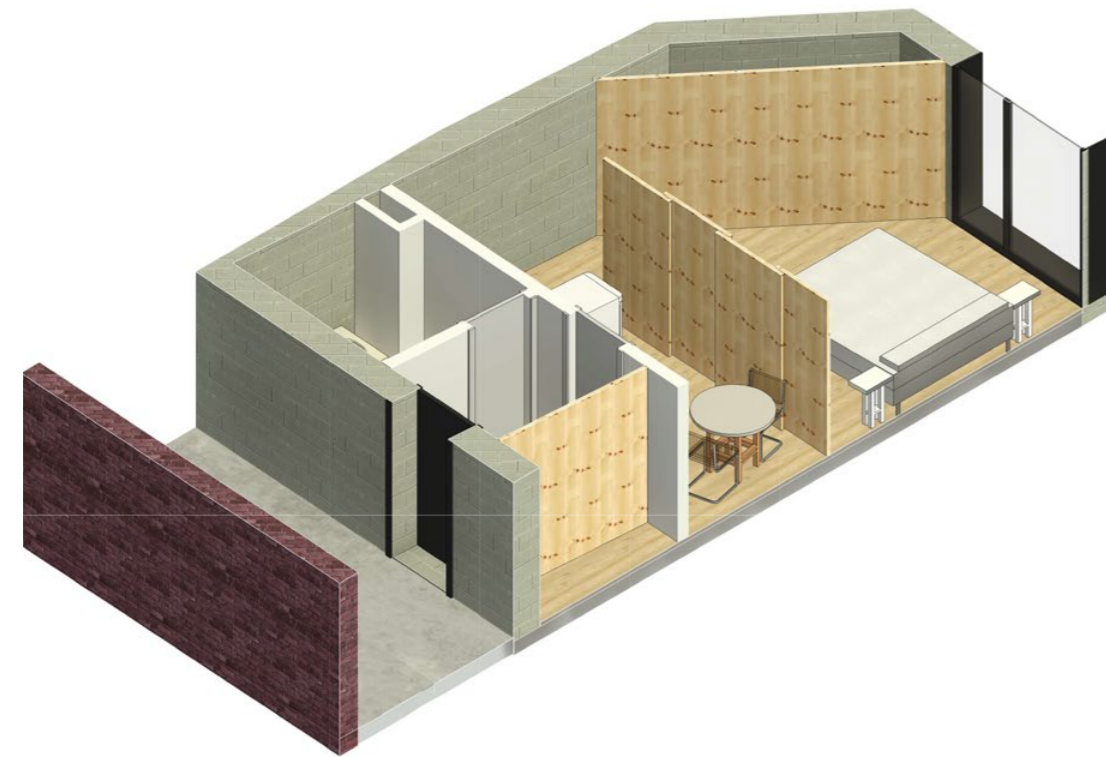
obytný prostor	37,5 m ²
ložnice	16,5 m ²
koupelna	3 m ²
balkon	6,3 m ²

dům a. --- detail bytu --- 2np/3np

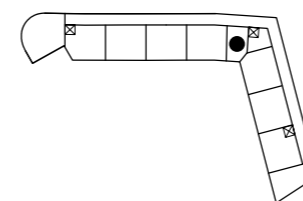
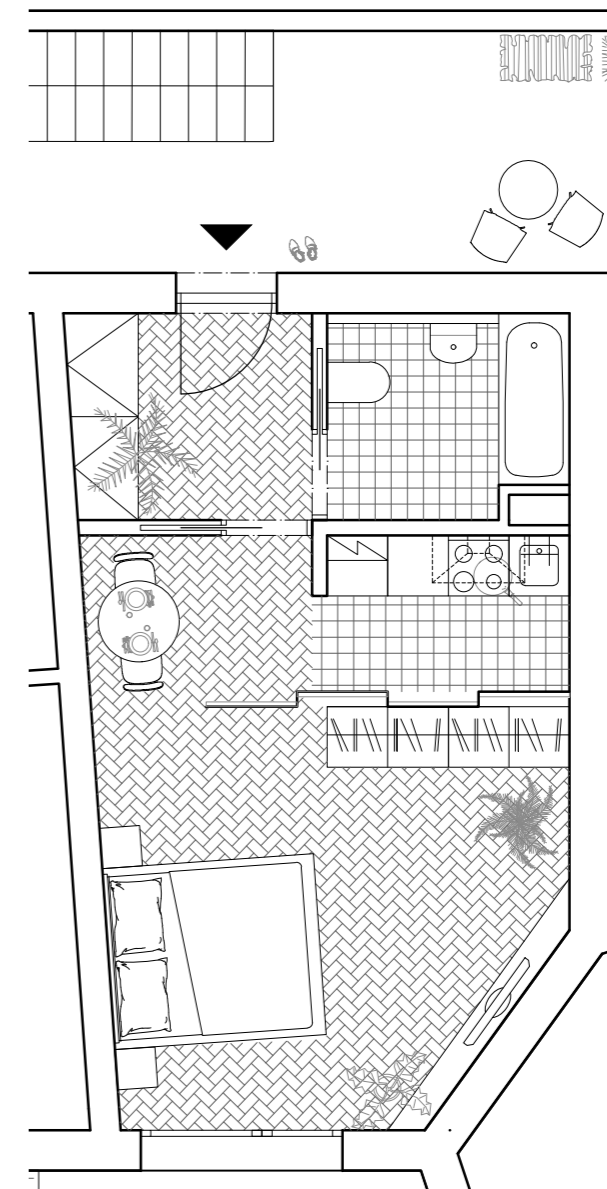
byt pro single/pár
1+kk
37 m²

garsonka

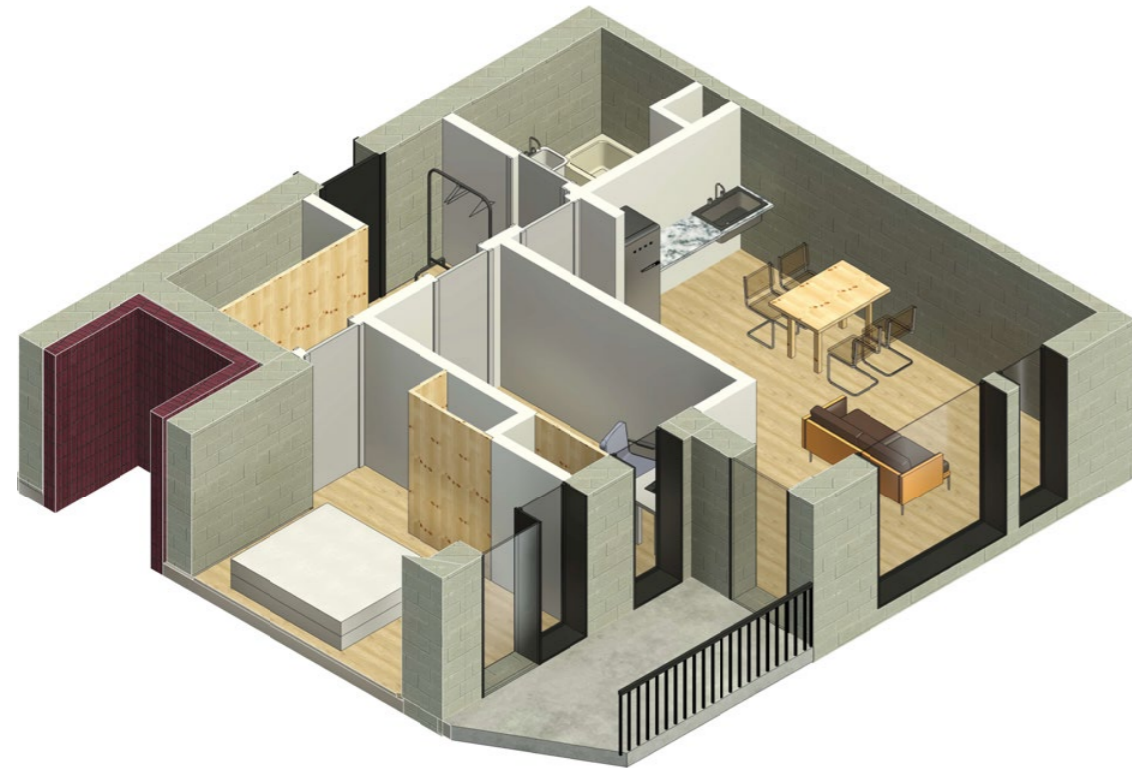
předsíň 6 m²
koupelna 5 m²
obytný prostor+ložnice 26 m²

dům a. --- detail bytu --- 2np/3np

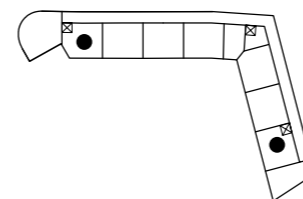
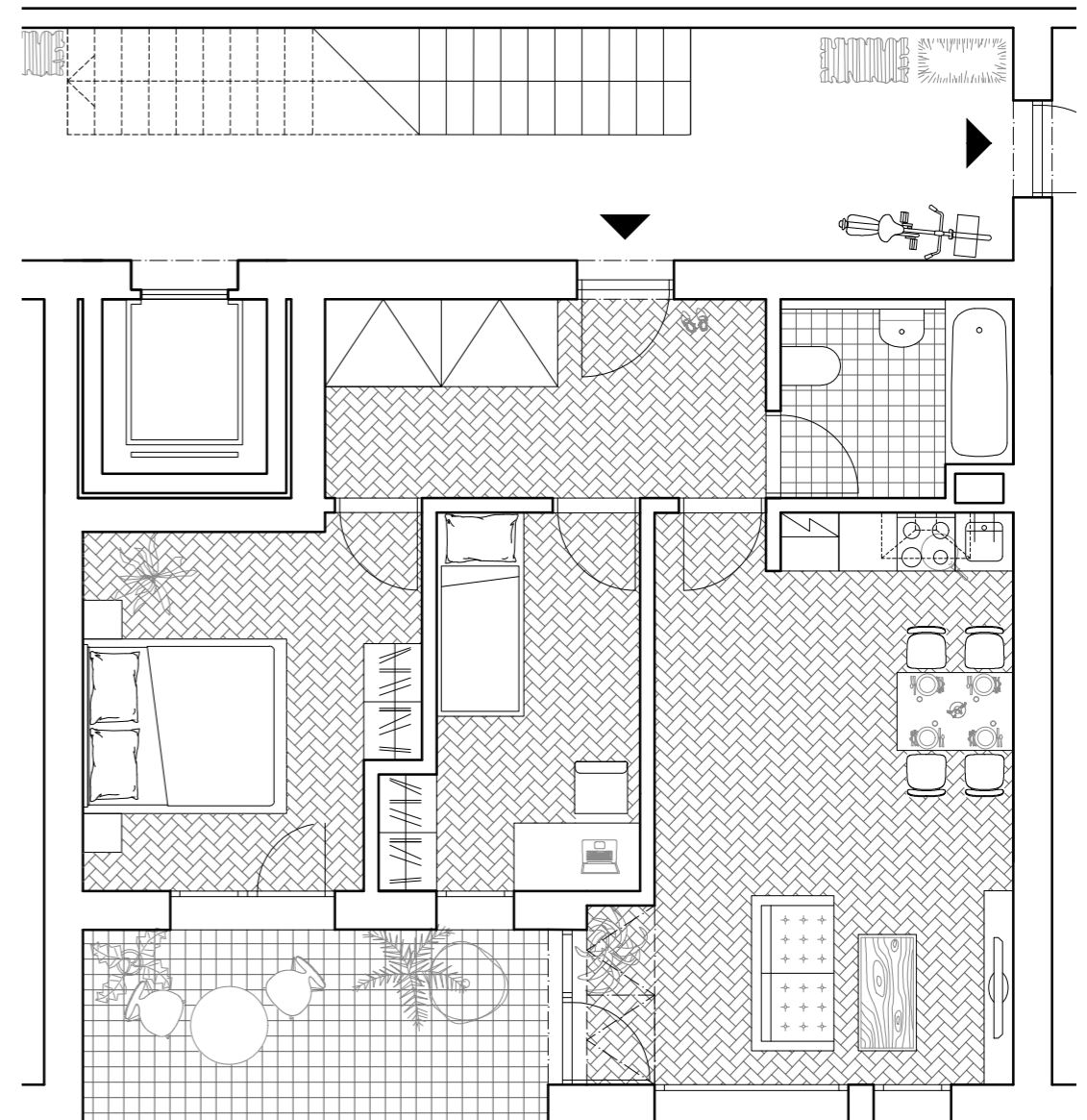
1:75

startovací byt pro mladou rodinu
3+kk
61,5 m²
+ 6,5-9,5 m² lodžie

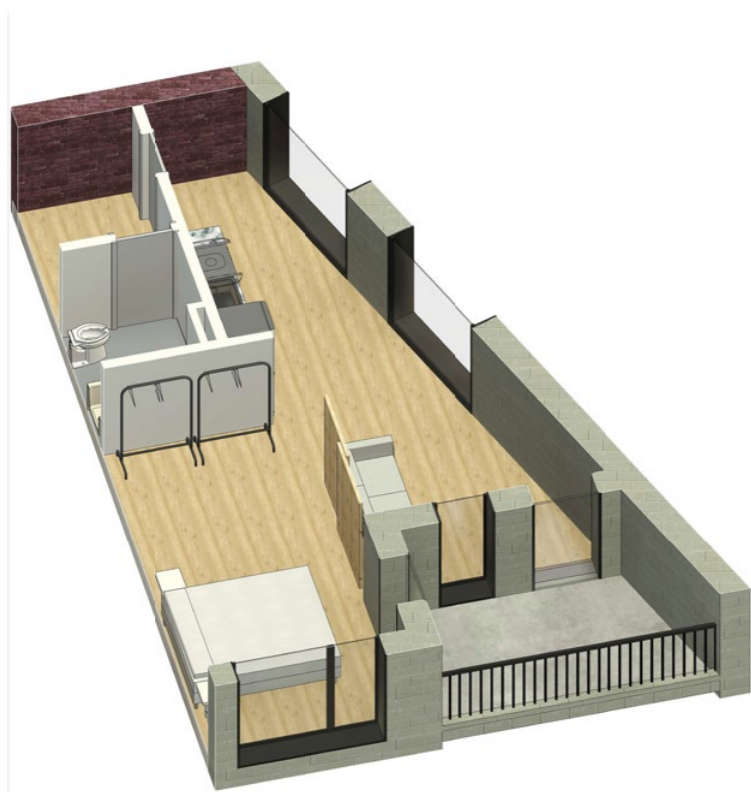
předsíň	10 m ²
koupelna	5 m ²
obytný prostor	25 m ²
ložnice	12,5 m ²
dětský pokoj	9 m ²
lodžie	6,5-9,5 m ²

dům a. --- detail bytu --- 2np/3np

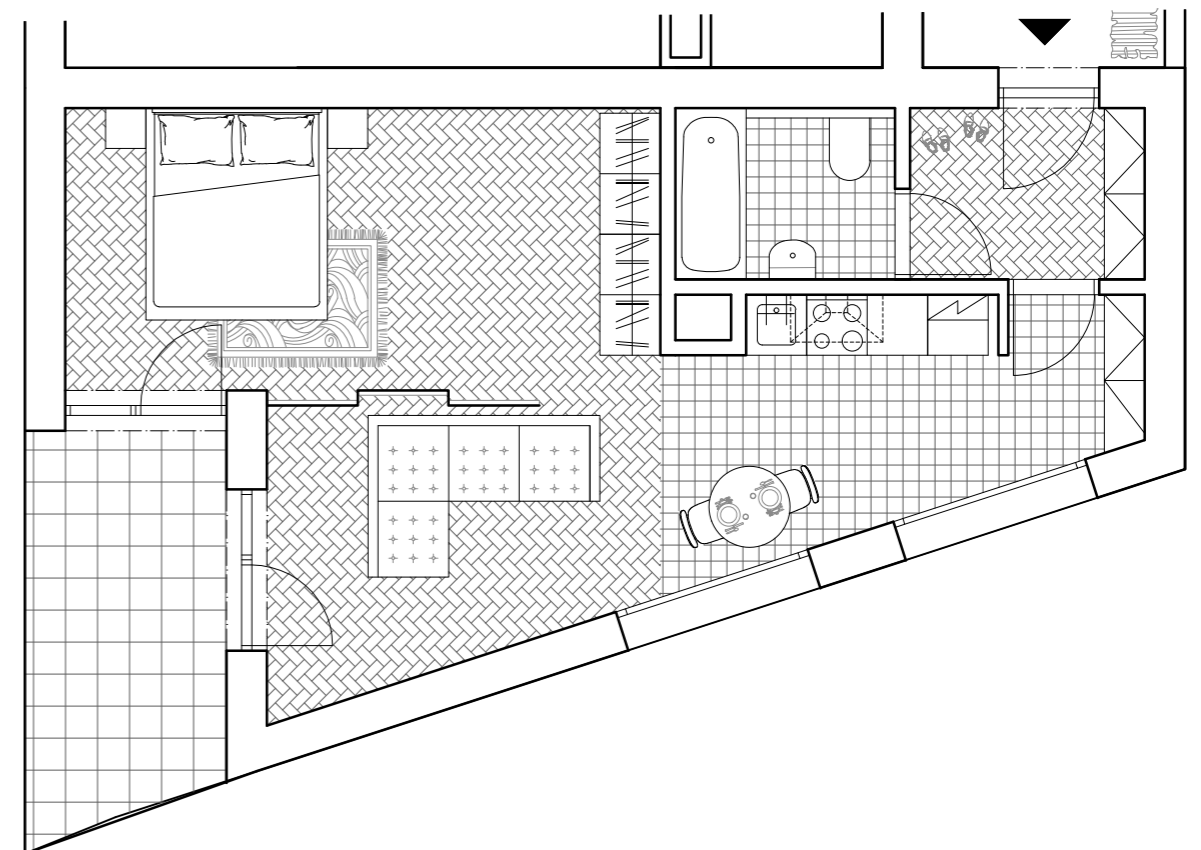

0 5 1:75

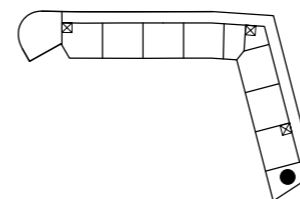
byť pro single/pár
1+kk
46,5 m²
+ 7,5 m² lodžie

předsíň	5 m ²
koupelna	4 m ²
obytný prostor+ložnice	37,5 m ²
lodžie	7,5 m ²

dům a. --- detail bytu --- 2np/3np

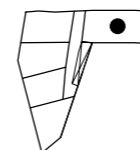
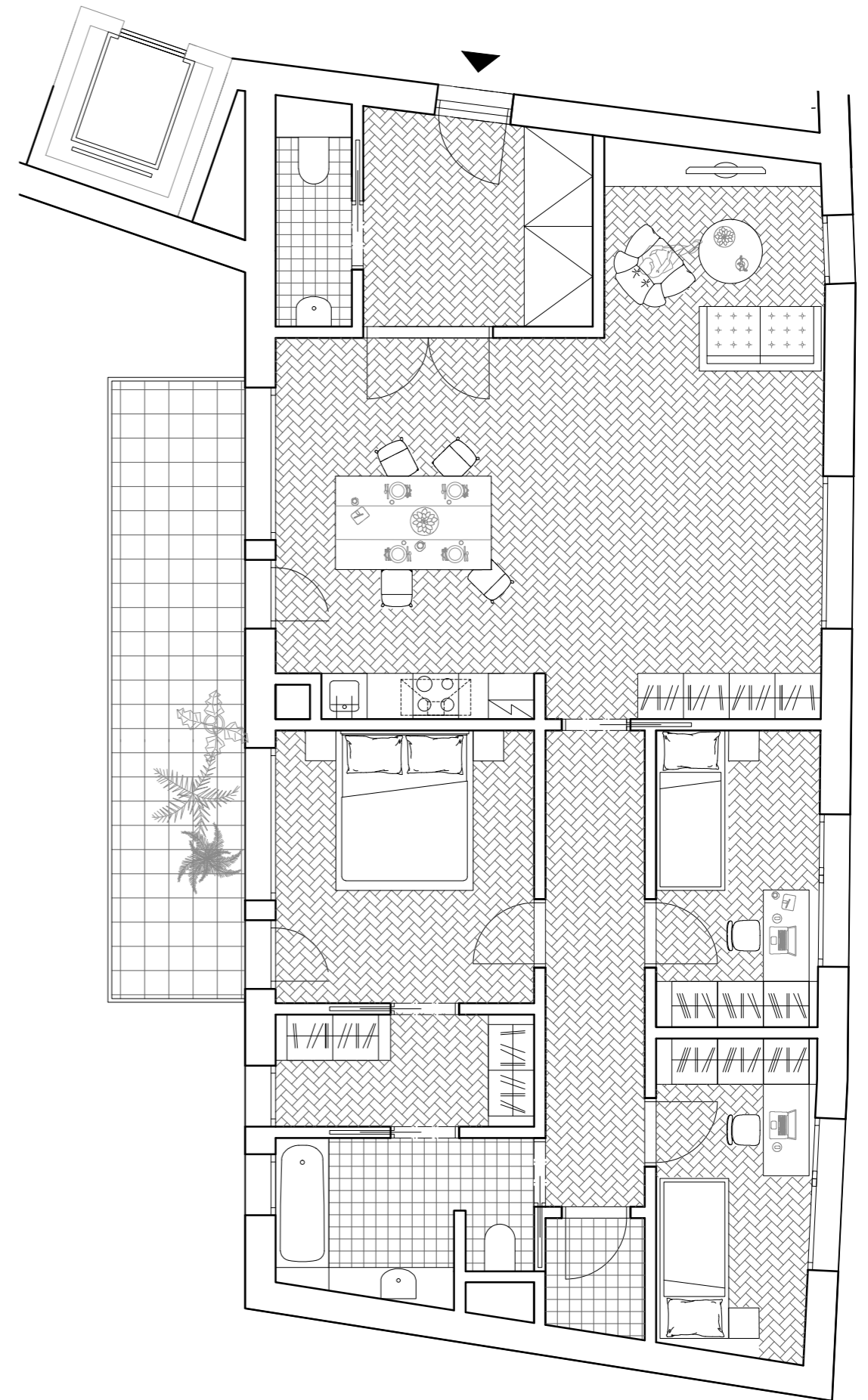
0 5 1:75

byt pro velkou rodinu
4+kk
103 m²
+ 14,5 m² balkon

předsíň	8,2 m ²
wc	2,5 m ²
obytný prostor	42,5 m ²
chodba	8 m ²
ložnice	12 m ²
šatna	4,5 m ²
koupelna	6,5 m ²
dětský pokoj	8,4 m ²
dětský pokoj	8,4 m ²
špíz	1,9 m ²
balkon	14,5 m ²

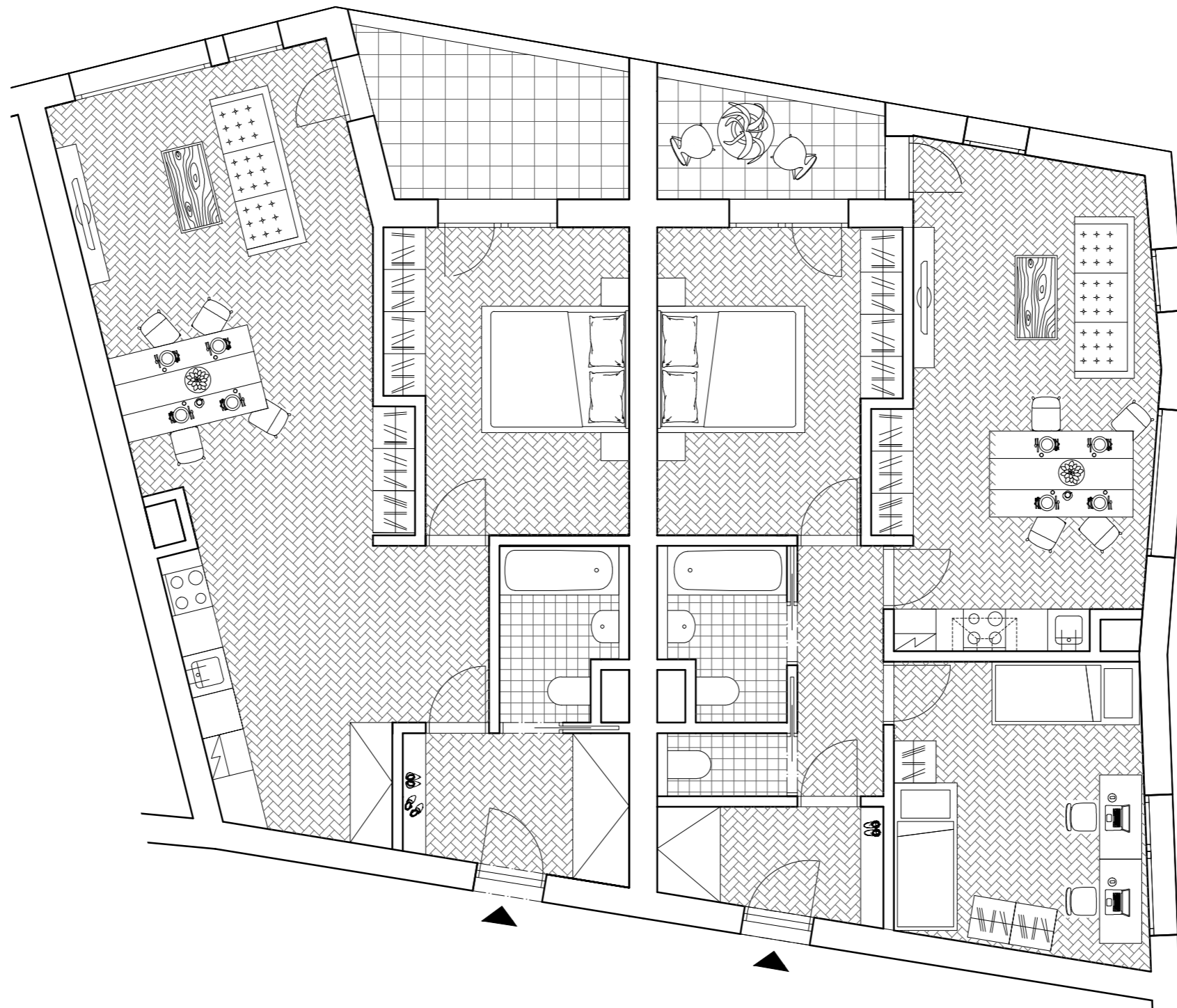
dům b. --- detail bytů --- 2np/3np

0 5 1:75

byť pro pár/rodinu
2+kk
68 m²
+ 8,5 m² lodžie

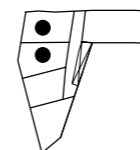
byť pro rodinu
3+kk
70 m²
+ 5,5 m² lodžie

předsíň	6,5 m ²
koupelna	4,5 m ²
obytný prostor	42,5 m ²
ložnice	14,5 m ²
lodžie	8,5 m ²

předsíň	5 m ²
wc	1,5 m ²
koupelna	4,5 m ²
chodba	4,5 m ²
obytný prostor	26 m ²
ložnice	14 m ²
dětský pokoj	14,5 m ²
lodžie	5,5 m ²

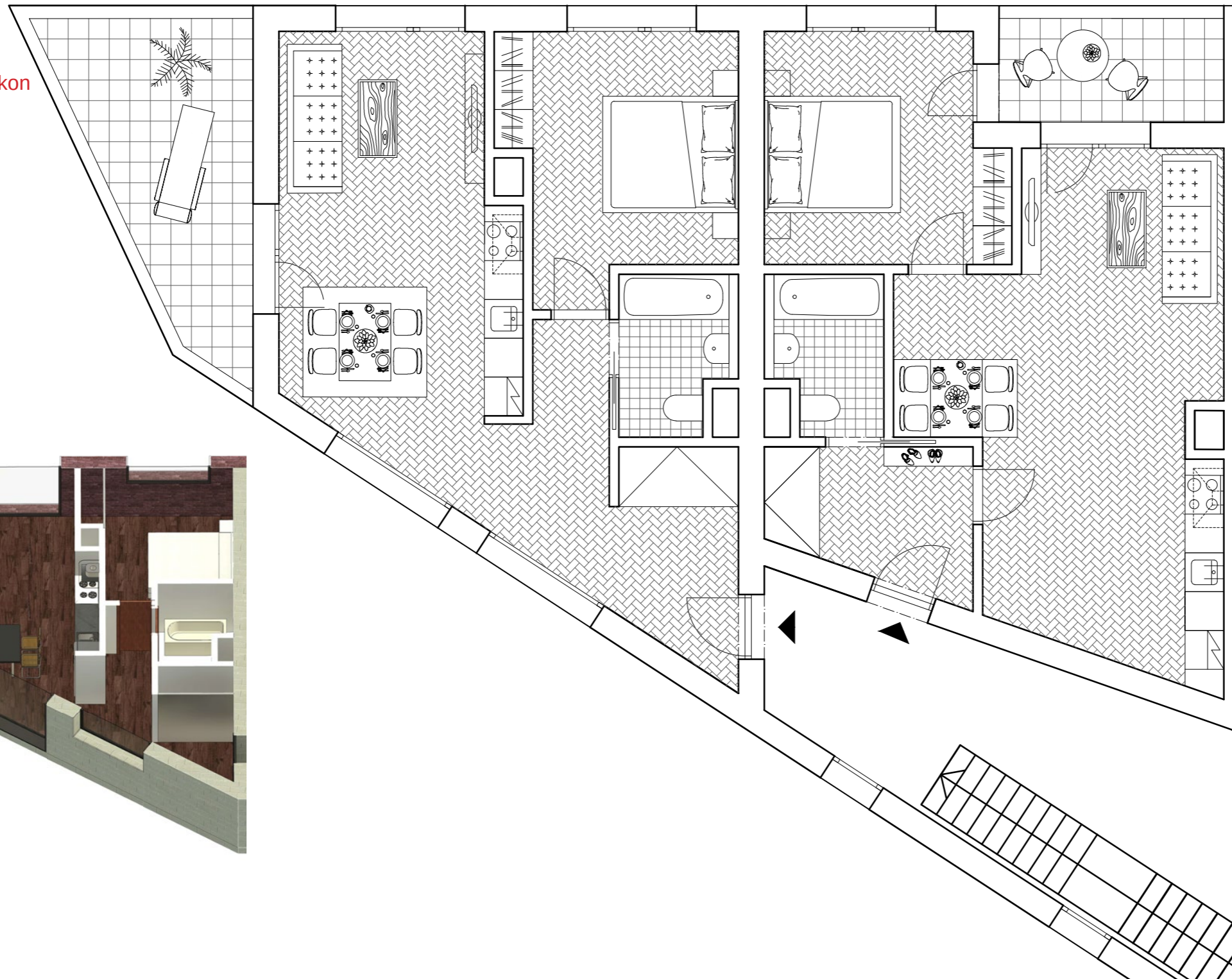
dům b. --- detail bytů --- 2np/3np

1:75

byť pro pár
2+kk
50,5 m²
+ 11,5 m² balkon

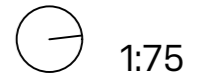
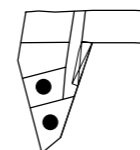
byť pro pár
2+kk
54 m²
+ 6,3 m² lodžie

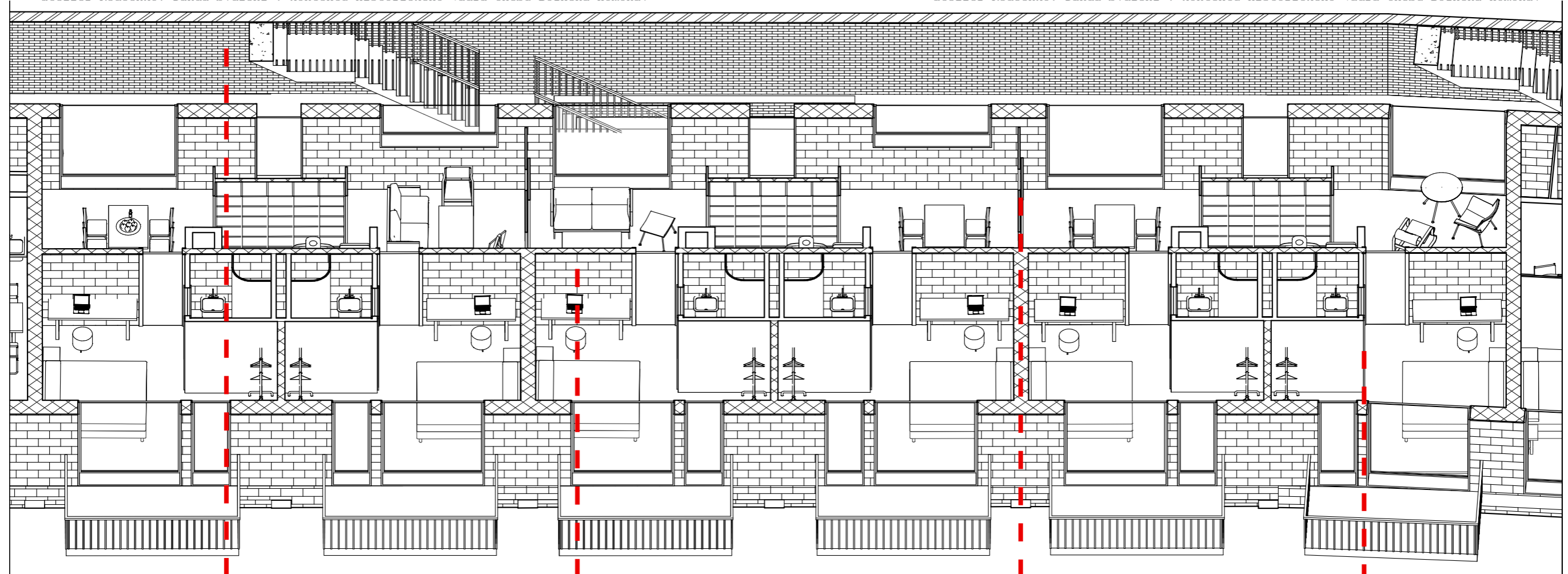

předsíň+ obytný prostor	33,5 m ²
koupelna	4,5 m ²
ložnice	12,5 m ²
balkon	11,5 m ²

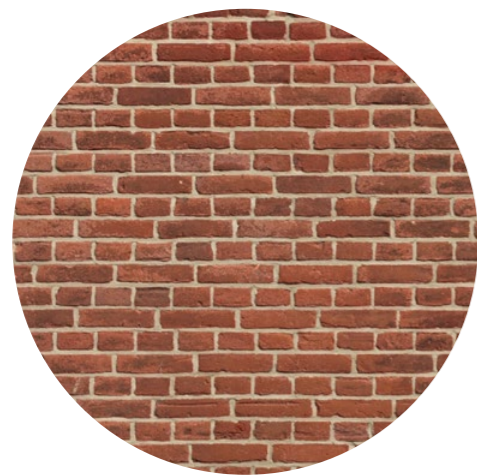
předsíň	6,5 m ²
koupelna	4,5 m ²
obytný prostor	30,5 m ²
ložnice	12,5 m ²
lodžie	6,3 m ²

dům b. --- detail bytů --- 2np/3np

severní fasáda - cihla:
vazba běhounová / perforovaná

nosné konstrukce - betonové tvárnice

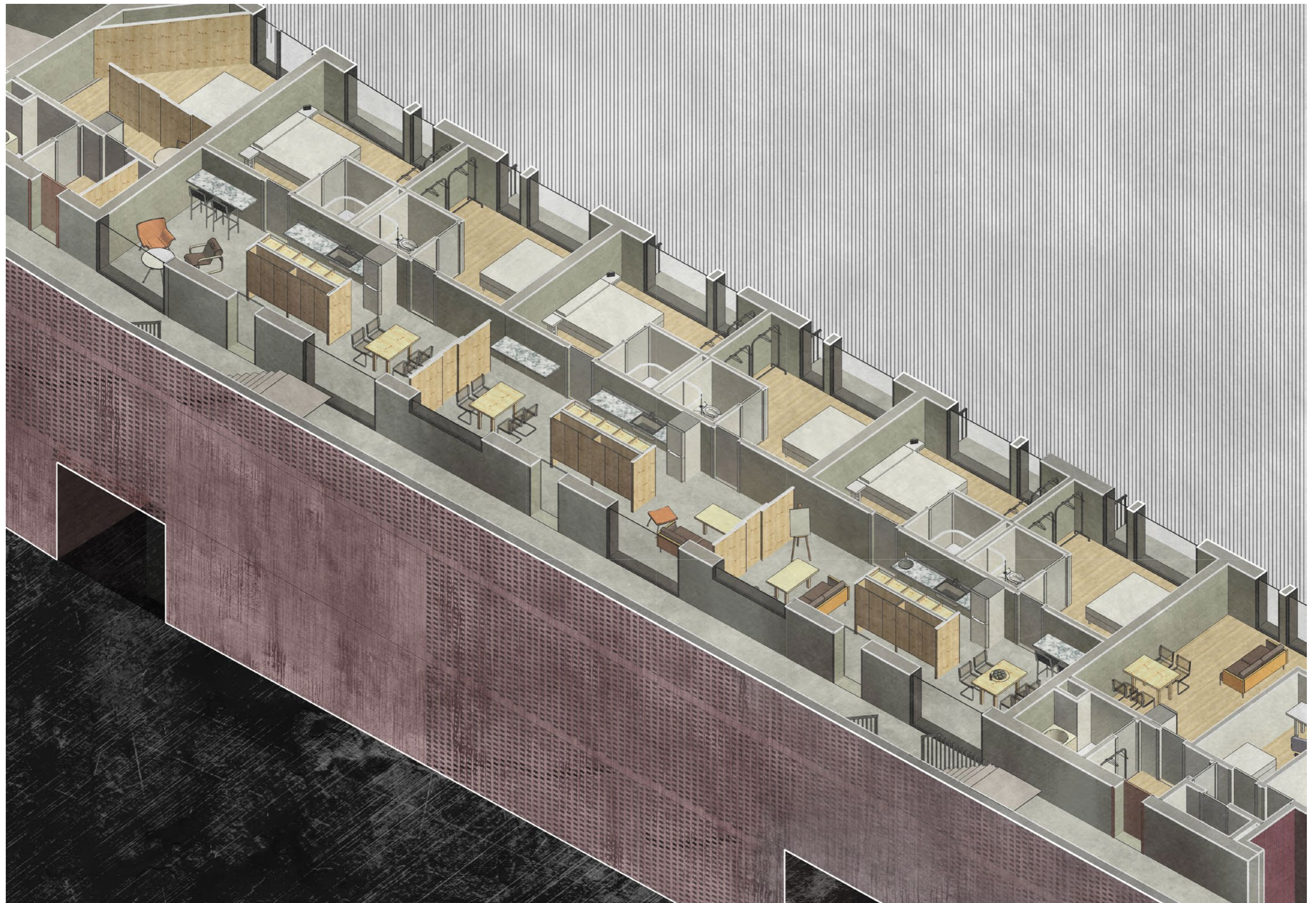
vnitřní posuvné příčky - překližka

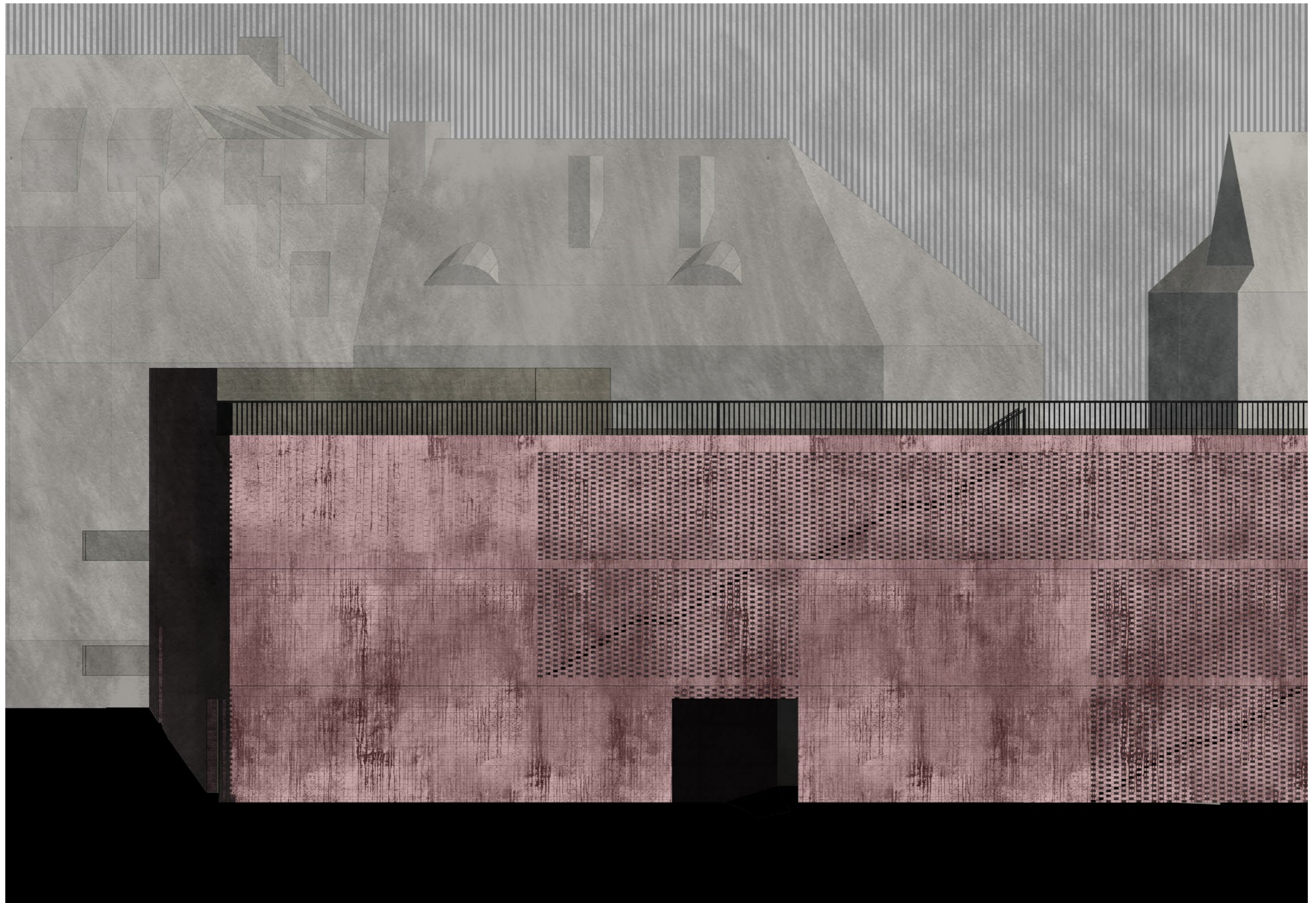
vnitřní příčky - sádrová omítka

materiálové řešení

axonometrie

severní fasáda

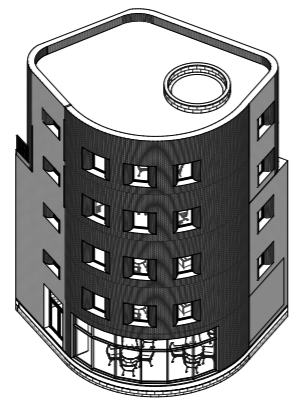
pohled z ulice Křižovnická

Oproti tomu, že zvenku dům vypadá striktně, v interiéru je útulný a příjemný pro své obyvatele.

pavlač

ZDROJE

knihy:

BOHÁČ, Jan. *Cheb*. 1. vyd., r. 2008, Praha: nakladatelství Ladislav Horáček - Paseka, 88 s. ISBN 978-80-7185-899-7

KOHOUT Michal, TICHÝ David, TITTL Filip, *Collective Housing: A Spatial Typology / Hromadné bydlení: Systematika Prostorových Typů*, © 2015 Praha : České vysoké učení technické v Praze, fakulta architektury , ISBN: 978-80-01-05848-0

SIM, David, Foreword by Jan Gehl. *Soft City: Building Density for Everyday Life*, © 2019 Washington, Covelo, London : Island Press, ISBN: 978-1-64283-018-7

web:

Archivní mapy, *Letecké měřické snímky* [online]. ČÚZK, Esri: © 2021 [cit. 18.09.2020]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Data [online]. ČÚZK: © 2010 [cit. 19.12.2020]. Dostupné z: <https://geoportal.cuzk.cz/>

Encyklopedie chebských památek [online]. M STUDIO s.r.o.: © 2014 [cit. 01.11.2020]. Dostupné z: <https://www.encyklopedie.cheb.cz/>

Google maps [online]. GeoBasis-DE/BKG (©2009): [cit. 01.12.2020]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/@49.8037633,15.4749126,7z>

Hrad Cheb, Chebský hrad v toku času [online]. © Web 2 M STUDIO s.r.o.: [cit. 10.12.2020]. Dostupné z: <https://www.hrad-cheb.cz/>

monografické dokumenty:

Ing.akad.arch.HANA ZACHOVÁ, *Program regenerace městské památkové rezervace města Cheb 2020 - 2025, 2019* [cit. 20.10.2020] Dostupné z CHEB Oficiální web města: <https://www.cheb.cz/strategicke-dokumenty/ms-83343/p1=83343>

Poděkování

Děkuji vedoucímu Ing. arch. Borisi Redčenkovi a asistentovi Ing. arch. Vítězslavu Dandovi za odborné vedení.

Děkuji celé rodině, jmenovitě mámě Romaně, tátovi Pavlovi, babičce Romanně, dědečkovi Vasylovi, tetě Nadě a strejdovi Petrovi za psychickou a materiální podporu. Děkuji příteli Adamovi za podporu a trpělivost.

